

STĀSTI UN ROMANI

Numurs maksā 30 sant.

Nr. 5 (471)

4. februārī 1939. gadā

10. gada gājums

Ugāles mežu buks.

Ata Sējas pastāsts.

Vienmēr pirms medībām Pāvils Upītis sajuta lielu nemieru. Tā arī šodien. Darbā viņam nebija cita sarunas temata kā medības un Ugāles mežu skaistums.

Kādi tur koki! Priedes tik resnas, ka divi cilvēki nevar apņemt! Un zvēri paši skrien medniekam virsū. Ista mednieku paradīze!

Visas pagājušās reizes Pāvils Upītis bija braucis tikai uz zaķiem, bet šovakar viņš brauks Ugāles mežos bukus šaut. Tāpēc arī nevarēja nosēdēt pie galda, bet staigāja no vienas istabas otrā, stāstīdams savas mednieku gaitas.

Viņš nicīgi paskatījās uz ziņnesi, kas vienīgais sēdēja bez darba. Ko viņš zina no medībām? Ko viņš zina no baudas, kad piecēl bisi pie pleca un šauj uz skrejošu zvēru? Tomēr Upītis piegāja ziņnesim un jautāja:

— Vai esat redzējis pieci gadi vecu buku?

— Jā gan, Upīša kungs. Mans tēvs ir mežsargs, un kad es dzīvoju pie viņa, vienu ziemu malu mednieki bija sašāvuši lielu buku. Tikai nebija dabūjuši rokā — iebēdzis krūmos, kur mēs atradām to nobeigušos.

Pāvils Upītis sarāvās.

Edz, nebēdnis! Kas man daļas par malu medniekiem? Esmu mednieku biedrības biedrs. Varbūt šis zeņķis grib mani izjokot? — Neiznāca šoreiz.

Upītis pagriezta ziņnesim muguru, iegāja mašīnrakstītāju istabā. Viņš zināja, ka mašīnrakstītājas pacietīgas klausītājas. Varēja stāstīt par Grobiņu mežu, kur pagājušo ziemu nošāvis meža cūku. Varēja pierakstīt sev visas dēkas, ko noklausījās izbraucienos uz medībām.

— Tad jau jūs, Upīša kungs, esat liels mednieks! — teica jauniņa mašīnrakstītāja pie loga.

Upītis smaidīja. Viņam patikās, ka tie viņa stāstiem.

Bet sirmā mašīnrakstītāja, kas jau šajā istabā strādāja no valsts nodibināšanas, pārtrauca tikamo jūtoņu.

— Upīša kungs, jūs man šorīt iedevāt pārrakstīt šo rakstu. Bet vai jūs būtu tik laipns un pārlasītu vēlreiz? — viņa sniedza papīra lapu. — Man liekas, šādu direktora kungš neparakstīs.

Pāvils Upītis paņēma rakstu.

— Lai paliek uz pirmdienu. Nav steigīgi. — Un sāka atkal stāstīt. — Ēst pirkta zaķa gaļu nav nekāda bauda. Bet pašā nošautu — lūk, tur mazliet arī sirds ņem dalību.

Jau pus vienos Upītis pazuda no darba vietas. Ai, kas viņam bija jādara! Jāpērk ēdieni, dzērieni, skrotis, jāpiezvana Kājiņam. Pašās beigās Armijas Ekonomiskā veikalā atcerējās, ka zābaki būs sakaltuši. Jāsteidzas. Jāiesmērē, citādi nedabūs kājās.

Aizelsies, daudzus nogrūzdams no ietnes, Upītis steidzās mājup.

Par cik Pāvils Upītis gaidīja medības, par tik viņa sievai nepatika, kad vīrs aizelsies iesteidzās istabā, jo tad viņam nebija citu domu, kā zvēri, bises, draugi. Sieva domāja: uz medībām var braukt vēcpuiši, atraitņi un šķirtenī, bet godīgam precētam vīram jābūt mājās, jāiet ar sievu sabiedrībā.

Bet ko tu vīra galvai izdarīsi? Viņš ieņēmis sevī kā saldu ūdeni, ka jābrauc medībās un — basta! Raudāsi? Nebūs pa-

nākumu: medniekam nežēlīga sirds. Stāstīsi, ka mazā Rasmiņa negrib tēvu laist prom? Viņš pasmiesies un iestāstīs meiteņītei, ka atvedīs dažādus labumus. Ja jau zvēri nevar pret viņu cīnīties, ko tad viņa, sieviete, lai dara?

Nākošā svētdienā Rasmiņai būs dzimšanas diena, tāpēc Upītis šodien brauks uz medībām un pārvedīs buku.

Tā, nu pēdīgi bija gatavs. Uzmēta somu mugurā, bisi plecā un sniedza sievai roku, tad Rasmiņai.

— Sveiki, sieviņ! Sveiki, Rasmiņ! Gaidiet mani mājās ar buku.

Pareizi sāka Gijs de Mopasans, ka mednieku stāstiem nevar ticēt, tāpēc arī nevaram ticēt tam, ko Pāvila Upīša biedri stāstīja vagona kupejā. Patreiz visi klausījās Kājiņa stāstā, ka Babītes ezerā nošāvis ar vienu šāvienu trīs meža pīles, ka medni noķēris rokām. Bet vai klausītāji ticēja — tas cits jautājums.

Stāsti kļuva arvienu drosmīgāki un fantastiskāki. Varbūt tur bija vainīgs neliels skurbums, kas sakāpa galvā jau stacijas bufetē, varbūt arī no papīri ietītās pudeles, kas staigāja apkārt.

Līdz Ugāles biežajiem mežiem tājs ceļš, tāpēc mednieki stiepa stāstus garumā un muguras somas atklāja savu bagātību kā skatlogs.

Viens otrs jau nolaida galvu lejup, bet miegs nenāca. Kas tas par mednieku, kas brauc uz medībām gulot? Atpakaļ ceļā gan var nolaisties gareniski un sapņos šaut to, ko nenošāva mežā.

Lielākais mednieks ir tas, kas māk stāstīt visvairāk dēku, tāpēc Pāvila Upīša draugi, vaļsirdīgi sakot, sacentās melošanā.

Stacija. No vagona izkāpa neliels mednieku pulciņš, kuru balsis sniegotos laukos izlikās par skaļām.

— Nu, tagad žigli ragavās! — aicināja pretim atbraucējs.

Mēness nebija, bet savāda sidrabota gaisma gulēja sniegotos laukos. Likās, tiem pašiem sava gaisma. Pāvila Upīša sirds bija kļuvusi tik viegla kā skaida. Kā puiku gados, kad ar tēvu brauca cauri pie snigušiem mežiem pie laipnā krusttēva ciemoties. Gurstēja sniegs zem ragavu sliečēm un pa retam zirga kāja atsitās pret ilksi.

Garām slidēja koki, bet tie nebija tik resni, kā viņš stāstīja darbā, tomēr iespaidi lieliski.

— Kas tad tas! — Kājiņš pārtrauca nule uzsāktu dziesmu. — Mednieki brauc caur mežu dziedādami!

Dziesma aprāvās, meža miers kā smagums uzvēlās braucējiem.

Pāri sniegotam laukam kāds kūleņoja.

— Upīt, ķer bisi! Zaķis!

— Tas jau mans suns. Mājas tuvumā. Nevajaga baidīt, pašiem ritā noderēs, — mierināja vedējs.

Mednieki ir nemiera ļaudis. Kur tev var būt miers, kad jādodomā par medībām? Jau tagad domājot sirds skrien bukam pretim. Un kā varēja Upītis iet gulēt, kad viņam pretim sēdēja skaista sieviete, tumšām acu dzelmēm, kupliem matiem, kuru bizes smagi gulās uz pleciem un krūtīm. Viņa smaidīja, un tas bija tik tikami, tik liksmi, it kā Upītis būtu ieraudzījis pasaulē skaistumu.

— Eu, Pāvil, celies augšā! Vai nepietiks?

Upītis atvēra acis. Pie gultas stāvēja Kājiņš. Sagērbies uz iešanu. Galva bija smaga, mute izkaltusi. Steidzīgi izkāpa no gultas, sagērbās. Draugiem nevarēja likt gaidīt. Iegāja otrā istabā, kur draugi sēdēja pie galda.

— Nu, kā izgulējies?

Vispirms viņš iedzēra alu. Bet kāpēc draugi smīnēja? Kas tiem daļas, ka viņš vakar runājis saimnieces meitu?

— Nu, tad iesim, — teica Upītis, likdams bisi plecā.

— Jā, iesim gan, bet ne tik ātri. Vel līdz braukšanai laika diezgan.

— Kā!... Un uz medībām?

— Uz tām tu vari iet viens pats.

— Bet mans buks?

— Mežā.

— Nu tad iesim šaut. Ko gaidiet?

— Mēs jau bijām.

— Kā... bijāt? Kad? Kāpēc mani neņēmt līdz?

— Redzi, draugs, — Kājiņš piecēlās un uzlika roku Upītim uz pleca, — divus bukus ar vienu šāvienu nevar nošaut.

— Kāpēc nopamodinājāt?

— Riekstiņš modināja, bet jaunkundzē teica, ka jūs vakar esat vēlu aizgājis gulēt, lai liekot mierā. Tik un tā nekāds mednieks no tevis nebūšot.

— Bet kur es ņemšu buku? Sievai svēti nosolījos uz meitas dzimšanas dienu pārvest buka gaļu!

— Nebēdājies, Upīt, dažreiz medniekam, nākot no stacijas, jāiegriežas Centraltirgū.

Kādu seju lai rāda sievai, ieejot istabā bez solītā buka? Ko teiks Rasmiņa? Ko dos Liepiņam?

Upītim dusmas uz visiem: draugiem, saimnieces skaisto meitu, kas palika smaidot ar vēlējumu: „Atbrauciet vēl kādu reizi uz bukiem!” Izsmieklis! Acis gulēja Kājiņa nošautais buks. Noteikti, viņš, Upītis, būtu to nošāvis, ja tikai... Tie esot draugi? Blēži! Bailes, ka jaunākais mednieks nenošauj to, ko viņi visi nespēj.

Upīti Rīgā sagaidīja pelēks rīts. Saņūcis viņš izgāja no stacijas. Draugi sakāpa ormaņos. Vedināja sev līdz arī Upīti, bet viņš dusmīgi pagriezta muguru un smagiem soļiem kāpa uz Centraltirga pusl.

Nē, mednieka gods jāaizstāv, tāpēc Upītis zaglīgi ielīda tirgus būdā un klusām jautāja pēc vajadzīgā.

— Žēl, mums pašlaik nav. Bet vai jūs nevariet pagaidīt līdz desmitiem? Tad man atsūtīs vakar nošautu. Es jau saprotu, varat noteikti man uzticēties. Apvienpadsmitiem jums aiznesīs mājās. Kur jūs dzīvojiet?

Upītis pateica adresi. Tāpat kā ienāca, tā arī izzagās laukā, iegāja telefona būdā.

— Hallo. Labrīt, sieviņ! Jā, laimīgi pārbraucu. Jā, kā tad bez buka! Tev viņu vienpadsmitos aiznesīs... Nē, mājās neiešu — neatliek laika. Iešu uz darbu. Jā, liels buks. Laimējās. Pārējie pārbrauca tukšā. Sveicini Rasmiņu!

Pāvils Upītis gāja uz darbu. Soļi bija mazliet vieglāki.

Ap vienpadsmitiem kāds cilvēks ar smagu nastu apstājās pie Upīša dzīvokļa durvīm. Piezvanīja. Upīša sieva ielaida.

— A, mans vīrs jau zvanīja. Nesat vien dziļāk. — Bet viņas skatiens gulās baltajā priekšautā, kas bija redzams jaunajam cilvēkam zem mēteļa.

— Kā... jūs ar baltu priekšautu?

— Aizmirsu, kundze, novilkt. Šodien ļaudz darba, — jauneklīs teica, nolikdams atnesto nastu. — Lūdzu.

— Cik man būs jāmaksā.

— Kungs jau samaksāja.

— Sakiet, lūdzu, no kurienes jūs nesat šo buku?

— No Centraltirgā.

— Ak, tā? Mans vīrs šauj bukus Centraltirgū! Nu viņš man redzēs!

— Piedodiet, kundze, man nekā neteica, tāpēc es negribēdams atklāju jūsu vīra kunga noslēpumu. Kundze, lūdzu, nevaiņiet manam tirgotājam. Es tikai otru nedēļu strādāju, tāpēc neesmu vēl iedziļinājies šefa noslēpumos.

— Jums nav ko uztraukties. Paldies, ka atklājāt patiesību. — Viņa sniedza jauneklīm sidraba naudas gabalu.

Pāvilu Upīti viņa sagaidīja saraudātām acīm. Viņš nesaprašanā skatījās sievietē, tad uz atnesto buku.

— Nu, vai nav skaists buks?

Sieva pacēla galvu. Saraudātās acis kaisa naidā.

Rute Birze.

Pārprātums.

Anet! Kur tu kavējies? — skaļi atbalsoja vasarnīcas verandā dzirda meitenes balss.

Portjeru starpā parādās apaļa, sārta sejiņa, sprēģājošām actiņām, zeltainu matu vilni. Vasaras vakara krēslā spilgti izšķiras jaunais augums, tērpts baltās, vieglās drānās. Smejošās actiņas jau atradušas logā iespiedušos māsas Anetes stāvu. Anetes pirkstos spīd balta papīra loksniņa.

„Ak Dievs, atkal jau tev no viņa vēstule! Kā tu vari kādā cilvēkā, ko nemaz nepazīsti, tik mūļīgi iemilēties? Nē, Anete, šoreiz es tevi nesaprotu.” Smejošie vaidziņi kļuvuši nopietni, acis lielā izbrīnā veras māsā.

Anetes bālā seja sārtojas. Lielās, melnās acis samulsušas un nedrošas vairo māsas skatiena.

Kā lai izstāsta mazajai? Sinta to nekad nesapratīs, jo viņas bērna dvāselei vēl svešs viss, kas Anetei liekas tik jauks, kārojams. Kā lai viņai pastāsta par agrā pavasara ceļojumu tālajos Latvijas laukos? Kā lai attēlo mazu būdiņu robežas tuvumā un sirnu māmiņu, kuras vienīgais priekširds — Rīgas students? Sinta nesaprot, kā var iedegties mīlā pret cilvēku, to nepazīstot, redzot tikai viņa ģimēni. Un nekad viņa neattaisnos māsas soli — rakstīt svešam studentam un gaidīt atbildes. Bet šo vēstuli apmaina ir kļuvusi daļa no Anetes dzīves. Arvienu vairāk viņa iemīlojusi Rīgas studentu.

„Ak, Anet, parādi, taču, man kādreiz savu mīlo atsauc viņu šurp!”

„Jā, Sinta, tūlīt rakstīšu, ka gaidu tikai viņu.”

Valdis Mētra saņēma vēstuli. Steidzīgi, pavisam steidzīgi to uzplēsa. Smalkais rokraksts arvienu viņu aplēja karstu kvēli. Viņš mīlēja šo meiteni, mīlēja viņas jautros, gaišos vārdus, straujo, drošo dvēseli.

Viņa aicina to pie sevis! Šo saucieni viņš gaidīja jau ilgi. Vai gaidīt vēl nākamo dienu? Nē, jau tajā pašā vakarā vilciens viņus aiznes Siguldas kalnos.

„Jā, kungs, šis ir Kociņu vasarnīcas parks. Pa šo ceļiņu jūs nonāksiet pie pašas vasarnīcas.”

Valda acīm atveras plašs skaistuma skats. Smaržojošas rozes, flokši, rietošo saules staru rotaļa zālajos krūmos.

Straujiem soļiem tuvojas kāda meitene. Klēpis pilns rožu, saules iesārtie stari vijas zeltainās cirtās. Kāds dzīvības pilns skaistums! Tā ir viņa — strauja, neapdomīga kā Gauja, skaista un cēla kā Siguldas kalni rietošā saulē.

Arī meitenes skatiens jau vēro koku paēnā apstājusos Valdi. Skaists viņai liekas staltais students. Pašai negribot skatiens iegulstas pelēkajās acīs. Ja jau pasaulē ir tādi vīri, tad tīri varētu sākt saprast māsas savādo iemīlēšanos.

Sintai kļūst karsti no viņa skatiena, tomēr nav spēka atraut acis.

„Cik tu gan nepieklājīga, Sinta,” viņa pati sevī rāj, un tomēr sper soli uz Valda pusi.

Jāzēpa Valdmaņa dzejoli.

Sirds.

Sirds, tu esi gaismas slāpe.

Vientulība, klusa sāpe,

Prieka avots neizbrienams,

Zelta putas sapņos sienams.

Sirds, tu mūža vadītāja,

Skumju, liksmes radītāja,

Septiņkrāsu staru jostu

Sien tu bēdas, sien tu postu.

Pagaist mīlestības tvīksti,

Savu šaubu ēnā niksti —

Zars, ko silti vēji šūpo,

Zieds, kas medains pieplok lūpām.

Rīta blāzma, pusnakts ēnas,

Mirkļu straujums, gadi lēni —

Sirds, tu vienmēr gaismas slāpē

Nebeidz manās krūtīs sāpēt!

Tev atnākot.

Vakars. Eglēs snauz klusums.

Smaršo tik sveķi un dūmi.

Atnāc tu piekususi

Un ilgi man stāsti ko drūmu.

Mēness met sidraba loku

Zvaigznēs, kas gurdeni zvīlo.

Paņem tu savu roku

Un pras, vai tu mani mīlo.

Ilgi tu neatbildi —

Vēsums dveš vakara vējā.

Salušos pirkstus sildi

Pie oglek, kas dzisušas spēji.

Acis tev veras man garām

Tumsā samtaini liegā.

Vai man, kā kalnušam zaram,

Ko cērtu, būs jānokrit sniegā?

Klusums. Eglēs snauz vakars

Degošu mākoņu glāstos.

Tā dzīvei ar naidu sakars

Tavā pēdējā stāstā.

Brīnumdzija un maiga tai liekas Valda balss: „Es esmu Valdis Mētra. Saņēmu jūsu vēstuli... Anet, es mīlu jūs! Tik skaistu es tikai savos pārdrošākos sapņos jūs iztēloju. Saki, vai varbūt tu esi mani vīlusies? Vai tu vari vēl mani mīlot?”

Anetes mīļais! Bet arī Sintai ir tiesības uz laimi. Anete bija laimīga, lasot viņa vēstules, Sinta grib viņu pašu, viņa mīlu. Valdis pieder viņai, viņš to mīl, bet Anetei nemaz nepazīst.

„Valdi, mīļais Valdi, tikai tevi es mīlu...”

„Anet, mīļotā...”

Kad uzlēcošais mēness parstāigāja Kociņu parku, viņš atrada kādu soliņu iegrīmušu dzīvzoga. Viss kluss un tukšs, tikai izmētātas rozes pie soliņa ko stāsta.

Bieži, bieži Sinta pazūd no mājām. Pat Anete vairs nezina viņas gaitas. Nav jau arī Anetei laika domāt par mazo māsū, kad pašas sirdī ir dziļās sāpes. Jau pagājuši nedēļa, kopš tika gaidīts Valdis. Vai tiešām viņam viss bijis tikai flirts? Ak, cik pareizi mazā Sinta viņu novērtēja!

Vēlu naktīs Anetes istabā vēl spīd gaisma. Bet arī blakus Sinta nespēj iemigt. Katru dienu Valdis lūdz atļauju lūgt tuviniekiem viņas roku. Cik labprāt viņa kļūtu Valda sieva, bet Anete... Kas tad notiks ar Aneti? Nabaga māsā, to Sinta pavisam piemirsusi. Jau rītā viņa Valdim izstāstīs visu patiesību.

„Cik tas negodīgi, Sinta, ko mēs esam tavai māsai padarījuši. Bet es mīlu tikai tevi un zinu, ka tavu māsū nebūtu darījis laimīgu. Tikai tādu kā tu varu mīlēt. Iesim un izstāstīsim viņai visu. Viņas spēkos ir mūs sodīt, viņas rokās ir mūsu laime, mūsu liktenis. Lai kas notiktu, neaizmirsti, ka tikai tevī es mīlu.”

Cik daudz sāpju šajā pēcpusdienā piedzīvojusi Anete. Šis drausmīgais atklājums! Sinta, mazā bērnišķā Sinta atņēmusi viņai Valda sirdi!

Anete redzēja Valdi, redzēja pelēkās acis, tās pašas, kas tik sirsniņīgi raudzījās no viņa ģimētnes. Bet mīļais tēls viņai jāatdod mazajai māsai. Ak, ja Sinta Valdi mīlētu, patiesi mīlētu, tad viņu laimei Anete upurētu savu mīlu. Bet vai Sintas bērna sirds maz pazīst mīlu?

Tuvojas soļi. Anete iespiežas krūmu pudurā. Viņa negrib, ka to aizkar kādī skatieni.

Nācēji ir Sinta ar Valdi, Kur Sinta iemācījusies mīlēt, maigos vārdus? Kāda mīla viņas acīs! Anete saprot: Sinta mīl Valdi. Ja arī Anete neatkāptos, Valda sirds vienmēr piederēs tikai Sintai. Nekad Anete nespēs likt Valdim aizmirst Sintu.

„Valdi... Sinta, es saprotu jūsu mīlu... Esmu tevī, Valdi, vīlusies. No tavām vēstulēm domāju tevī savādāku. Tagad redzu, ka tu esi tālu tam tēlam, kādu es tevi iedomājos. Nekad es nebūtu mīlējusi tevi. Tava vieta pie Sintas...”

Grūti Anetei sacīt šos vārdus.

Mēness kavējās uzlekt, jo sargas ieraudzīt asaru uz Anetes vaigiem.

Rute Birze.

— Kur tu nošāvi?

— Kā tu, sieviņ, jautā... Pati zini — Ugāles mežā.

— Še tev Ugāles mežs!... — kaut kas karsēja vaigu. Sieva bija pienākusi pavisam tuvu. — Dzert biji, ne Ugāles mežā! Ar netiklēm blandījies! Kaunies!...

— Bet, sieviņ, šeit bijete... Lūdzu...

— Vai manam vīram trūkst naudas? Vai arī mana vīra mīļākās nevar braukt uz Ugāles mežiem un nodarboties ar romantiku? — viņa piegāja vīram pavisam tuvu. — Tu... tu!... Man kauns, ka esi mans vīrs. — Viņa atslīga krēslā, sāka elstot. — Naudas svešām sievietēm tev netrūkst, bet man jāstaigā ar vecu cepuri! Mētelī arī vajadzēja jaunu!

— Neraudi, sieviņ, šoreiz tā iznāca.

— Iznāca? Noķēru, ko? Vai pagājušo reizi zaķus arī neatnesi no Centraltirgā? Atradies mednieks! Uz medībām? Tu tikai meklē iemeslu, lai tikt brīvībā! No šīs dienas nevienu soli netiksi bez manis! Un ja iesi — šķirsimies. Ja nav dzīves, tad lai arī nav. — Viņa piecēlās, ieņēma tiesneša pozu. — Un ja gribēsi braukt uz medībām, es braukšu līdz. Gribu redzēt, kā tu bukus šauji!

Upītis nolaida acis. Sanāca dusmas. Gribēja spert bukam ar kāju. Bet likās, ka bukam acu kaktiņos gulētu divas asaras.

Atis Sēja.

J. RESLERS. Smalks vīrs.

Pulkstenis bija gandrīz septiņi. Ieradās Oto. — Nu, nu? — Hugo jautāja. — Domāju, ka esi dusmīgs, Oto.

— Visu piedod un aizmirst.

— Un baidijos...

— ...ka atriebšos?

— Jā, Oto.

Oto izskatījās ļoti draudzīgs.

— Bet, Hugo! — viņš sacīja. — Vai es liekos cāds, kas grib atriebties? Taisni otrādi — nāku tev sagādāt prieku. Šodien nopirku divas biļetes uz operu. Labākās vietas. Vai gribi nākt līdz? Lūdzu, nāc.

Hugo ar prieku pieņēma uzaicinājumu.

— Cikos sāksies izrāde?

— Pusē astoņos.

— Pusē astoņos? — Hugo raudzījās pulkstenī.

— Pulkstenis jau septiņi! Iesu ātri mājās un psteikšu sievai, ka kopā ar tevi steigšos uz operu.

— Tad tu nokavēšies, mīļais draugs.

— Bet sieva velti raizēsies un gaidīs!

— Viena reize neko nenozīmē. Citādi mēs neradīsimies operā laikus.

— Ja tu domā tā...

— Opera beigsies pulksten pus divpadsmitos. Tad varēsi savai sievai pastāstīt, kur biji. Tas pilnīgi attaisnos nokavēšanos. Tā tad nāc. — Un Hugo gāja.

Viņi sēdēja operā, priekšējā rindā, un Hugo jutās mazliet apkaunots, jo nesen bija ar Oto izspēlējies nesmuku stīki, par ko draugam vajadzēja būt ļoti dusmīgam. Trīs nedēļas Oto nebija runājis ar viņu, tikko atņēmis sveicienu. Bet šodien pats atnācis, atnesis pat biļetes!

Hugo galvā kvēloja karstas ogles. Viņš domāja, ka starplaiķā pateiks Oto kaut ko skaistu.

Bet starplaiķā Oto bija pazudis. Hugo meklēja viņu visur: bufetē, smēķēšanas istabā u. t. t. Oto nebija atrodams.

Oto nebija vairs operā. Auto viņš aizbrauca uz Hugo dzīvokli.

Durvis atvēra Hugo sieva.

— Labvakar, Oto! — viņa izsauca izbrīnījies.

— Kur Hugo? Gribēju parunāties ar viņu.

— Mans vīrs nav vēl mājās.

— Ko? Pulksten desmitos vakarā vēl nav mājās? Vai tad viņš neko nezīņoja?

— Nē, — sieva igni sacīja. — Gaidu jau kopš pulksten septiņiem.

Oto aizbrauca atpakaļ uz operu un smaidīdams nosēdās Hugo blakām.

Kad Hugo pusnaktī atgriezās mājās, sieva bargi vaicāja:

— No kurienes tu tik vēl nāc?

— Biju ar Oto operā.

— Ar ko?

— Ar Oto! Viņš aicināja uz operu. Bijām tur divatā visu vakaru.

Kas tad notika — par to vēsturnieki klusē.

Pirmo vārdu no savas sievas Hugo dzirdēja tikai četras nedēļas vēlāk. Un Oto viņš vairs nerodzēja.

ARTURS SAVAŽS.

Zelta melodija.

Nopirku putnu kādā mazā Maranhao veikalā, kur pārdod tādas savādas lietas, kā vectēva pulksteņus, zīda lietussargus un vecas kaklsaites. Šis veikals atradās netīrā ieliņā, kādas redzam Dienvidamerikas piekrastes pilsētiņās, bet nekad zemes iekšienē.

— Tas dzied kā zilā debess! — slavēja pārdevējs-portugālis, un piedevām viņš man veltīja treknu smaidu.

Dzimšanas dienas dāvana Masetai!

Biju ilgi gudrojis, ko pirkt. Sākumā domāju dāvēt smalku mežģiņu šalli. Tad atcerējos, ka tāda viņai jau ir, pat divas. Domāju arī par patafonu, bet tādu mantu mūsu Dieva aizmirstajā zemes stūrī nevarēja sameklēt. Klejodams pa šaurajām, netīrajām ielām, pēkšņi izdzirdēju brīnišķu putna dziedāšanu. Tā nāca tik negaidot, ka pat samulsi un paliku stāvēt. Bet jau nākamā brīdī steidzos bāls virzienā un veikala logā ieraudzīju būri ar dzeltenu putniņu.

Kad vakarā iros pret straumi Tobidoses virzienā, bieži pie sevis klusi smējos un smaidīju. Domāju, minēju, vai Masetai priecāsies par putnu, un bažijos, vai tik Bahio, Masetas vīrs, manā prombūtnē atkal nav bijis brutāls pret sievu.

Cik neparasta sievietē šī Masetā — olīvu krāsas ādu, tumšām, dzirkstošām acīm! Šīs acis savaldzinājušas manu sirdi, tās vājā mani visur!

Strādāju preču namā, kas piederēja viņas vīram. Bahio bija liels, spēcīgs vīrietis, kas dažreiz kļuva ļoti brutāls un nežēlīgs pret visiem. Bieži man gribējās viņam uzbrukt, kļuva žēl trauslās Masetas, padotas nežēlīga vīra varai. Līdzjūtība arvienu auga, kamēr pēkšņi sapratu, ka esmu viņā neprātīgi iemīlējies.

Ar lielām pūlēm spēju slēpt savas jūtas, jo zināju, kas par vīru ir Bahio. Zināju, cik daudz un bieži Masetai jācieš, negribēju šīs ciešanas vairot.

Dzeltens mēness apgaismoja manu ceļu. Ap mani dusēja džungļi, noslēpumaini

elpodami. Mitro nakts gaisu pildīja smaršas, kas reibināja kā vīns.

Ausa rīts, kad sasniedzu ceļa mērķi. Bahio preču nams atradās upes krastā, džungļu malā, celts resniem baļķiem.

Iekāru putna būri logā, ko jau zeltīja lēcošās saules pirmie stari. Liekas, Masetā bija sadzirdējusi manu atgriešanos. Viņa nonāca lejā, dzīvojamā istabā, pēkšņi apstājās, cieši raudzīdamās uz putna būri.

— Kas tas ir? — viņa ierunājās.

Bet pirms es paspēju atbildēt, putns sāka dziedāt.

Esmu noklausījis daudzu kanariju putnu dziedāšanā, bet vēl nekad tādus trillerus, kādus palaida mans putns. Šīs skaņas tiešām bija debešķīgas. Arī Masetā klausījās, izbrīnā izplētusi acis. Sārtā mutīte bija pusvērtā, un es redzēju baltus zobīņus, kas mirdzēja kā pērles.

— Daudz laimes dzimšanas dienā, Masetā, — apsveicu daļo radījumu. Jau labu laiku saucu viņu vārdā.

Viņa raudzījās mani mazliet valgām acīm.

— Jūs esat tik labs, tik bezgala labs pret mani, — viņa aizsūsusies teica. Un pirms attapos, kas notiek, sievietes slaidās rokas apvijās manam kaklam, siltās lūpas sameklēja manējās.

Tanī pat mirkli ārā atskanēja soļi. Masetā atraisījās no mana apkampiena. Durvis tika sparīgi atgrūstas, uz sliedīšu nostājās Tapajoss, Bahio izsūtamais zēns. Pusaudža dzeltenie, zīdu atgādinošie mati bija izpūruši, seja zilgani bāla, acis kvēloja gandrīz necilvēcis nīkums.

— Kur ir šis aptaukojies sātāns? — viņš kļiedza.

Zēna rokā pamanīju liku nazi, kādus iedzimtie lieto gumijkoku iegriešanai.

Pie nama durvīm bija salasījis iedzimto pulciņš. Tie ar redzamu ziņkārību vēroja, kas tagad notiks. Es aizvēru durvis un lēnām tuvojos zēnam.

— Atdodi man nazi, Tapajos, — mierīgi teicu.

Kādu brīdī zēns samulsi uzlūkoja mani, tad viņa acis parādījās asaras. Nometis nazi, viņš izskrēja.

Masetā stāvēja nekustoši, kā mēma raudzījās nosviestajā nazī.

Pacēlu to, apsēdos un sāku piebāzt savu pipi. Man bija žēl Tapajosa, kaut, atklāti runājot, es priecātos, ja viņš būtu pārmācījis Bahio. Pēdējais bija to pilnīgi pelnījis.

Masetā attapās, paskatījās mani.

— Piedodiet, ja mans skūpstis jūs sadusmoja, — viņa klusi ierunājās.

— Kur viņš ir? — jautāju.

— Bahio? Visu nakti nav bijis mājās.

Pamāju, jo zināju, kur viņš pavada naktis: pie portugāļu jaunavas Karlotas. Zināju arī, ka Tapajoss neprātīgi mīl Karlotu.

Saule bija jau gabalā, kad Bahio atstreipuloja mājās, zobgalīgu smīnu sejā. Viņš smagi atslaidās sēdekli un uzsauca apkalpotājam, lai tā atnestu viņam ko dzeramu.

Viņš patlaban taisījās tukšot viņa glāzi, kad roka pēkšņi atslīga atpakaļ.

— Velns parauj, kas tad tas ir? — viņš ierūcās.

Sēdēju turpat istabā un nemaz nēslēpu savas dusmas. No logā pakārtā būriša pēkšņi atskanēja putna brīnišķā dziesma.

Kādu brīdī Bahio bolija acis, tad piestreipuloja logam. Tā kā nostājos ceļā, viņš iespieda man plecā savus dzelzainos pirkstus.

— Kas tas ir? — viņš kļiedza.

— Tikai putns, — mierīgi atbildēju.

Dziedošs putns.

Viņš atlaida mani, es atslīgu krēslā. Šis vīrs bija šausmīgi spēcīgs...

— Es neieredzu putnus, — Bahio sacīja.

— Un sevišķi, kad tie dzied.

Bet Masetas prieks bija neviltots, un tas iepriecināja arī mani. Viņa priecājās par katru lietni, ko viņai dāvāja, īpaši, kad viņai patika pats dāvātājs. Un nu zināju, ka arī es viņai patīku.

Reizēm, kad Masetā sēdēja un klausījās putna dziedāšanā, viņas izteiksme bija gandrīz svētsvinīga. Laiku pa laikam viņa pacēla acis un skatījās mani. Un skatienā bija tik daudz siltuma, maiguma, pateicības, ka es gandrīz kaunējos.

Tā pagāja nedēļa. Kādā vakarā nevarēju aizmigt, jo laiks bija smacējoši karsts.

Pēkšņi sadzirdēju augšējā istabā Bahio smagos soļus. Viņš staigāja pa istabu un es sapratu, ka tas atkal piedzēries. Nezinu, kādēļ, mana sirds sāka pukstēt straujāk, nojautu, ka drīzi kas notiks.

Tad uztvēru Masetas kļiedzienu:

— Nē!... Lūdzu, nedari to!...

Tas skanēja kā izbiedēta bērna vaļņinas. Nākamā mirkli biju laukā no gultas, skrēju augšā.

Viņu istaba bija vāji apgaismota. Redzēju Masetu stāvam pie loga. Rokas lūdzīgi paceltas, melnie mati sedza kailos plecus.

Kā jau paredzēju, Bahio bija ierējis, viņa sejā atkal redzēju nežēlīgu smīnu. Viņš sniedzās pēc putna. Sapratu, ap ko lieta grozas: Bahio gribēja nogalināt putnu, Masetā to aizstāvēt, glābt. Bahio brutāli pagrūda sievieti, tā nostreipuloja līdā sienai.

Tad zaudēju pašsavaldīšanos. Pakampu no galda prāvu vāzi un metu. Vāze trā-

PRINCIS KARNEVALS

PEĻU JUNKURI

Jauna turisma filma.

Skati no turismā filmas „Cēsis”, ko drīzumā varēsīm redzēt uz ekrana.

pija mērķi — Bahio, un pēkšņi manas asinis sastinga... Bahio sabruka kā tukšs maiss.

Mēģināju viņu piecelt, bet nespēju. Maseta nāca man palīgā. Jutu, ka viņa dreb.

— Novietosim viņu uz dīvana, — es saciju. — Ja kāds atnāks, izskatīsies, it kā viņš gulētu.

Kad Bahio sejā krita vāja gaisma, es sadrebēju... Jau agrāk biju redzējis mirušus...

Mani pārņēma izmisums un bailes. Dažos lēcienos biju pie trepēm. Tad dzirdēju Masetu jautājam:

— Kas tagad notiks? Ko darīsiet?

Nekad neaizmirsīšu Masetu, kāda viņa tur stāvēja un skatījās mani.

— Man jābēg no šejienes... jābēg steidzīgi, tūlīt, — atbildēju.

— Pār upi?

— Jā, — es teicu un steidzos savākt savas lietas.

Zināju, kāda elle ir Nikumbukas džungļi, bet nu tie bija mana vienīgā cerība. Likumīga vara reizēm mēģināja iekarot arī šo apgabalu, bet mežonīgie džungļi arvien uzvarēja.

Kas reiz tika pār upi, to vairs nevarēja, bet vienkārši gaidīja, kamēr bēgļi atgriezās un brīvprātīgi pieteicās.

Es tomēr negribēju tik viegli padoties. Ja jāmirst, tad labāk brīvībā.

Kad krāvu mantas savā laivā, ieraudzīju tuvojamies Masetu. Viņa savādi skatījās mani, smaidīja.

— Es arī braukšu pār upi, — viņa paziņoja.

Protams, mēģināju viņu atrunāt. Gribēju gandrīz vai atnest nodomu bēgt un padoties likumam. Tomēr domas par Dienvidamerikas cietumu atkal iebaidīja mani.

Kad redzēju, ka mana pretošanās neļdz, nosēdināju Masetu laivā un paņēmu airus. Atradāmie jau strauves vidū, kad jutu viņas rokas pieskārienus.

— Aizmirsām putnu, — Maseta sacīja. — Mums jāatgriežas.

Protestēju. Bija neprāts tagad domāt par tādiem sīkumiem. Bet Maseta nepieklāpās, un viņas lūgumu es nespēju noraidīt.

Atgriezās un paņēmu putnu.

Airēju visu nakti. Maseta gulēja, klusi apsedzu viņu saviem svārkkiem.

Rītam austot, mans garastāvoklis kritās. Džungļi likās tik baigi, draudoši. Reibinošā smarža izgaisa līdz ar miglu. No katra krūma, no katra koka mums uzglūnēja nāve.

No savas alas izlida milzīgs pitons pasildīties saulē, meklēt sev laupījumu. Maseta strauji piecēlās, stingu skatienu raudzījās čūskā. Varbūt viņa baidījās — nezinu. Varbūt arī nožēloja, ka devusies

man līdzī. Reiz mūsu tuvumā izpeldēja liels aligators. Iezvēlu tam ar airi un steidzos tālāk.

Mūsu ceļojums draudošā klusumā turpinājās. Airēju visu dienu. Tumsai iestājoties jutos līdz nāvei noguris. Gulējām laivā, turēdami pēc iespējas tālāk no krasta.

Atkal uzausa rīts. Bagātīgā stādu valsts bija palikusi mums tālu aizmugurē.

Šeit, Nikumbuko purvainos džungļos stādu valsts ir uzbāzīga, un tieši tādēļ džungļi liekas vēl drausmīgāki. Šajā drūmajā apvidū uzcēlām sev mazu būdiņu. Griestos pakārām būri ar putnu, kas laiku pa laikam dziedāja.

Mūsu mīlā bija kas cēls, gandrīz svēts. Kanariju putna zelta melodija — vienīgā dzidrā skaņa, ko tur dzirdējām. Vai spējat to iedomāties?

Putns dziedāja visu dienu. Viņa mazā sirds šķita lielāka, varenāka kā Nikumbuko džungļi.

Kādā vakarā sēdējām cieši pieklāvušies viens otram, it kā gribēdami sakust kopā un tā aizbēgt pēc iespējas tālāk no šīs elles. Savā būrī dziedāja putns.

— Arī mēs esam sprostā, — Maseta ierunājās. — Esam līdzīgi šim putnam, tikai neprotam tā dziedāt. Nikumbuko ir mūsu sprosts. Un mēs nedrīkstam no šejienes aiziet, citādi mīrsim.

— Tu nē, — es atbildēju un atkal nožēloju, ka nebiju bēdzis viens.

Es zināju, ko domāja Maseta: ja kanariju putniņš izklūtu no sava mājokļa un ielidotu mežā, tur viņu saplosītu citi putni. Un ja es bēgtu no džungļiem...

1939. GADĀ PĒLDEKOSTIMS.

Kādā vakarā, kad atgriezās no medībām, dzirdēju Masetu iekliedzamies. Kliedziens stindzināja manas asinis. Skrēju kā neprātīgs, kaut gan krūmi plēsa manu apģērbu un miesu.

Pēkšņi apstājos. Maseta skrēja man pretim, viņai sekoja pitons, tik liels, kādu savā mūžā vēl nebiju redzējis.

Pusceļā čūska panāca Masetu, ieslēdza savās skavās. Redzēju, ka Masetas seja kļūst bāla kā krīts.

Izšāvu uz rāpuli no bises, griezu to ar tuteni un beidzot atbrīvoju Masetu. Pacēlu, ienesu būdā, noguldīju. Apkārt valdīja neparasts klusums. Pat mūsu kanariju putns klusēja.

Redzēju, ka Maseta cietusi, ka varu viņu glābt tikai, pārvedot uz Maranhao. Protams, zināju, ko tas man nozīmētu.

Airēju visu nakti cik jaudas. Maseta gulēja laivā kā liķis. Tikai reiz viņa atvēra acis, uzlūkoja mani.

— Kur putns? — viņa čukstēja.

Es sastingu. Putnu biju pilnīgi aizmirsis.

— Viņš nobeigsies... — Maseta novaidēja un zaudēja samaņu.

Kad sasniedzu Maranhao, krastā satiku Kesikveru, policijas priekšnieku.

— Tā tad jūs atgriezāties?

— Citas izejas nebija, — drūmi atbildēju.

— Domājams, ka tagad apprecēsieties?

— Apprecēsīties? — atkārtoju un rūgti iesmējos. — Vai kāda nozīme to darīt, ja cilvēkam uz visu mūžu jāiet cietumā?

— Jūs runājat... par Bahio?

— Protams. Viņš tak ir beigts, vai nē? Kesikvers savādi paskatījās mani.

— Jā, viņš ir miris. Bet kādēļ tad jūs bēgāt, mīlais draugs? Un vēl ar viņa sievu? Vai jums bija iemēsls baidīties?

Nu nāca mana kārta brīnīties.

— Vai tad mani neapcietinās?

— Apcietināt? Jūs? — Kesikvers smējās, it kā es jokotu ar viņu. — Nabaga Tapajoss, — viņš tad piebilda. — Domāju, ka jau esat dzirdējis par to. Bahio nogalināja divas dienas pēc jūsu bēgšanas. Tapajoss viņam uzglūnēja, pie nelaiķa atrada zēna tuteni...

— Un Tapajoss? — es nepacietīgi jautāju.

— Tapajoss pazuda. Bet gan viņš atgriezīsies.

Devos uz slimnīcu. Maseta gulēja tur pavisam klusa. Ārsts domīgi skatījās mani:

— Liekas, kaut kas viņu nomāc, — viņš sacīja. — Viņa pastāvīgi runā par kādu mazu putniņu, kam esot jāmirst...

J. Džibsona un F. Farelli.

Kāda laulība.

Mans pienākums ir šo to paskaidrot tev, un tā kā mutes vārdiem nespēju, esmu spiesta to darīt rakstiski. Un līdz ar to lai šis lappuses ir mans pēdējais novēlējums tev.

Tikai nedomā, ka gribu beigt savu dzīvi pašnāvībā. Nē, man nepietiktu drosmes. Un ja vispār nebūtu tik bailīga, es, mīlais, apprecētos ar tevi.

Bet vai mana atsācīšanās izskaidrojama tikai ar bailēm? Varbūt vainīga arī mana patmīlība. Ja cilvēks dzīvo savrup klusi un nevainojami. Tādu soli ir grūti spert, jo liekas, ka var rasties vēl sliktāks stāvoklis. Tā ir arī ar mani. Nezinu, ko mums dotu mūsu laulība.

Vai es tevi mīlu? Valsirdīgi runājot, jā. Bet kad izlasīsi, ko tev patlaban rakstu, tu tomēr nāksi pie pārlicības, ka biju spiesta noraidīt tavu bildinājumu.

*

Tu nekad neesi man jautājis, kādēļ izskatos tik veca, un es augsti vērtēju tavu smalkjūtību. Esmu maz tev stāstījusi par savu pirmo vīru. Astonpadsmit gadu veca iemīļojis Franku Markitā. Toreiz viņam bija vairāk kā četrdesmit gadu, bet viņš izskatījās stipri jaunāks. Bija gudrs, nosvērts vīrietis, un viņa uzmanība pret mani, atturīgu, bīklu jaunavu, modināja mani simpatijas pret viņu, un drīz vien kļuva tā sieva.

Vai savā pirmajā laulības gadā biju laimīga? Patiesību sākot, to nezinu. Reizēm ienādu vīru, reizēm viņš šķita man bezgala mīļš. No visas sirds vēlējos, lai viņš kļūtu mans draugs, bet viņš nekad nestāstīja man par savām darīšanām un darbu, izturējās pret mani kā mazu bērnu.

Otrā laulības gadā mūsu dzīve negaidot ievirzījās jaunās slīdēs.

Vēl tagad redzu Franku drūmu un klusu sēdam pie galda. Viņš pat ne reiz nepaskatījās mani.

— Mēs... mēs pārvilksimies uz citu dzīvokli, — viņš ierunājās klusā balsī.

Pirmajā mirklī vēsts mani satricēja, bet tūlīt saņēmos un pasmaidīju. Biju jauna, tādēļ pārmaiņa likās pat tīkama. Kaut es būtu zinājusi, ko liktenis man vēlāk liks piedzīvot!...

Pēc desmit dienām mēs apmetāmies mazā, neģiltā dzīvoklī. Vīrs paziņoja, ka turpmāk man būšot jāzīd bērnu bez pastāvīgas kalpones, ka reiz nedēļā kāda sievīna nāksot man palīgā uzņemt dzīvokli. Biju ļoti pārsteigta, bet neizrādīju. Ja Franks būtu teicis: „Nada, mums klājas slikti, mēģināsim būt taupīgi!“ es ar visu dvēseli būtu nodevusiies jaunajai dzīvei. Bet viņš bija ļoti drūms, klusēja, vairījās runāt ar mani. Jutos viņa priekšā kā jauna meitene, baidījās viņa drūmā skatiena.

Tas, ka viņš reti bija mājās, un viņa vēsums drīzi vien noveda mani pie domām: blakus man Frankam ir vēl kāda sieviete. Greizsirdību nejutu, pat otrādi — jutos laimīga, jo toreiz es varētu viņam sacīt: „Frank, dzīvo kā tev tik, būsīm tikai draugi.“

Vīrs ar katru dienu vairāk aprobežoja ienākumus, katru santīmu man nācās lūgt, un gadījās arī, ka tiku noraidīta. Nepazinu vairs Franku, kurš mūsu pirmajā laulības gadā bija tik laipns un devīgs.

Tā pagāja daži mēneši. Pilnīgi nejauši mani kādā dienā uzmeklēja draudzene Brenda Martine — jāutra, kustīga jaunava, mazliet vecāka par mani.

.....

Ne mirkli neatpūtos, tūlīt airēju atpakaļ uz Nikumbuko. Vakarā biju tur, kur stāvēja mūsu būdiņa. Kāpu augšā pa stāvo krastu.

Pēkšņi satrūkos, apstājos. Nakts klusumā skanēja maiga, skaista melodija.

Lēnām tuvojos būdiņai, ieskatījos tur pa logu... Krātinās karājās vecā vietā, tajā dziedāja mazs dzeltens putniņš. Un turpat būdā, atspiedis galvu rokās, sēdēja Tapajoss un raudzījās putniņā. Viņš bija it kā aizmirsis visu apkārtni, nomācošo džungļu kļūsmu. Putniņa dziesma bija viņu apbūrusi.

Iegāju būdiņā. Tapajoss pacēla galvu, samulsis skatījās mani.

— Ak, jūs?... — viņš ar nopūtu ierunājās. — Es maldījos džungļos, pilnīgi pazaudēju virzienu un jēdzienu, kur atrodos. Nogulos zemē, lai mirtu, tad pēkšņi dzirdēju šā putna dziesmu... — Pusaudzis lūdzoši skāra manu roku. — Jūs tak neaizvedīsiet viņu?

Es atgriezos laivā. Airējot uz leju, vēl ilgi dzirdēju maigo zelta melodiju.

Tulk. — ik. —

— Ak debess! Tu tak dzīvo kā lāca alā! — viņa iesaucās, aplūkojama gani un dzīvokli. — Man vajadzētu atkal ņemt tevi savā uzraudzībā, citādi tu drīzi galīgi novecosi. Paklausies. Nada, apgērbies un aiziesim kaut kur pusdienot!

— Ak, ko nu... — atmetu ar roku, — drīzi pārņāks Franks.

— Muļķības! Pagatavo viņam pusdienas un atstāj zīmīti. Nekad nevajaga lutināt vīriešus, jo ir veca patiesība: jo vairāk tu priekš viņiem dari, jo vairāk viņi prasa.

Pavadījām jauku vakaru. Es nācu mājās diezgan vēlu. Ātri uzskrēju pa kāpnēm, piezvanīju, lai tiktu atvērta durvis, kas bija aizbultētas no iekšpuses. Nakts bija vēsa, drebēju aukstumā un nepacietībā.

Uz manu zvanišanu neviens nereaģēja, aiz durvīm valdīja klusums.

Es patiešām it kā pazaudēju galvu. Franks noteikti ir mājās, citādi durvis nebūtu no iekšpuses aizbultētas. Bet zvanišana nedeva panākumus. Ko darīt? Brenda dzīvoja otrā pilsētas malā, man trūka naudas braukšanai pie viņas.

Galīgi nomākta kāpu lejā un piekļāvēju pie namiņa dzīvokļa durvīm. Nācās ilgi klauvēt, kamēr durvju spraugā parādījās namiņa sievas samieģusies seja.

— Markita kundze?...

— Mans vīrs, kā liekas, ir dziļi iemidzis, nedzird manu klauvēšanu... es netieku dzīvokli. Vai nevarētu līdz rītam pasēdēt pie jums?

— Kādēļ nē, cienītā kundze? Mans vīrs patlaban nav mājās. Ak, šie vīrieši!...

Runādama tādā pat garā, namiņa ievēda mani istabā. Bet redzējama, ka neesmu ar mieru izkraīt savu sirdi, viņa atstāja mani vienu.

Un tā es nosēdēju nabadzīgā, vēsā istabā visu nakti. Pulksten septiņos rītā ienāca namiņa un pacienāja mani ar siltu kafiju.

— Vai nevēlaties, lai pavadu jūs līdz dzīvoklim? — viņa jautāja.

Rādādama priecīgu seju, noraidīju šo laipnību. Kad gāju augšā, jutu ka man seko namiņas zinārkārtīgie skatieni. Viņai, droši vien, nepatika, ka esmu tik noslēgta.

Šoreiz durvis atvērās pēc neilgas gaidīšanas. Franks stāvēja priekšīnā, platmaļi rokā.

— Nekad neizej bez manas atļaujas, — viņš vēsi, bet mierīgi sacīja un aizgāja, nenogādījis manu atbildi.

Nespēju aprakstīt, ko toreiz izjutu. Vientulības sajūta, vīra netaisnīgā izturēšanās, kauns namiņas priekšā — viss tas noveda mani izmisumā.

Beidzot radās slēdziens, ka varu aiziet no Franka. Bet tad nāca kaut kas tāds, kas mani uz kādu laiku samierināja ar neapskaužamo stāvokli:

Ārsts pateica, ka kļūsu māte! Un pēkšņi izjutu pret Franku savādu maigumu. Likās, ka nu mūsu dzīves būs saistītas ar kaut ko tādu, kā mums līdz šim trūka. Es pat vainoju sevi, ka līdz šim neesmu pratusi padarīt vīru laimīgu, un mans prāts bija pilns visādu labu nodomu, kad vakarā gaidīju vīru atgriežamies no garāka brauciena. Iedomājoties, cik laimīgs viņš būs, kad paziņos viņam priecīgo vēsti.

Tūlīt pēc vakariņām noslīgu viņa priekšā ceļos un čukstēdama sacīju:

— Frank, man priekš tevis kāda vēsts...

— Kāda? — vīrs jautāja, nenolicis avīzi, ko lasīja.

— Uzmini, Frank. Tas ir kaut kas labs mums abiem.

— Jā? — viņš nevižīgi novilka.

— Frank, vai tu tiešām nenojauti?

— Nojauzu gan, — vīrs vienaldzīgi atbildēja. — Es jau izdariju visu nepieciešamo. Un nu man vēl jāiziet darīšanās...

Tajā vakarā paliku viena, tomēr mēģināju attaisnot Franku. Bet pamazām jutu, ka vīrs sāka palikt otrā vietā. Vēl daži mēneši — un būs kāds radījums, kas aizpildīs tukšumu manā dzīvē, sa-sildīs mani...

Franks bija tikpat mazrunīgs kā arvienu, bet mazliet interesējās par manu veselību: lika man krietni ēst. Negribot iedomājoties: esmu kā zoss, ko baro kausānai.

*

Franks izsauca pie manis ārstu, kam vajadzēja ierasties vakarā.

No paša rīta biju gluži viena, pēcpusdienā man pēkšņi sākās sāpes. Noliekos gultā, acis pildījās asarām. Vientulība likās tik baiga.

Tad atcerējos kādas sievietes vārdus: „Pirmo reizī, mīļā, arvienu ir visgrūtāk. Varbūt dažāda laba sieviete pat negribētu bērnu, ja iepriekš zinātu, kādas sāpes jācieš.“

Uz pieres radās baiļu sviedri. Dzīvokli valdošais klusums nomāca prātus. Necilvēcīgām pūlēm aizvilkos līdz durvīm. Galva reiba, jutu, ka tuvojas ģibonis.

Tanī pat mirklī ienāca Franks.

— Kur tu biji? — es kļiedzu.

— Apstaigāju piena veikalus, — viņš atbildēja, mani neraudzādamies. — Vajaga, lai bērns dabūtu pienu no vienas govīs.

Nesaprašanā skatījos viņā, tad caur sāpēm skaļi iesmejot:

— Sieva cieš elles mokas, bet viņš gādā, lai bērnam būtu piens no zinamas govīs!

Smējos kā vājprātīga, kaut gan tas vēl vairoja manas mokas. Bet citādi nevarēju. Kas notika pēc tam — neatceros.

Naktī man piedzima puisēns. Bet manas acis viņu neredzēja. Un līdz ar viņu zem velenām aprakā arī manu sirdi.

*

Nekad agrāk nebiju redzējusi Franku tik pazemīgu, nomāktu, kā toreiz, kad pēc dzemdībām nācu pie samanas. Vai varbūt tā bija tikai mana fantāzija?

Atceros, mani uzmodināja spilgta gaisma, lūdzu vīru to nodzēst.

— Es nevaru, — viņš atbildēja un izgāja.

Biju vēl vāja, bet man pietika spēka nolemt, ka nekad vairs nelūgšu vīru ko izdarīt. Un tā kā gaisma man sāpināja acis, sanēmu spēkus un aizstiepuļoju līdz kontaktam. Tomēr vēl nenodzēsu uguni, gribējama redzēt spoguļi savu seju.

No stikla mani skatījās pavisam sveša sieviete.

*

Pamazām dzīve iegāja parastās slīdēs. Nu biju apmierināta ar visu, neko neprasiu, neko nevēlējos, ne nar ko nedomāju.

Reiz, kad Franks ģērbās priekšnamā, viņš sarglīoās un nokrita man nē kājām. Briesmīgi nobijos. Labi, ka mūsu dzīvokļa korpēja vēl nebija aizgājusi, varēju to sūtīt pēc ārsta.

Ārsts konstatēja sirds vājumumu un izteica bažas.

Franka veselībag stāvoklis arvienu pasliktinājās.

Viņš sāka murgot.

— Cik ilgi vēl dzīvošu? — viņš bieži atkārtoja un reizēm piebilda: — Nabaga meiten, tads slimis vecis, kā es, visoaar nedrūkstāia precēties! Bet es tik ļoti mīlāmu tevi. Nada... Kad es nomiršu, par tevi būs gādāts...

Toreiz es nesapratu viņa valodu, bet vēlāk viss kļuva skaidrs. Franks bija uzziņājis par savu sirds slimību gadu pēc mūsu apprecēšanās. Mīlēdams mani, viņš gribēja, lai pēc viņa nāves mans stāvoklis būtu nodrošināts, tādēļ sāka taupīgi dzīvot.

Un manis dēļ gribējams dzīvot pēc iespējas ilgāk, centās izvairīties no katra uztraukuma. Domādams tikai par savu apņemšanos, viņš reizēm nonāca pie galējībām. Katra ilgāk nodzīvota diena dotu man pēc viņa nāves labāku dzīvi — tas viņam beidzot kļuva par lielāko mērķi. No viņa mūrēm sapratu, ka tajā naktī viņš nebija mani iebaidījis savas slimības dēļ, jo katrs uztraukums varēja viņam kļūt liktenīgs. Arī toreiz, kad lūdzu viņu nodzēst uguni, viņš baidījās, ka sabruks, paceļot roku nē kontakta. Tas, ka arī es biju slima, viņam palika it kā neievērots. Viņš domāja tikai par sava mūža pagarinājumu, bet darija to manis dēļ.

Vari iedomāties, kā es cietu, klausīdamās Franka murgos. Bet tad jau bija par vēlu — viņa dzīvību vairs nevarēja glābt.

Kad Franks stāja elpot, klusi izgāju no istabas. Man trūka asaru, man bija kauns par sevi.

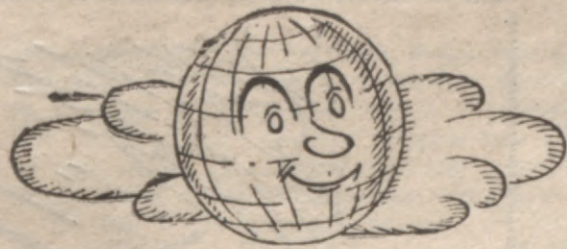
Kopš tā laika pagājuši jau četrpadsmit gadi, bet atceros vēl katru sīkumu.

Nu tu saproti, kādēļ negribu kļūt tava sieva. Man nav iebildumu pret laulību, gluži otrādi — vientulībā es pat garlaikojos. Bet saki man, kas no mūsu paziņām patiešām ir laimīgs laulībā? Vai nav starp tiem tādi, kas ar prieku nomestu laulības važas? Gribu tikai patiesu laimi un varbūt kādreiz tō atradīšu.

Tulk. V. Blau-

F. PEROVS.

Marsa

Groteska.

(No krājuma „Ameriķāņu noveles“.)

atbilde.

Misters Džons Harlovs, Internacionālā laikrakstu sindikata vadītājs, piecēlās no krēsla un, izņēmis no mutes resnu cigaru, pārlaida skatienu saviem sapulcējušajiem direktoriem.

— Džentlmeņi, — viņš teica, — principā tā tad mūsu jautājums būtu izšķirts. Internacionālais sindikats atļauj miljonus dolāru reklamai. Lūdzu izteikt domas, kāda reklāma būtu mums vispiemērotākā.

Misters Harlovs apsēdās. Viņš piedēvēja tiem patiesi demokrātiskiem amerikāņiem, kas ļauj saviem kalpotājiem pilnīgu vārda brīvību, bet galīgo lēmumu patur sev.

Pirmais izteicās provinces kronikas direktors. Pēc viņa domām, grandioza slimnīca ar tūkstoš bezmaksas gultām, iekārta pēc zinātnes pēdējiem jaunumiem, būtu sindikatam vislabākā reklāma.

— Skaista doma, kas dara godu jūsu sirdij, — misters Harlovs piekriņķoši sacīja, sevī piebilzdams: — Vecais idiot! Kāda vēlņa dēļ man jāuztura tūkstoš slimu dienas zagļu?

Notikumu nodaļas direktors ieteica bibliotēku tīklu, kas skārtu visus štatus, nesot gaismu vistālākos stūros.

— Lielisks priekšlikums! — ar entuziasmu atsaucās misters Harlovs, nodomādam: — Zinām jau, pie kā novedīs šāda gaismā!

Telegrafa aģentūras direktors ieteica ierīkot radio staciju Ziemeļ- un Dienvidpolā. Mākslas nodaļas vadītājs bija par muzeja celšanu, kurā mācītu saprast polineziešu glezniecību. Turpretim ārzemju nodaļas direktors ieteica sūtīt zinātnisku ekspedīciju uz Tibetu. Tur, kā viņš esot dzirdējis, atrastas aizvēsturiskas automobiļas atliekas.

Misters Džons Harlovs vienlīdz atbalstīja visus priekšlikumus, un katrs no direktoriem apsēdās pārliecināts, ka tieši viņa ideju izvedīs dzīvē.

Kad visi bija izteikušies, Harlovs atkal piecēlās no sava prezidenta krēsla.

— Džentlmeņi, — viņš iesāka, — jūsu priekšlikumi ir brīnišķīgi. Tie ne tikai rāda, cik tuvas jums ir sindikata intereses, bet liecina arī sirds plašumu, ar ko patiesi var lepoties ikviens amerikānis. Mums vienlīdz dārgi tiklab mūsu pašu pilsoņi, kā tālie eskimosi, polinezieši un aizvēsturiskā perioda cilvēki. Bet, — šeit misters Harlovs pacēla pirkstu un brīdi izteiksmīgi klusēja, — pasaule skaita mūs, amerikāņus, sausus praktiķus. Par mums runā, ka visur mēs meklējam pirmkārt savlabumu. Ja mēs uzcelsim slimnīcas, bibliotēkas, muzejus, polos radio stacijas vai atrakšim aizvēsturisku automobili, mūsu naidnieki sacīs: „Ahā! Gan redzēsiet — pēc gada šajās slimnīcās, bibliotēkās un muzejos sāks vilkt ādu pār acīm dzīvajam, ir mirušam. Eskimosiem tiks maksāt par katru radiogramu ar baltu lāčādu un aizvēstu-

risko automobili pa gabaliņiem pārdoš senlietu vācējiem.” Nē, džentlmeņi, mums vajaga atrast tādu reklāmu, kas nevērstu uz mums aizdomas par veikalniecību. Mums jāatrod reklāma, kurā varētu izlietot lielo sumu, necerot uz atgūšanu. Reklāma, kas ar savu plašo vērienu aizbāztu mutes visiem mūsu nelabvējiem! Kaut ko efektīgu, pasaules mērogā! Piemēram... — misters Harlovs atkal aplūsa.

Direktoru acis ieurbās Internacionālā laikrakstu sindikata prezidentā, kas no laikrakstu zēna bija pratis izvērsties vareņākais cilvēks Savienotās Valstīs.

— Piemēram — radiogramas sūtīšana uz Marsu!

Stundu vēlāk tūkstošiem telegrafu un telefonu, gan pa stiepulēm, gan kabeliem, gan pa gaisu, iznēsāja nedzirdētu jaunumu: zeme sarunāsies ar Marsu! Un pirmo starpplanetu sazināšanos organizē Internacionālais laikrakstu sindikats, ziedodams miljonus dolāru milzu radio stacijas būvei Klinšu kalnos. Visas pasaules iespaidīgākie zinātnieki lūgti ņemt dalību apsveikuma telegramas sastādīšanā Marsam. Ievērojamākie astronomi jau rēķina visizdevīgāko laiku telegramas nosūtīšanai, un piedzīvojumiem bagātākie radio inženieri darīs visu, lai telegrama sasniegtu sprausto mērķi.

Nākamās nedēļās visas pasaules laikraksti bija pilni sagatavošanās aprakstiem. Tika izdarīti dažādi eksperimenti ar visādu sistemu aparātiem, nosūtītas ekspedīcijas uz ekvatoru un poliēm, un amerikāņu nacionālās himnas skaņās, ko spēlēja

Ņujorkā, dejoja savā dzimtenē ir eskimosi, ir zulusi.

Bez tam, protams, tika gādāts arī par varbūtējās marsiešu atbildes atšifrēšanu. Visas iespējamākās valodas, izloknes un hieroglifi, kas vien kādreiz eksistējuši uz zemes lodes, tika savākti vienkopus un atiecīgi sakārtoti. Tika izdarīti mēģinājumi ar kurlmēmiem, akliem, mežoņiem un pērtiķiem. Tika izsolītas lielas premijas par jaunradītām valodām un šifrēm, slēgtas grandiozas derības, kā atbildēs marsieši un vai vispār atbildēs.

Marss bija modē, kā vēl nekad neviens Tutanhamons. Marsa kanālus kopēja uz dāmu tērpiem, kūkām un bifstekiem. Radās vīni un dejas „a la Mars”. Simtiem lugu un reviju rādīja publikai dažādas dzīves variācijas uz Marsa, pie kam visas variācijas līdzinājās viena otrai ar to, ka marsieši nevalkā gluži neko, izņemot krūsturus.

Uz kāda pedanta norādījumu, ka uz Marsa ir daudz zemāka temperatūra, kā uz zemes, dramaturgi apdāvināja „marsiešus” ar tik kvēlu temperamentu, ka arī krūšturi izrādījās nevajadzīgi.

Eiropas tumšākās vietās braukāja apkārt apkēriģs amerikānis, rādīdams „vienīgo uz zemes nonākušo marsieti”.

Bez šaubām, tas patiesībā bija tikai zaļā krāsā izgrimējis nēģeris no Luizianāšas štata. „Marsietis” godātās publikas acu priekšā ēda dzīvas vārdes un dzēra petroleju.

Starp citu, kādreiz kļūdoties viņš apēda indīgu ķirzaku un saslima. Viņa atvietotājs itālis nopluka jau pirmajā lietū, pie kam tika pieviltās publikas smagi piekauts.

Vārdu sakot, zeme, nogurusi karos, sabrukumos, revolūcijās un miera konferencēs, metās uz Marsu meklēt aizmiršanos.

Entuziasms sasniedza kalngalus, kad tika publicēts Marsam sūtāmais teksts, ko bija sastādījušas visas pasaules zinātnu akadēmijas. Ļaužu drūzma staigāja pa Ņujorkas, Londonas, Parīzes, Romas, Berlīnes, Maskavas ielām, vēdināja karodziņus, dziedāja himnas, dejoja, piedzērās un kāvās — viss par godu Marsam!

Sūtāmais teksts skanēja sekojoši:

„Marsa apdzīvotājiem no Zemes apdzīvotājiem — sveiciens!

Dziļā godbijībā pret Jūsu planetas daudzmiljonu paaudzēm, mēs griežamies pie Jums, o, marsieši! Mēs labi apzinamies sevi zīdaiņus, jo zinām, ka jūs bijāt jau attīstīti, kad mūsu planeta, runājot metaforiski, vēl klaiņoja liesmās un tvaikos. Bet mēs visi esam vienas mātes bērni — Saules bērni. Un tas dod mums tiesības Jūs traucēt un lūgt Jūs palīdzēt ar mums savā gudrībā.

LAUKU VECMAMIŅAS SVIESTS UN MAIZĪTE.

Kā Jums klājas, tālie brāļi? Pie Jūsu planētas zemās temperatūras Jums jābūt kolosāliem rēķiniem par dedzināmām oglēm. Vai Jums nevajaga labu kažoku? Mēs varētu Jums atlaist diezgan lēti. Bez šaubām, piesūtīšana uz Jūsu rēķina.

Skaidrs, ka Jūs jau sen esat izšķīruši jautājumus, par ko mēs patreiz lauzam galvas. Kur pasaules sākums? Kur beigas? Ko Jūs domājat par Einšteina teoriju? Vai Jūs bieži savā starpā kaujaties? Un kā Jums izdodas izdalīt laupījumu, nesakaujoties atkal?

Mums ļoti gribētos savā starpā sadzīvot draudzīgi, bet tā vien neiznāk: tiklīdz sākam salabt, atkal jau sastrīdamies.

Kā Jūs vispār izskatāties? Mums daži apgalvo, ka Jūsu sievietes staigājot kailas. Varbūt Jūs atsūtītu fotografijas? Vispār, rakstiet mums par visu — kā un kas. Mēs no savas puses tāpat atbildēsim uz Jūsu jautājumiem. Bez liekas kautrības varam sacīt, ka arī mēs esam šo to saņēguši savā Isajā mūžā.

Neaizmirstiet sveicināt visus!

Jūsu — zemes apdzīvotāji.

P. S. Mūsu dāmas vaicā, vai arī Marsa sievietes apgriez matus. Pie mums tas lielā modē, kaut daudzi to neatbalsta.”

Radio stacija Klinšu kalnos nosūtīja augšminēto telegramu 193... gada 23. augustā, pulksten 12 dienā.

Pēc zinātnieku aprēķiniem, Marsam vajadzētu telegramu saņemt septiņi minūšu laikā. Ja ļautu viņiem divpadsmit stundu pārdomām, tad pusnaktī vajadzētu pienākt atbildei.

Tonakt neviens negulēja. Laužu drūma neatbrīvoja ielas, uz visiem laukumiem bija izlikti milzu ekrāni, gatavi nekavējoties saņemt Marsa atbildi.

Tieši pusnaktī zemi aplidoja pirmā vēsts:

„Mars atbild!”

„Nesaprotami gaismas signāli!”

„Hieroglifiem pilnas divas lappuses!”

„Marsa atbilde saņemta visā pilnībā un izsūtīta atšifrēšanai visas zemes zinātniekiem!”

Publika stāvēja pie ekrāniem stundām ilgi. Bet marsiešu vēstules atšifrēšana izrādījās ne visai vienkārša lieta.

Arī otrā dienā atbilde vēl nebija izprasta. Laikraksti izsolīja lielas premijas, kaut tikai par pirmās frazes atšifrēšanu, un to redakcijas tika apbērtas vēstulēm. Tomēr tūkstošiem un simts tūkstošiem kombināciju vajadzēja noraidīt.

Tikai trešajā dienā paziņoja, ka marsiešu atbildes pirmo frazi pareizi atšifrējis kāds amerikāņu žurnālists un tā skan šādi: „Godājamie bezastainie pērtiķi.”

Pirmajai frazei, protams, sekoja citas. Un četras dienas pēc marsiešu atbildes saņemšanas slavenais ēģiptologs grieķu profesors Konstandopulo piesūtīja misteram Džonam Harlovam slepenu telegramu ar atšifrēto marsiešu atbildi.

Profesors saņēma izsolīto premiju — divdesmit pieci tūkstoši dolaru, dokumentu iespieda miljoniem eksemplāros un izsūtīja visiem Internacionālā laikrakstu sindikāta abonentiem.

Marsiešu atbilde.

„Godājamie bezastainie pērtiķi!

Ar šo apliecinam radiogramas saņemšanu jūsu gada divdesmit trešā augustā. Pateicoties mūsu pēdējiem izrakumiem, mums izdevās atrast mehāniskās eras zemes kārtā radio aparātu atliekas, kurām pateicoties mēs varējām atjaunot šo aizvsturisko domu pārraidītāju.

Jūsu planētu mēs dažreiz novērojam

MILJONARS PASTAIGĀJAS VĒJAINĀ LAIKĀ.
— Lūdzu, Džon, cepuri!

garlaicībā un pazīstam diezgan labi. Mums zināms, ka jūsu suga, slēpdamās krūmos un kokos, nežēlīgi un nodevīgi apkaroja savus pretiniekus un uzvarēja cīņā par savu eksistenci. Mums zināms, ka jūsu pērtiķu apdāvinātība visu atdarināt, palīdzējusi jums izlietot saviem mērķiem dabu. Ne mazāk tipiska svītra — ziņkārība veidojusi jūsu civilizāciju. Jūsu sugas netikumība un kaislība applūdinātu ar jūsu pēcnācējiem visu planētu, ja, par laimi, daba nepadarītu jūs neparasti kausīgus un ciet-sirdīgus.

Uz mūsu planētas, ko jūs saucat Marsu, apstākļi ir pilnīgi citādi. Pateicoties īpatnējai augšmei un citiem apstākļiem, kurus jūsu vājās smadzenes tā kā tā nevarētu saprast, mūsu planēta augšanas periodā bija noklāta palmām, ar gludu garu stumbru un lapotu galotni. Pērtiķu suga tādējādi nevarēja izlietot kokus savai aizsardzībai un saviem zemajiem paņēmieniem un mērķiem. Šī suga bija spiesta cīnīties par savu pastāvēšanu godīgi un atklāti un ciet pilnīgu neveiksmi. Uzvarētāji izrādījās citas sugas dzīvnieki — dižciltīgie lauvas. Viņu drošsirdība, dedzība, nerunība un sprašanās ģimenes dzīvē — viss tas pārgāja uz mums. Un mēs lepojāmies ar saviem senčiem un neturam tos zooloģiskos dārzos.

Jā, mēs esam lauvu un tīgeru pēcnācēji. Miljonu gadus, protams, mūsu āriene stipri mainījies, tomēr nav pārveidojusi mūsu sugas galvenās līnijas. Augu dienu mēs sildāmies saulītē un nododamies filozofiskām pārdomām. Esam mazrunīgi, netērējām vārdus. Pie mums daudz runā tikai mulķi, gudrie klusē.

Visu melno darbu uz mūsu planētas izpilda mums padotie pērtiķi, vai, kā jūs sevi godājat — cilvēki. Viņi kalpo arī mūsu uzjautrināšanai. Šād tad sliktā laikā mēs ielaižam vienā būdā dažus cilvēkus, un jau pēc īsa laiciņa bez kāda sevišķi redzama iemesla viņu starpā notiek ģenerāla izkaušanās.

Tomēr ļaudis ir arī derīgi dzīvnieki. Viņi izrakusi mums visus kanālus, pa kuriem satek ūdens no kūstošiem poliem. Viņi nosausinājuši arī mūsu jūras. Mēs, kā lielo kaķu pēcteči, nejutām lielu patiku attiecībā uz jūrniecību — nosusināto okeanu dibenā esam ierīkojuši ganības lopiem.

Bet ļaudis stingri jāuzmana. Viņi zogs viens no otra visu, ko vien iespējams zagt: pērtiķu, darba rīkus, bērnus, un mātītes.

Starp citu, ļaužu mātītes pārbēg no viena tēviņa pie otra. Ļaudīm mūžīgi vajadzīga runa un soda draudi. Un vissliktāk ir — dot viņiem brīvību. Bet, pēc viņu savādās psiholoģijas, brīvību viņi tieši vēlas. Viņi vienmēr vēlas to, ko tiem nedod. Bet tiklīdz tiem kāroto ļauj iegūt, tas viņus jau vairs neinteresē. Tādēļ arī mēs neko viņiem nedodam, izņemot pašu nepieciešamo.

Ļaudis šausmīgi vairojas. Kad viņu skaits pārsniedz daudz, mēs laižam zināmu daudzumu brīvībā. Sākumā viņi priecājas kā bērni, pēc tam sāk savā starpā ķildoties, pāriet kautiņā un nogalina viens otru. Dzīvi palikušie labprātīgi atgriežas pie mums. Kad viņi sāk sūdzēties par darba smagumu, mēs dodam tiem atpūtu un tik daudz barības, cik tie vēlas.

Jūs interesē, kā mēs dzīvojam? Ļoti klusi un mierīgi. Uz jūsu planētas vēl palikuši mūsu senču pēcteči — kaķi. Ievietojiet vienā būrī pāri pērtiķu, otrā — pāri kaķu, un novērojiet tos. Pie pērtiķiem jūs redzēsiet mūžīgu ķildošanos, spieģšanu, kaukšanu, lēcienus un svaidīšanos. Pie kaķiem — klusumu, tīrību un mieru. Lūk, tāda ir starpība starp mums un jums.

Mēs negribam jūs apvainot, godājamie bezastainie pērtiķi. Bet mums šķiet, jūs paši sapratīsiet, ka starp mums nav nekā kopēja. Jūs esat mums pilnīgi vienaldzīgi un mēs nevēlamies būt jūsu ziņkārības objekti. Dzīvojiet uz savas planētas, kā paši vēlaties. Mūs šķir ievērojams attālumš, tādēļ nav jābīstas no jūsu negaidītas vizītes.

Jūs vaicājat, kā var iegūt laimi? Tas ir diezgan grūti, jo tādā gadījumā jums vajadzētu pārrādīt visu jūsu sugu. Jo galvenās īpašības jūs esat ieguvuši no saviem senčiem — pērtiķiem. Un tas, kas košāk izrāda pērtiķa īpašības, kļūst jūsu vidū liels cilvēks. Pērtiķu pļāpība pārvērtusies pie jums arī grāmatu sarakstīšanā lai pēc autora nāves šī pļāpība vēl turpinātu dzīvot. Pērtiķu prasme atdarināt visu, pārvērtusies pie jums mākslā. Jūsu gleznotāji un skulptori mēģina atdarināt dabu, un šī atdarināšana jūs tā sajūsmina, ka jūs labākos atdarinātājus sauciet ģenijus un pārpildiet muzejus ar viņu veidojumiem.

Pērtiķu ziņkārība radījusi jūsu izgudrotājus. Pērtiķi bāzuši savu degunu katrā dabas parādībā, meklējot atrast labāku līdzekli viens otra izmantošanā. Pēc tam

Izdomājuši aizsargāšanās paņēmienus un tādējādi radies tas, ko jūs sauciet civilizāciju.

Bet atļaujiet jums sacīt, godājamie cilvēki, ja jums izdosies galu galā radīt savas zemes kopiju, jūs varēs pieskaitīt tam mulķīgajam lauvam mūsu mitoloģijā, kas, griezdamies ap sevi, ķēra kādu projām bēgošu pušķi un beidzot, noķēris to, ieraudzīja, ka tas ir tikai paša astes gals.

Mēs labi pazīstam jūs. Uz mūsu planetas mēs tāpat atļāvām dažiem ļaudīm izkopt savas pērtiķu īpašības. Mēs uzjautrināmies par viņu atklājumiem, tāpat kā uzjautrināmies par zaķiem, kas redz ūdenī savu attēlu. Tikai zaķi ir daudz interesantāki.

Vispār, zemes apdzīvotāji domā, ka viņi ir ne tikai savas planetas valdnieki, bet arī visa izplatījuma kungi. Atļaujiet mums sacīt, ka izplatījumā ir miljardiem planētu, ko apdzīvo dažādas būtnes un to priekšā jūs esat tik niecīgi, kā jūsu priekšā ikviens mazs tārpiņš. Šie radijumi, to vidū arī mēs, labi pazīstam jūs. Mēs dzirdam vaidus un vaimanas, jūsu smieklus un lāstus, draudus un milas ēkustus, kas nāk no jūsu planetas. Mēs redzam jūsu ciešanu izmocītās dvēseles atstājam jūsu miesas. Mēs jūtam jūsu skumjas un ilgas, bet viss tas mums ir tikai vēja pūsma, saules stars un zvaigžņu mirdza. Tā ir un tā būs.

Mēs tikai dažreiz brīnamies, kāpēc Ra-

ditājs neiznīcina šo netīrumu, asiņu, naida, atreibības, cietsirdības un izsalcības kamoļu, kas joņo apkārt saulei, netālu no mums. Bet, acīm redzot, tā tam vajaga būt. Jo uz jūsu zemes ir visādas slimības, bacīļi, ar ko, gribot negribot jums jāsamierinājas.

Tā tad — ardievu, godājamie cilvēki. Dzīvojiet, kā paši zināt, un netraucējiet mūs. Varbūt kādreiz, pēc miljona gadiem, kad jūs mazliet pieaugsiet, mūsu pēcnācēji ievadīs ar jums sakarus. Bet pagaidam jūs esat neaptēsti, ļaumi, ziņkāri un uzbāzīgi. Un jūsu radio ietekmē mūs kā mušu sīkšana pusdienas laikā.

Jūsu Marsa apdzīvotāji.

P. S. Pasakiet savām dāmām, ja viņas matu vietā apcirtu savas mēles, tad lielais vairums strīdu uz zemes samazinātos uz pusi.”

Beidzīs laikraksta lasīšanu, kurā bija nodrukāts šis neparastais dokuments, misters Harlovs jutās apkaunots. Bet ne jau tādēļ, ka viņš būtu augstās domās par cilvēci — viņam bija nepatīkami, ka marsiešu atbilde ir tik vispārīga, ieslēdz tajā arī viņu, Džonu Harlovu, kas prātis no laikrakstu iznēsātāja kļūt par varenāko personu štatos.

Būs jānosūta marsiešiem jauna telegrama, — viņš nodomāja, — un jāpaskaidro, ka uz zemes ir divi trīs tādi cilvēki, kurus nepiekrāps pat visgudrākais marsietis.

Ar šo domu nomierinājies, misters Harlovs pasauca savu sekretaru.

Rišars O'Monruā.

Svarīgs iemesls.

Advokāts Bretsarts sēdēja savā darba kabinetā aiz masīva ozolkoka rakstamgaldā. Viņam pretim — klients Lestrulabs, pusmūža vīrs, stipri dienvidniecisku akcentu. Katru vārdu viņš pavadija ar attiecīgām roku kustībām, katram teikumam pielika punktu ar dūres triecienu galdā.

— Jā, advokāta kungs, esmu nolēmis ievadīt laulības šķiršanu. Mana sieva Melaneja... Melaneja! Cik mulķīgs vārds! Nekad tas man nav isti paticis. Melaneja — tas nozīmē ko melnu, bet manējā ir blonda, šausmīgi blondā!

— Ceru, jums būs mazliet svarīgāki šķiršanās iemesli, — advokāts smaidīdams ieminējās.

— Svarīgāki iemesli?! Bet, advokāta kungs, iemeslu man vairāk kā vajadzīgs!

— Ļoti labi. Lūdzu, pastāstiet tos, es svarīgākos atzīmēšu.

— Vispirms — es mīlu teatri. Bieži pārku vietas ložā, un tās nemaz nav tik lētas. Tādās reizēs parsto pulksten astoņi vietā vakariņas ēdam pus asto-

ņos. Pie deserta Melaneja parasti saka: „Vīriņ, pagaidi acumirkliņi, es uzlikšu cepuri.”

— Labi, pagaidīšu. Bet netaisies ilgi. Advokāta kungs, vai kāds vīrietis zina, ko isti sievietē saprot ar „cepures uzlikšanu”? Tad viņa pudērē seju, smērē lūpas, uzacis, vārdu sakot — grimējas. Bet tas prasa daudz laika. Un man jānervozē, jālec vai no ādas laukā. Beidzot parādas mana sieva. Smaidīdama viņa vienkārši saka: „Nu esmu klāt.” Bet pulkstenis rāda jau pus deviņi, dažreiz pat vēl vairāk. Advokāta kungs, vai nu ticiet, vai nē, bet četri gadu laikā, kamēr esmu precējies, vēl nevienai izrādēi neesmu redzējis sākumu! Teatrī ierodamies otrā cēliena sākumā. Nu man sievai jāizskaidro lūgas saturs, kaut pats sākumu nezinu. Es mokos, kļūdos milētāju jaucot ar svaini, vīru ar veetētiņu. Vārdu sakot — savāru istu putru! Tā tas iet veselus četri gadus! Vai tas nav iemesls laulības šķiršanai?

— Atvainojiet, Lestrulaba kungs, tās ir raksturu pretešības un to dēļ, paldies Dievam, laulību nešķir.

— Kā? Paldies Dievam?!..

— Jā. Jo tad šķiršanu būtu vairāk nekā laulību. Šķiršanai vajadzīgi daudz svarīgāki iemesli.

— Ak, tā? Nu, tad varu uzrādīt citu iemeslu. Iemeslu man ir bez gala. Ceturtdienās mēs parasti ēdam nacionālo ēdienu — kasulē. Vai pazīstiet? Tā ir bieza pupiņu zupa, zosu ķidīnām un iegrieztiem desas gabaliņiem...

— Bet tas jau ir brīnišķīgi!

— Jā gan, advokāta kungs. Bet tikai tad, ja desa ir ar ķiplokiem — bez ķiplokiem ēdienam nav garšas. Un sieva, lūk, spiež mani ēst konsulē bez ķiplokiem! Un vienkārši tādēļ, kā viņa necieš ķiploku smaku! Bet vai es ko saku pret viņas draņķīgiem muskusa smaršūdeniem? Kas viņai devis tiesību mani, dienvidnieku, ēdināt kā kādu samojeđu?

— Jā, tur viņa ir vainīga, bet arī tas vēl nedod tiesību laulības šķiršanai.

— Atvainojiet, tas vēl nav viss. Naktī...

— Ahā! Lūdzu, kas ir naktī? Vai viņa atsakas pildīt sievas pienākumus? Tas būtu svarīgs iemesls.

— Ak, nē. Melaneja ir pati padevība. Bet mīlu viņu uzņem bez izjūtas, bez kvēles. Nekad viņa mani nav nosaukusi savu „kakīti”, „bueīti”, vai tamli dzīgi. Un, bailēs no saaukstēšanās, viņa gul rupjā līnu kreklā, aditos apakšsvārkos, satumtuļotām kājām. Tas taču ir šausmīgi! Vai vajadzīgs vēl labāks šķiršanas iemesls?

— Jūtu jums līdzī: tāda nolaidība pie sievietes ir neciešama. Bet šķiršanai tas neder. Tiesneši uz šo

— Dženkins, — viņš — vaicāja, — cik laikrakstu pārdrūkājuši Marsa atbildi?

— Apmēram divi simts tūkstoši, ser.

— Skaitot vidējo cenu — simts dolaru, mēs esam nopelnījuši divdesmit miljonus. Nav slikti, a?

Sekretars pamīpājās un nedroši sniedza misteram Harlovam kādu vēstuli.

Šefs izlasīja, nobāla un sakampa galvu.

„Rēķins Internacionālajam laikrakstu sindikātam.

Par manu rakstu „Marsa atbilde”, ko nosūtīju jums pa radio un ko uztvēra Klinšu kalnu radio stacija — 20.000.000 dolaru. Autors.

Manas tiesības nodrošinātas Preses autoru departamentā š. g. 21. augustā, ar Nr...”

— 21. augustā! — misters Harlovs nomurmināja. — Divas dienas pirms radiogramas saņemšanas! Mēs esam pazuduši!..

Divdesmit miljonu dolaru honorara izmaksa, pievilto laikrakstu pretenziju apmierināšana un Internacionālā laikrakstu sindikāta prestiža krišanās galīgi izputināja misteru Harlovu.

Tagad viņš pārtiek no mazas pensijas, ko tam izsniedz Marsa atbildes autors, dzīvo ļoti vienkārši. Bet kad viņam pastaigājoties ceļā gadās kaķis, misters Harlovs apstājas, draud kustonim ar dūri un kaut ko ruc caur zobiem. Tulk. Rēnis Āboliņš.

lietu raugas citādi. Vidējais romiešu likumu krājums runā par godīgu nama māti, kurai sava veselība jāglabā ģimenei, un jūsu sieva to dara. Ak, cik labi būtu, ja viņa būtu spērusi kādu greizu soli!

— To jau es arī zinu, bet par tādām lietām nav ko sapnot. Par mūsu mīlu viņa rūpējas kā par pērnājo sniegu. Tīrā Dieva sodība, ko viņa tik ar mani nedara! Viņa nekad bez manis nekur neiziet. Ceļā vienmēr ķeras man zem rokas, liek sevi vilkt kā pārlādētu veļas rulli. Es mīlu likt platu soli, Melaneja tipina. Harmonijas vietā mūsu gaita ir viena miņāšanās, grūstīšanās. Jau pēc pāris simts soļiem manas kājas sāk lodzīties, it kā būtu nostāigājis vairākus kilometrus.

— Soļu dažādība šķiršanai neder.

— Jā, bet ko lai tad daru?..

— Sameklējiet laulības pārkāpumu.

— O, advokāta kungs, laulību pārkāpt mana Melaneja nemaz nav spējīga!

— Nu, tad dodiet pierādījumus par brutālu apiešanos no viņas puses.

— No Melanejas tas stāv tikpat tālu kā laulības pārkāpšana. Bet, Dieva dēļ, advokāta kungs, pameklējiet taču savos kodeksos ko man piemērotāku!

— Bez brutālas apiešanās var vēl runa būt par godu aizskarošiem nodarījumiem.

— Kas tie tādi?

— Nu, piemēram, piemēram... ja viena laulāto puse bijusi katorgā, tad tas ir iemesls otrai pusei prasīt laulības šķiršanu.

Pēkšņi Lestrulaba vaigs noskaidrojās.

— Tas tik ir pantiņš! Tad viss kārtībā! Es esmu bijis katorgā!

— Jūs... izbijis katordznieks?! Kas tie par jokiem!

— Tie nebūt nav joki!

— Bet kad tad jūs tur bijāt. Par ko? Cik ilgi?

— Visus četrus laulības gadus!

Tulk. —dis.

SPORTA LAUKUMĀ.

Viņš: — Dārgā, vai es par savām ciešanām neesmu pelnījis pat tik daudz, lai tu šo to man pastāstītu?...

SPORTA ENTUZIASTS PIE RADIO APARĀTĀ.

— Urā! Mēs uzvarējam! Mēs!...

DAŽI DERĪGI VĀRDI.

Kafija un viskijs.

— Tas ir šausmīgi! — sauca mans draugs un plēsa matus. — Un šādas lietas var atgadīties mūsdienās!... Kādēļ vecāki nerūpējas par savu meitu audzināšanu.

— Un tad sekoja stāsts.

Viņš iepazīstas ar daļu jaunavu no vidusskolas ģimenes. Kādā vakarā, noskatījušies filmu, iegriežas restorānā turpināt interesantu sarunu. Un tad pēkšņi nāk... beigas! Beigas visam — jūtām, simpatijām, varbūt arī mīlestībai. Iedomājos, kā tas varēja notikt.

— Vai apspēdīsieties pie tā galda, loga tuvumā? Nu, ko tu gribētu dzert?

Viesmīlis pakalpiģi stāv turpat. — Varbūt ēdīsi ko? Jeb dzersi kafiju?

— Hm... es... dzertu kafiju.

— Un turklāt liķieri, konjaku?

— Viskiju.

— Kā... ko? Viskiju? Kafiju nevēlies? Es gan ieteiktu...

— Nē, nēšu kafiju ar viskiju. Kādēļ tu tik savādi klepo? Tu varētu pasūtīt to pašu. Vai pasūti sev vermu.

— Jā, jā... Viesmīl, divreiz kafiju un vienu viskiju.

— Priekškar.

— Nu, ko tu sacīsi? — mans draugs jautāja.

— Grūti ir ko sacīt. Dzīvē jāzina arī svarīgākas lietas nekā tās, kad un kā pieklājas dzert to vai šo dzērienu.

— Protams, jāzina. Un ja to nezina, lai nepasūta. Pat parašām ir savā vērtība. Esmu runājis par to ar pazinām un pārliecināties, ka atgadījums ar mani nav vienīgais. Nevien ar viskiju ir bijusi ķēza — daļa jaunava likiera vietā pasūtījusi dzīnu u. t. t. Kāds kauns viesmīļa priekšā! Viskiju ar kafiju! Kādēļ ne franču vīnu un ogmaizi? Kādēļ tēvi un mātes nepasaka savām meitām, ka pie kafijas neder franču vīns un viskijs? Ar mazu „priekšlasījumu” pietiktu. Un ja viņi vēlas, lai meita nelieto alkoholu, kādēļ vienkārši nesaka: ja esi iegājusi vakariņās ar jaunekli, vispār nepasūti reģinātos dzērienus!

Nepārspīlējiet savas kustības, piemēram, kā šī dāma ar kafijas tasītes turēšanu.

Cits gadījums no studiju laikiem. Jauna, tikko no skolas sola piecēlusies „akademiska meita” restorānā vakariņās pasūtīja vienu zivju un divus gaļas ēdienus. Jo viņa, lūdz, apmēram zināja, ka smalkajā „soupē” ir trīs gājieni.

Tas, protams, bija izņēmuma gadījums. Bet pēc tā sacēlās liela brēka. Un ir fakts, ka dažu jaunavu audzināšanā ir lieli trūkumi.

Ko darīt?

Lieta galā atkarājas no mātēm. Ģimnazijas izglītība, studijas. Arzemju brauciens uz kaimiņvalstīm vai arī tālāk — tiem pārtikušas mātes bieži vien uzveļ savus uzdevumus, domādams: gan jau mana meita tur redzēs. Bet vai esat pārliecinātas, ka pēc visa tā jūsu meita ir spējīga stāties dzīvē kā patstāvīga, sevi apgādājoša sieviete vai jauna sieva?

Pienemsim, ka jūsu meita apprecas. Bet kāds prieks ir zināšanām, ka Uelingtona ir Jaunzelandes galvas pilsēta, ja galdā parādas piedegusi biezputra? Vai kā vīra ciemiņam vakarā jāēd „nepadevušās” sviestmaizes? Vai tiesām ir neiespējami savienot augstāko izglītību ar kotletes cepšanas māku?

Jūs varbūt sakat, ka kotletu cepšana ir kalpones, ķēkšas darbs. Pareizi. Bet kā kalpone tiks galā bez lietpratīgas vadības?

Varbūt laikmetā, kad priekšroka dēta Parīzei, lambeth-walkam un arzemju zīda zekēm, vārdi par kotletu cepšanu liekas vecmodīgi, un ka jums, dāmām, jādomā arī par citām lietām.

Protams. Vai tad mums vienu otru reizl nav jādzird:

— Virieši tikai nozākā, nekad neslavē...

— ...virieši ir nepieklājīgi...

— ...virieši nekad nav uzmanīgi...

— ...latvietis ir tik nevērtīgs, ka viņš nekad nepamana, ja sieva uzvilksī jaunu tērpu.

Pazīstami izteicēni, vai nē?

Grūti noteikt, kas šeit vairojams. Bet — „ja vainīgs ir kalējs, tad vainīgs arī ogle”. Piemērs:

Jauneklis pastaigājas pa Brīvības bulvari, uzcirdams, jaunu kaklsaiti, priecīgi svilpodams. Pretim nāk gaisīmatainā Zentīna, jaunu cepurīti galvā. Jauneklis steldzas pretim.

— Labdien, Zentīn! Iesim uz kafejnīcu? Tev ir tik eleganta cepure... Lūdzu, pagriez galviņu... Jā, cepurīte tev kā radīta!

— Paklausies, Andrej, kas tev kāis? Vai esmu tev ko jautājis par cepuri? Varbūt tas ir kāds jauns pielūgšanas panēmiens?

Jauneklis sarkst, tver gaisu un jūtas vainīgs, uzbūzīgs, gandrīz kā noziedznieks. Ardievu, labais gara stāvokli!

Bet to tak varēja paglābt abiem, ja atbilde būtu skanējusi šādi:

— Lūk, cik tu uzmanīgs! Šī cepure man tiešām piestāv, vai nē? Bet ko es redzu — tev ir jauna kaklsaite!

Tas nav noticis. Jauneklis sapņējis labu pamācību: neesi pārmērīgi acīgs. Un viņš to vēl ilgi atcerēsies. Jūs domājat, ka vīrietis ir neapstēts? Ticiet, ka savos sirds dzīlumos viņš ir smalkjūtīgs un brunniecīks. Bet tev, sievietē, vajaga prast izcelt šīs cēlās īpašības.

Jauna sieva, kas pastāvīgi atkārto vīram: „Tu neesi pieklājīgs pret mani. Paskat, cik brunnieciski izturas Arvids pret savu Irmu.” — tā sieva drīzi vien piedzīvo divas bēdīgas lietas. Viņas mīlotais Mārtiņš sāk ticēt, ka ir dumjš mežonis, kurū nav iespējams labot. Un otrkārt — Mārtiņš sāk skatīt Arvidu par cilvēku bez mugurkaula, „līdēju”. Un kad jaunā kundzīte nākamā dienā lūdz savu Mār-

tiņu, lai tas noietu pagrabā pēc pašbrūvētā vīna, vīrs nekustas un atbild:

— Ej pati! Par ko tu mani skaiti, vai savu kalpu?

Cik mīļš būtu šis pats Mārtiņš, ja sieva laiku pa laikam, viņam dzirdot, sacītu savai draudzenei:

— Mans vīriņš ir itk labs, tik uzmanīgs pret mani!...

Ak, nākamā sievas māt, nemāci savu meitu: „Sargies no viriešiem, tie ir čūskas pēcnācēji!” Māci viņai piemīlību pret vīru, lāci vārit biezputru, uzvesties sabiedrībā un restorānā! Un tu drīzi jutīsi nevien savas meitas, bet arī znota pateicību.

Smēķējošā levas meita.

Nikotīns ir viena no spēcīgākām indēm pasaulē. Ja balodim uz knābja uzliktu pilienu nikotīna, putns nobeigtos. Ja cilvēka organismā ievada dažus miligramus nikotīna, seko slikta sajūta, stipra svīšana, siekalu atdalīšanās, kritamās kaites pazīmes, sirds darbības traucējumi un nāve pēc dažām minūtēm.

Bet smēķētāji tikai smaida par augstāk sacīto. Smēķētājs nav tik dumjš, ka viņš vienā reizē ieņemtu nosmiltu vai centigramus nikotīna un nomirtu. Viņš tikai ar baudu ievelk dūmus no papīrosa vai pipes un jūtas apmierināts ar dzīvi. Kamēr...

Arī smēķējoša sieviete daudz nerēķinājas ar zinātnieku brīdinājumiem. Pēc pasaules kara sievietes arvienu vairāk sakušas smēķēt. Sieviete pīpo mājā, darbības restorānā, un bieži vien pīpo vairāk kā vīrietis. Nerēķinas ar to, ka nikotīns ir stipra, bet lēnām iedarbīga inde. Bet morāles sprediķi?

Noklausīsimies, kas ir uz sirds dažiem cilvēkiem, ar kuriem runāts par smēķējošām sievietēm.

SMĒĶĒJOŠAS SIEVIETES VIRS.

Mani, protams, pirmkārt interesē smēķēšanas materiālā puse. Gada laikā mana sieva izpūš gaisā ap 110 latu. Es pats nesmēķēju, tādēļ mani šī kaislība uztrauc jo vairāk. Un tā kā mēs par šo lietu bieži debatējam, iekaisusi sākam runāt arī par citām lietām.

SIEVIETE, KAS DZIMUSI PAGĀJUSĀ GĀDU SIMTA BEIGĀS.

Ja manas jaunības laikā kāda sieviete būtu smēķējusi, par to runātu visa pilsēta. Pīpojoša sieviete ir kara laiku produkts un mēs, vecākās sievietes, nekad to nedarīsim. Mūsu meitas pīpo, dēlu sievas pīpo — nevaru pat iedomāties, kurp tas mūs novedīs.

Man liekas, sievietes smēķēdamas grib būt līdzīgas vīriešiem, tāpat kā grib to panākt, vārkājot bikses. Bet smēķēšanas mode ir daudz bīstamāka. Un ko lai darām? Jaunieši neievēro mūsu padomus un brīdinājumus, tikai smaida. Es nešaubos, ka kādreiz viņas vēl cietīs savas vieglprātības dēļ.

SMĒĶĒJOŠA SIEVIETE.

Kādēļ pīpoju? Nu, piemēram, nervu nomierināšanai. Un pīpošana ir tik kams laika kavēklis, lai mātes un tantes saka ko gribēdamas. Ja tabaka tik kaitīga, kā ārsti apgalvo — vienalga. Lai ir tādi, ka tam nevar piešķirt sevišķi lielu nozīmi. Dzīve strauja, nervi pagurst — dūms tos nomierina. Saka, tabaka bojājot zobus, sejas krāsu u. t. t. Man liekas, ka vēl vairāk to bojā nepareiza ēšana, kustību un svaiga gaisa trūkums. Mans zobu ārsts var apliecināt, ka pīpošana nav sabojājusi manus zobus.

KO SAKA ĀRSTS.

Sieviete tiešām sākusī pārspīdēt ar pīpošanu. Vēl pirms nedaudz gadiem latvju sieviete smēķēja kādu papīrosu „tikai sabiedrībā” — tabaka tai vēl nebija ikdienišķa bauda. Kā mūsdienai sievietei.

Tabaku, kā uzbudinošu līdzekli, viens cilvēks panes vairāk kā otrs. Daži, kas regulāri uzņem organismā nikotīna indi, konstatē, ka viņu gremošanas organi strādā kārtīgi, ka viņi arvienu labā omā, ka darbs viegli iet no rokās. Bet neregulāra smēķēšana, kāda bieži vērojama pie sievietēm, agri vai vēl uzsauc jaunās sekas. Nikotīns sāk pamazām darboties uz sirdi, smadzenēm, plaušām u. t. t. Sāk uzņākt dažādas sirds lēkmes, elpošanas orgānu traucējumi — bez redzama iemesla. Bet ārstam nav grūti konstatēt, ka šeit darīšana ar nikotīnu. Bet tur nevar līdzēt, mūsdienai sievietei tādejā vien neatturēties no pīpošanas. Lai tikai būtu moderns, tā riskē pat ar veselību.

Ak, tā?...

Mēs zinām, ka visas jaunas sievietes ir centīgākās precību vidū. Zinām, ka viņas tikko nolikušas kāzu tērpu, cenšas izpīcināt visas savas jaunās un daļas draudzenes. Kādēļ?

Nesen viena jauna, apķēriģa sieva šādi izskaidroja minētās parādības:

— Tā ir apdrošināšanās pret šķiršanos, nekā cits. Katra pievilcīga, atjautīga jaunava, ko pazīstam, ir mums spēcīga konkurente. Pat labākais vīrs var iemīlēties daļā sievas draudzenē. Tā ir tikai aizstāvēšanās ja mēs cenšamies pēc iespējas ātrāk izpīcināt draudzenes.

Sāls derīgums.

Sāls konservējošās īpašības ir zināmas ikkatrai nama mātei, tās nav šeit jāatkārto. Bet mājsaimniecībā sāli var lietot arī citādi, kā tas redzams no sekojošām rindām.

Ja piedegušā pienā pirms atdzīšanas ieber dažus sāls graudus, mazinašā piedeguma garša.

Ja veļas gludināšanai domātā stērķelē pieber sāli, veļai labāks spīdums.

Ja gribat ātri sakult putas krējumu vai olu baltumu, nemiet pālgā kripatīnu sāli.

Nomīzoti āboli nezaudē krāsu, ja tos iemērc viegli sāļā ūdenī.

Viena karote etiķi mērcētas sāls ir labs misīpa trauku tīrīšanas līdzeklis.

Arī zobu baltināšana pie pusdienu galda nav apsvēicama, vienalga, kaut cik graciozi jūs to darītu.

MARDŽORIJA BOUENA.

Saules karaļa favorītes noslēpums.

Kad rudens dienas saules pēdējie stari izdzina vius Parīzes, pa ļaužu tukšu ielu vienā no visnabadzīgākām priekšpilsētām ripoja irēta kariete.

Vecais važonis piebrauca zemiem, netīriem vārtiem, virs kuriem karājās nodiluse izkārtne ar melna gaiļa attēlu. Karietes durvis atvērās un izkāpa divaina sieviete — tumšā uzmetnī, melnu masku. Gari cimdi sedza viņas rokas, un paviršā aplūkojumā viņa atgādināja sīktirgotāja meitu vai sievu. Bet kad sievietē pacēla roku, lai samaksātu važonim, uzmetnī pavērsās un vecais virs pārsteigts ieraudzīja braucējai uz krūtīm virs zilās lentas lielu briljantu saktu pūsmēneša veidā.

Izbijies, ka viņam nejauši izdevies sakārties ar kādu augstdzimušas dāmas glepenību, važonis likās neko neievērojis, paņēma naudu un steidzīgi aizbrauca.

Atskatījies, viņš redzēja, ka sieviete ieiet vārtos.

Važonis labi pazina Parīzi, bet šis priekšpilsētas stūris arī viņam bija samērā svešs un šis apstākļi vēl pavairoja viņa zinātkārbu. Bez tam, viņš atcerējās, ka braucēja bija viena no tām trīs vienkārši tērptajām sievietēm, kuras viņš sastapa pie tilta, un ka braucēja viņam nebija bildusi ne vārda: brauciena adresi un norādījumus pateica viena no viņas pavadonēm.

Važonis sāka pārdomāt visus tos šausmiņus un noslēpumainos noziegumus, kas tolaik notika Parīzē. Policija nekādējādi nevarēja atklāt vainīgos. Bet valodas par daudziem noīdēšanas gadījumiem gāja no mutē mutē.

Nākamā rītā pēc slikti pārgulētas nakts vecais žaks izstāstīja par savu braucienu ar maskēto sievieti savam dēlam.

Jauneklis sākumā pasmējās, tad jokodamies uzrakstīja uz papīra loksnes šādus vārdus:

„Uzmaniet „Melnā gaiļa” izkārtņi. Tur ciemojas dāma ar zilu lentu un briljantu saktu.”

Šiem vārdiem viņš pievienoja ielas un priekšpilsētas nosaukumu un nosūtīja Parīzes policijas priekšniekam.

Šī lapiņa tika nodota la Reiniņam tieši tajā brīdī, kad viņš gatavojās doties uz ievērojamāko Parīzes modes veikalu, kas piederēja la Vuazena kundzei un divām viņas meitām. Šīs trīs dāmas, kas izcēlās ar savām dižciltīgajām manierēm un raksturu, pārdeva smaršas, kosmetiku, cimdus, vēdekļus, lakatus un visus citus modes niekus — izmeklētus, modernus un cenā ļoti dārgus.

Policijas priekšnieks nebija ieinteresēts tamlīdzīgu lietu pirkšanā. La Reiniņu varēja skaitīt drūmu cilvēku, kas pilnībā nodevās savu pienākumu pildīšanā. Tomēr viņš bieži apmeklēja la Vuazenu veikalu, visu eleganto parīziešu tikšanās vietu, neuzmanīgi noklausījās viņu tenkās un novēroja dažus ļaudis, kurus tas turēja stiprās aizdomās.

Ar smaidu sejā, ko viņš iekšīgi nemaz neizjuta, la Reinijs iegāja veikala iekšējās — tur la Vuazena kundze pieņēma sevišķi godātus apmeklētājus — un lūdza parādīt flamu brokatu.

Tā bija ļoti mājīga istaba, ar spoguļiem un sārta samtu kiātām mīkstām mēbelēm. Uz divāna sēdēja visskaistākā un pazīstamākā Parīzes sieviete, meklēdamās smaršu flakonus uz sidraba paplātes — de Montespana kundze, Saules karaļa Ludviķa XIV. favorīte, kas piecpadsmit gadu laikā skaitījās Francijas nekronētā karaliene.

La Reinijs godbijīgi palocījās, tad sāka skatīt atnesto brokatu.

Drīzi vien atrisa viegla galma plāpība. — O, mans kungs, — markīze de Montespana iesaucās, — runā, ka pie jums sievietes indējo savus vīrus.

— Tā runā, kundze. — Bet ko tad dara un domā mūsu policija?

— Protams, tas izklausās šausmīgi, — la Reinijs viegli pasmaidīja, — bet nevajaga, kundze, ticēt visam, ko ļaudis stāsta. Patiesība nevienam nav zināma.

— Tā tad tomēr jūs pielaižiet, — markīze pēkšņi iesaucās, — ka šausmīgie indētāji Parīzē tomēr var būt? — un viņa plati atvēra savas mirdzošas, zilās acis.

La Reinijs, kaut arī pazīdams viņu jau sen, tobrīd nevarēja savaldīt savu pēkšņo sajūsmu. Turpat četrdesmit gadu veca, vairāku bērnu māte, markīze joprojām izskatījās tikpat svaiga kā toreiz, iekarodama Ludviķa XIV. sirdi. Pienbalta sejas krāsa, zeltaini mirdzoši, sprogaini mati, daļas sejas līnijas, brīnišķīgi noaudzis, dižciltīgs augums. Viss tas piešķīra viņai neparastu burvību.

Nav jābrīnās, — policijas priekšnieks prātoja, — ka kaprizais, tik viegli mīlestības valgos krītošais karalis palicis viņai tik uzticīgs, nelūkojoties uz visu daļāko Francijas sievietu sacensību ieņemt viņa favorītes vietu.

— La Reiniņa kungs, man šķiet, ka jūs vēl neesat atbildējis uz manu jautājumu. Un kādēļ jūs tik stingri skatāties mani?

Policijas priekšnieks galanti paklanījās.

— Jūsu skaistums, kundze, mani pārsteidz. Bet kas attiecas uz jūsu jautājumu, tad es personīgi domāju, ka viss dzirdētais par indētājiem, galvenā kārtā, radies no augstākās sabiedrības tenkām. Tikpat droši var ticēt, ka visi netaisni vīri miruši no nekausības ēšanā un dzeršanā, — viņš rotalīgi

Māte un dēls.

— Tā tad, mazais stūrgalvi, ja neklausī mātei, vakarā saņemsi no tēva krietnu pērienu.

Beigas labas — viss labs.

iesmējās. Es vismaz neesmu Parīzē atradīs nevienu indētāju.

Markīze de Montespana rotalājās ar smaršu flakoniem.

— Jūs nomierinat mani, — viņa piezīmēja nopūzdamās.

Šajā brīdī la Reinijs pamanīja uz viņas krūtīm platu lentu un virs tās lielu briljantu saktu pūsmēneša veidā.

— Startu pistu, saņemtu mūļķīgas anonīmas vēstules, — la Reinijs vienaldzīgā tonī turpināja. — Viena no tām guļ manu svārku kabatā.

— Vai drīkstu zināt, kas tur rakstīts?

— Man ieteica novērot „Melnā gaiļa” izkārtņi.

Markīze sakustējās tik strauji, ka vērtīgā paplāte ar smaršām nogāzās uz grīdas, aptraipot esencēm viņas zīda tērpu un persiešu paklāju, kas greznoja grīdu.

La Reinijs tajā pat mirklī notupās uz ceĶgala un sāka uzlasīt flakonus.

No blakus istabas iesteidzās uztrauktā la Vuazena kundze ar savām meitām.

— Nekas... nieki! — markīze de Montespana smējās. — Man laikam iekoda kāda muša. Par ko jūs nule runājat, mans kungs?

— O, kundze, esmu jau aizmirsis... Ak, jā, par anonīmo vēstuli, ko es nesu saņemmu.

— Domāju, jūs neplegriezāt sevišķu vērtību tamlīdzīgiem sūtijumiem.

— Bez šaubām, nē. Vēstuli ieteikumu pārbaudīšana prasītu daudz laika un pārāk daudz cilvēku... La Vuazena kundze, lūdzu, dodiet man šo pāri cimdu un šīs manšetes.

Policijas priekšnieks iznāca no modes veikala.

Pie karietes durvīm viņš ieraudzīja vienu no saviem slepenajiem aģentiem, pārgērbušos ubaga drānās.

— Kungs, — aģents skāļi lūdza dāvanas, tad klusi un ātri piebilda: — Fontanža jaunakundze, par kuru pēdējā laikā bija sācis jūsmot karalis, pēkšņi, kā nupat uzzināju, nopietni saslimusi. Viņas slimība ir ļoti līdzīga tai, ar ko kādreiz sirga hercogiene de la Valeri.

Reinijs pamāja, tad, it kā dodams ubagam naudu, slepus pasniedza važona žaka dēla rakstīto vēstuli.

— Uzmaniet šo aizdomīgo vietu ļoti vērtīgi...

Tad iekāpa karietē un ceĶā vairākkārt murmināja:

— Divaini... Ļoti divaini...

Tikko policijas priekšnieks bija izgājis, markīze pavērsās Vuazena kundzē un čukstēja:

— Viņš runāja par „Melnā gaiļi”. Un viņam ir anonīma vēstule!...

— Bet par kādu „Melnā gaiļi”? — uzrunāja atbildēja. — Krodziņu un veikalu ar šādu nosaukumu Parīzē būs vesels ducis. Vai viņam būtu kādas noteiktākas aizdomas? Maz ticams.

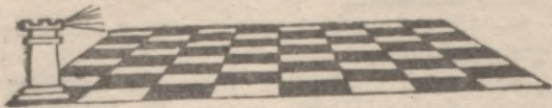
Augstdzimuse apmeklētāja atviegloti nopūtās:

— Man tāpat šķiet. La Reinijs ir īsts mūļķis. Pretējā gadījumā es jau sen būtu pacentusies, lai viņu nozīmetu citā vietā un dienestā. Tomēr vairāk ne vārda! — viņas zilās, kustīgās acis cieši lūkojās veikala īpašnieces bālajā sejā. — Gribu tikai piebilst, — viņa čukstēja, — Fontanža jaunakundze šorīt nopietni saslima. Karalis vairs neļūsmos par viņu, ieraudzījis bālu un sasirgušu. Viņai vajadzēs beigt savu mūžu klosterī kā de la Valerijai, vai arī mirt.

ŠACHS

Leopolda Lapāna vadībā.

Vēstules adresēt:
Rīgā, L. Piena ielā Nr. 16, dz. 6-a.

IZ SENIEM LAIKIEM.

Ādolfs Anderssens. (2)

Isais apcerējums neatļauj sīkumos apstāties pie Anderssena cīņām un panākumiem sešdesmitajos un septiņdesmitajos gados. Tālab aprobežosimies tikai ar svarīgāko. 1860. un 1861. gadā Anderssens spēlēja divus mačus ar jauno ungāru meistaruru Kolišu. Pirmais mačs tika izcīnīts Parīzē un beidzās neizšķirti 5:5, turpretim otrajā mačā — Londonā uzvarēja Anderssens ar 4:3. 1862. gadā starptautiskā turnīrā Londonā atkal Anderssens izcīnīja pirmo vietu, atstājot otrā vietā savu tautieti Luisu Paulsensu, ar kuru tam vēl turpmākos gados vairākkārt nācās cīnīties vairākos turnīros un mačos. Pateicoties lielajiem panākumiem, sevišķi uzvarai Londonas turnīrā, Anderssens tiek uzskatīts kā spēcīgākais šaha pratējs pasaulē, neoficiāls pasaules meistars, kura slēdzieniem un atzinumiem visos šaha jautājumos ir izšķirošais vārds. Šo uzskatu nevar apņemt arī apstākļi, ka Anderssens 1866. gadā zaudē maču vēlākajam pasaules meistaram Šteinicam ar 6:8. Jāatzīmē, ka šī mačā Anderssens cīnās ļoti nevienmērīgi. Visas viņa uzvaras bez izņēmuma ir kombināciju mākslas meistardarbi, kamēr zaudējumi ir rupju kļūdu, pārskatīšanas sekas pat ļoti labos stāvokļos. Viens no lielākajiem panākumiem Anderssena šaha karjerā ir uzvara 1870. gadā Baden-Badenes starptautiskajā turnīrā. Turnīrā dalību ņēma visi tā laika labākie šaha cīnītāji. Izņemot pirmo vietu, Anderssens aiz sevis atstāja Šteinicu, G. R. Neumanu un J. H. Blakburnu, pie kam Anderssens uzvarēja Šteinicu abās partijās. Starptautiskajā turnīrā Vīnē 1873. gadā Anderssens bija trešais pēc Šteinica un Blakburna. Sakarā ar vecmeistara 50 gadu jubilejas dienu tika rīkots lielāks turnīrs, kurā pats jubilars izcīnīja otro vietu, bet pirmo — Luis Paulsens. Nākošos gados Anderssens jau zināmā mērā regresē, jo slimība pamazām sagrauj viņa veselību un spēles aparātu.

Lielā skolotājs un audzinātājs Ādolfs Anderssens bija nevien savā aroda vietā — skolā, bet arī šahā. Vesela rinda pazīstamu šaha meistaruru: J. Dufresne, G. R. Neumans, B. Sūle, E. Šalops, Rīmans un I. H. Oukertorts ir viņa skolnieki. Skaistākais piemineklis Anderssenam tomēr ir viņa partijas, no kurām ievērojamākās, un tādu nav mazums, vienmēr un katrā laikā iepriecinās katru šaha draugu.

PARTIJA Nr. 326.

Spēlēta starptautiskā turnīrā Vīnē 1873. gadā.

Filidora aizstāvēšanās.

A. Anderssens. L. Paulsens.

— Jā, gan, — la Vuazena kundze pamāja.

Skaistules markizes krūtīs uztraukumā pēlās un krita.

— Es paturēšu, — karaļa favorite klusi elsoja, — paturēšu viņu par katru cenu!

Policijas spiegi neko tuvāku nevarēja paziņot la Reinijam par mazo nameli vientuļajā ieliņā, kur vecais Žaks bija atvedis maskēto dāmu. Vārti veda pagalmā, kur atradās senlietu tirgotāja veikaliņš. Tā īpašnieks, gandrīz prātu izdzīvojis vecis, mitinājās turpat pussagruvušā namiņā.

— Atkal laikam kāda jokdara paņēmiens, — policijas priekšnieks noguris nopūtās.

Tā tas gadījās ne pirmo reizi: kad viņš domāja atradis mīklas atminēšanas atslēgu, tā izslīdēja no rokas. Bet atnest visam ar roku viņš negribēja.

Kāda sagādīšanās! Vēstulē bija minēta zila lenta ar briljantu saktu pūsmēneša veidā. Arī markizei Montespanai bija šāda lenta un sakta. Un pie tam viņa nogāza paplāti tieši tajā mirklī, kad viņš ieminējās par anonīmajā vēstulē aprakstīto „Melno gaili“.

La Reinijs jau sen turēja markizi de Montespanu tik lielās aizdomās, ka pat neuzdrošinājās tās izteikt savam uzticīgajam palīgam leitnantam la Peluram. Tomēr šo

Noslēgumā pasniedzam mūsu lasītājiem vienu no skaistākām Anderssena partijām.

1. e2—e4	e7—e5	22. g2—g4	Ta8—e8
2. Zg1—f3	d7—d6	23. f2—f4	Te8—e6
3. d2—d4	e5×d4	24. g4—g5!	b7—b5
4. Dd1×d4!	Zb8—e6	25. h3—h4	Te6—e8
5. Lf1—b5	Lc8—d7	26. Dd4—d8!	Te8—b8
6. Lb5×c6	Ld7×c6	27. h4—h5	a6—a5
7. Lc1—g5	Zg8—f6	28. b2—b4	a5×b4
8. Zb1—c3	Lf8—e7	29. a3×b4	Df7×h5!
9. 0—0	0—0	30. Dd3×f5	Dh5—f7
10. Th1—e1	Tf8—e8?	31. Df5—d3	Lc6—d7
11. Kc1—b1	Lc6—d7?	32. Zc3—e4!	Df7—f5
12. Lg5×f6!	Le7×f6	33. Td1—h1	Tb8—e8!
13. e4—e5!	Lf6—e7!	34. Ze4—f6+	g7×f6
14. Zc3—d5	Le7—f8?	35. Zd5×f6+	Kg8—f7
15. e5×d6	c7×d6!	36. Th1×h7+	Lf8—g7
16. Te1×e8	Ld7×e8	37. Th7×g7+	Kf7×g7
17. Zf3—d2!	Le8—e6	38. Zf6×e8+	Kg7—f8
18. Zd2—e4	f7—f5	39. Dd3×f5+	Ld7×f6
19. Ze4—c3	Dd8—d7	40. Ze8×d6+	un dažos vilcienos uzvar.
20. a2—a3	Dd7—f7		
21. h2—h3?	a7—a6		

1) Mūsu dienās šeit spēlē 4. Z×d4, bet arī teksta vilciens nav peļams. 2) Baltiem ir gan brīvāka spēle kā melniem, bet arī melnie pēc rūpīga stāvokļa apsvēruma vēl vienmēr var atrast pietiekošas aizstāvēšanās iespējamības. 3) Pozicionāla kļūda, kuru Anderssens spīdoši izmanto. Lai panāktu zināmu atbrīvošanos, vajadzēja 11... Zd7. — 4) Kā lielākā uzbrucēju daļa, arī Anderssens priekšroku dod zirgu pārim, turpretim Paulsens kā pozicionēlas spēles cīnītājs vairāk mīl operēt ar laidpiem. Šī partijā zirgi spīdoši veic savu uzdevumu! — 5) Piespiests, jo 14... de5 dēļ 15. Z×e7+, T×e7 16. Z×e5 neder. — 6) Kāpēc ne dabīgais 15... L×d6? Tālab, ka tad baltie ar 16. Z×c7! iegūtu vērtīgu bandinieku. Balto stāvokļa pārsvars balstas uz Zd5 dominējošo stāvokli, kuru baltie cenšas nostiprināt savos turpmākos 16.—19. vilcienos, turpretī melno pozīciju vājākais punkts ir izolētais Bd6. — 7) Ievada bandinieku uzbrukumu karaļa spārnā, pie kam melnie šim uzbrukumam nespēj stādīt neko reālu pretim. Skaidri redzams, cik nožēlojamu lomu spēlē nevarīgais laidņu pāris. — 8) Tagad 24... g6 ar sekojošu Lg7, uz ko ar saviem pēdējiem vilcieniem gatavojas melnie, ir izjaukts (g6? Zf6+). — 9) Jāapbrīno meistarība, ar kādu Anderssens izved savu uzbrukumu! Dāmas vilciens sagatavo h4—h5. — 10) Ja melnie šo bandinieku nesit, tad draud bīstamais 30. Tg1 ar sekojošo g6 (vai arī 30. h6 un baltie ieņem lauciņu f6). — 11) Nolikā spēlēt 33. Zg3 ar sekojošu Th1. 32... Lf5 tagad būtu kļūda, jo 33. Zef6+. — 12) Tagad Anderssens partiju noslēdz ar elegantu kombināciju. — Lieliska partija, kura tiek uzskatīta par vienu no skaistākām šaha literatūras pērlēm.

Willi Schlage „Deutsche Schachblätter“, (Turpinājums sekos.)

LIEPĀJAS ŠAHA MEISTARĪBAS IZCIŅA

sākās 13. janvārī un risinās it spraigi, jo turnīrā dalību ņēma visi labākie Liepājas šaha pratēji. Pirmā kārtā cīnījās abi spēcīgākie Liepājas šaha cīnītāji Raņķis un Lorencs. Šo partiju pasniedzam arī mūsu lasītājiem:

PARTIJA Nr. 327. Baltie: Raņķis. — Melnie: Lorencs. 1. d4, Zf6 2. c4, e6 3. Zc3, d5 4. Lg5, c5 5. cd5, ed5 6. L×f6, gf6 7. Zf3, Zc6 8. g3, Lg4 9. Lg2, L×f3 10. L×f3, cd4 11. Z×d5, Da5+

reiz palicis ar leitnantu vienatnē, savā darbīstībā, viņš nevarēja nociesties.

— Man liekas, šī niekošanās tomēr mums norādījusi ceļu uz mūsdienu lielākā nozieguma atklāšanu. Bet tas ir pārāk bīstams darbs.

Leitnanta kalsnējā, glītāja sejā parādījās uztraukta izteiksme.

— Es saprotu, par ko jūs runājat. Bet es lūdzu jūs — atstājiet de Montespana kundzi mierā. Padomājiet tikai — viņa ir visvarenākā persona visā Francijā!

— Mierā? — la Reinijs aukstasinīgi pārvaicāja. — Viņa vairs nav jauna, ir cietsirdīga, slikta rakstura sieviete, ekstravaganta. Karali šad tad sajūsmīna citas, tomēr šī jaunā, atriebīgā sieviete tura viņu savās rokās. Daudz labāk karalis taču varētu dot priekšroku jaunībai un svaigumam nekā...

— Cik ļoti jūs arī neturētu viņu aizdomās, bīstaties no markizes de Montespanas.

— Visas viņas bīstamākās sāncensēs, — la Reinijs turpināja, — vai nu pēkšņi saslimst ar smagu, mīklainu kaiti, kas saposta viņu daļumu, vai arī pēkšņi nomirst. Uzkrītoši, ka visi tie vīrieši un sievietes, kas izpelnījušies markizes dusmas, visātrāk spiesti sastapties ar nāvi. Pie labākās gribas — es nevaru pamest šo lietu pusceļā.

(Turpmāk beigas.)

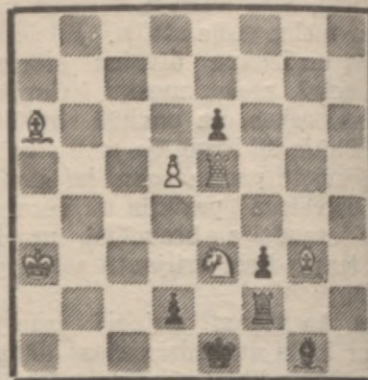
12. Dd2, Lb4. 13. Z×b4, D×b4?? 14. L×c6+ melnie padēvās.

MŪSU PROBLEMISTĪEM!

„THE CHESS REVIEW“ izsludina miniatūru trīs un četrvīļu turnīrus. (Indiešu.) Godalgast 5 dolari katrā grupā. Termins: 1939. g. 1. marta. Uzdevumi sūtāmi: R. Cheney, 1339 East Avenue, Rochester, N. Y., U. S. A. — Tiesnesis: C. S. Kipping — Wednesday.

UZDEVUMS Nr. 223.

A. Štāls — Krustpīli. Pirmpublicējums.

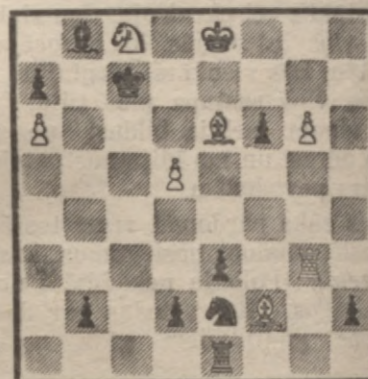

Baltie: Ka3; Te5; LLa6, g3; Ze3; Bd5 (6). Melnie: Ke1; Tf2; Lg1; BBd2, e6, f3 (6).

Mats 3 vilcienos.

UZDEVUMS Nr. 224.

E. Gize un P. Keirāns — Rīgā. Pirmpublicējums.

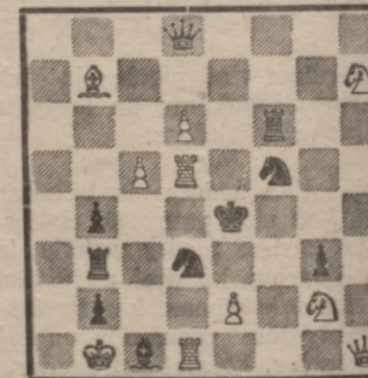

Baltie: Ke8; Tg8; LLe6, f2; Ze8; BBa6, c5, g6 (8). Melnie: Kc7; Te1; Lb8; Ze2; BBa7, b2, d2, e8, f6, h2 (10).

Mats 3 vilcienos.

UZDEVUMS Nr. 225.

Dr. G. Cristoffanini — Ģenujā. I. god. „Przeglad Szachowy“ 1937. gadā.

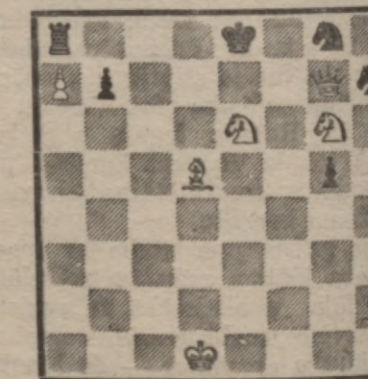

Baltie: Kbl; Dh1; Ttd1, d5; Lb7; Zzg2, h7; BBc5, d6, e2 (10). Melnie: Ke4; Dd8; Ttb3, f6; Lc1; Zza3, f5; BBb2, b4, g3 (10).

Mats 2 vilcienos.

UZDEVUMS Nr. 226.

Ottavio Stocchi — Langhirano. „Die Schwalbe“, 1939. g. I.

Baltie: Kdl; Dg7; Ld5; ZZc6, g6; Ba7 (6). Melnie: Ke8; Ta8; Lh2; ZZg8, h7; BBb7, g5 (6).

Mats 2 vilcienos.

Viss kas dīvains pasaulē

Kad vājprātīgais kļūst ārsts.

Parīzes policija nesen sāka interesēties par kādu ārstu, kas no pacientiem nepēma naudu un dzīvoja mazā dzīvoklīti sestā stāvā. Lai pārliecinātos, vai nav darišana ar kādu aizdomīgu brūnmdakteri, viņu apciemoja policijas inspektors, iepriekš pārbaudījis, ka Dr. Beno vārda nav Parīzes ārstu sarakstos.

Durvis viņam atvēra jauns vīrietis.

— Vai jūs esat Dr. Beno?

— Ja. Ko vēlaties?

— Papemiet savu augstskolas diplomu un sekojiet man uz iecirkni.

— Man nav laika, mani gaida pacienti.

Bet inspektors nepiekāpās, kaut gan ārsta uzgaidamā izstaba tiešām bija pilna pacientu.

Policijā noskaidrojās interesanti sīkumi. Izrādījās, ka „Dr. Beno” nekad nav bijis ārsts, nav apmeklējis augstskolu. Pirms pusotra gada izbēdzis no kādas provinces psihiatriskās slimnīcas un ieradies Parīzē. Novērojis slimnīcā, kā ārsti dziedina slimniekus, viņš nolēma darīt to pašu. Ārstu amats viņam likās pavisam vienkāršs un viegls.

Un viņš tiešām guva panākumus. Slimnieki jūsmoja par ārstu, kas tiem ieteica lietot tikai radikālas un lētas zāles.

Reiz pie Beno griezās arī kāds ārsts, lūgdams ārstēt viņa nerviem slimojošo sievu. Un Beno drīz izārstēja slimnieci. Kad bija darišana ar nopietnākiem, sarežģītākiem gadījumiem, viņš lūdza talkā slavenus ārstus, un tie ikreiz pārliecinājās, ka uzstādītā diagnoze ir pareiza.

Policija apcietināja Beno, bet, domājams, tiesa viņu attaisnos, jo šeit, bez šaubām, ir darišana ar ļoti apdāvinātu cilvēku.

Noslēpums ap lidmašīnu.

Ne visai sen Bostonas tuvumā vīrs kāda ciema parādījis lidmašīnu, kas gaisā izdrija visādus trikus. Aparāts nolaidās gandrīz līdz jumtiem, lai tad atkal paceltos gaisā. Vietējie iedzīvotāji domāja lidotāju sajukušu prātā un izsauca... ugunsdzēsējus!

Bet ugunsdzēsēji nebija spējīgi apturēt lidmašīnu, kas meta vistrakākās nāves cilpas.

Beidzot motors apstājās, lidmašīna brīdi vēl slidēja, tad nogāzās.

Aparāts sadrupa. Bet, kā arī netika meklēts, zem drupām neatrada neviena cilvēka! Izrādījās, ka lidmašīna bijusi bez vadītāja.

Ziņa par notikumu ātri izplatījās, un visi domāja, ka šeit darišana ar no tālienes vadītu lidmašīnu. Bet tad atklājās, ka Vašingtonas tuvumā lidotājs izlēcis ar izpletni, jo viņam licies, ka sabojājusies stūre. Lidmašīna lidojusi trīs stundas bez vadītāja, veidama ap 500 kilometru.

Pārbaudot drupas, eksperti nāca pie slēdziena, ka stūre bijusi pilnīgā kārtībā, bet lidotājam nemanot ieslēgusies automatiskās stūrēšanas ierīce. Tā radījusi sajūtu, it kā stūre sabojājusies.

Laikraksti ziņo, ka nervozu lidotāju sauks pfe atbildības.

Rokfelleru mantojums.

Nesen mirušais Rokfellers, seniors, atstāja tikai 26.905.182 dolaru, tā tad mazāk nekā domāja. Bet netaika testamenta izpildītāji stāsta, ka vēl dzīvs būdams viņš starp saviem bērniem izdalījis 500 miljonu dolaru.

Gandrīz trīs ceturtdaļas no atstātās naudas aizies mantojuma nodokļu segšanai. Atlikušā daļa testamentā norakstīta Rokfelleru mazmeitai Margrietai de Kovasei, kura ar saviem bērniem dzīvo Nudžersijā. Džons Rokfellers, juniors, saņems tikai 30.000 dolaru.

Rokfelleru bagātība sastāv galvenā kārtā no akcijām. Un cik savādi: starp visām bija tikai viena „Standard Oil Company” 30. dolaru akcija, kaut „Standard Oil Company” ir uzņēmums, kas viņam atnesis miljzīgo bagātību.

Līdz pat nāvei Rokfellers palika praktisks veikalmieks — ieguldīja naudu tikai ienesīgos uzņēmumos. Tikai reiz mūžā viņš, liekas, iekritis: starp papīriem atrada arī 27.333 „Maint Povel” zelta raktuvju akcijas, kam šodien tikai papīra vērtība.

Rokfelleru mantojumā ievēribu pelna četras tūris zelta aproču pogas, ko domājams, reiz pārdos par lielu naudu, jo, droši vien, atradīsies miljonāri, kas gribēs iegūt Amerikas bagātākā vīra aproču pogas.

Pasaules bīstamākā sieviete.

Viņu sauca arī par pasaules nelaimīgāko sievieti un „tifa nesēju Nr. 36”, šo sešdesmit gadu veco irieti Meriju Melloni, kura nesen nomira Nujorkas slimnīcā.

1900. gadā Amerikā izplatījās tifs, prasīdams daudz upuru. Pēc dažiem gadiem tifs atkal izplatījās, un reizēm gadījās, ka saslima veselās ģimenes. Ārsti nespēja noskaidrot, kur slimība sākusies.

Tikai 1907. gadā kādam inženierim, kas tikai zīpkārības dēļ bija sācis pētīšanu, izdevās atklāt, ka visās ģimenēs, kur sākusies epidēmija, tani laikā strādājusi Merija Mellone, skaista, veselīga iriete. Saskaņā ar citu ieteikumu, viņu apcietināja un nogādāja slimnīcā. Izrādījās, ka Merija Mellone ir tifa bacīļu izplatītāja.

Dažus gadus Melloni paturēja slimnīcā, tad izsūtīja vientuļā salā. Nelaimīgā sievietē nespēja samierināties ar šo sodu un tik ilgi apšaudīja iestādes lūgumiem, kamēr viņu atbrīvoja un lūdzta ierasties Nujorkā, ar noteikumu, ka viņa vairs nestrādās kā kalpone.

Pēc četri gadiem kādā sanatorijā saslima puse pacientu. Un vainīga atkal bija Mellone, kas zem sveša vārda strādāja sanatorijā kā ķēkša. Bet viņa pazuda, pirms policija paspēja apcietināt.

Pēc divi gadiem viņu tomēr notvēra. Kādā Nujorkas sieviešu klīnikā bija izplatījies tifs. Tur saslima 28 jaunas mātes, no kurām divas nomira. Un slimnīcā ķēkša bija — Mellone.

Nu viņu atkal izsūtīja kādā salā Nujorkas tuvumā, kur viņas rīcībā nodeva mazu namiņu. Sākumā viņa strādāja kādā ķīmiskā rūpniecībā, bet vēlāk valsts viņai maksāja pensiju.

Līdz pat nāvei Merija Mellone neticēja, ka viņa ir bīstama citiem cilvēkiem, sacīdama, ka ārsti viņu apmelo.

Kas ikvienam jāzina.

Kad 1933. gadā Šveicē izcēlās gripas epidēmija, visu kantonu universitāšu profesori un slimnīcu direktori izdeva paskaidrojumus, kā izvairīties no minētās slimības. Tomēr epidēmijas upuru skaits arvien pieauga, jo neviens ārstu aizrādījums neievēroja šāda nolaidība ļoti nosodama, jo saslimušie, paši necenzdamies ātrāk izvesēloties, izplatīja gripu arī starp saviem tuviniekiem un pārējiem, kuru sabiedrībā uzturējās. Bieži vien viņi uzklaušīja arī dažādu pūšlotāju padomus un sāka lietot kaktu ārstu ieteiktās zāles. Sevišķi Berlīnē, kur arī bija izcēlusies gripas epidēmija, gripas slimnieki, paklausīdami šaubīgu ārstu padomiem, pīrka zāles, kas nekādu labumu nedeveja, bet palielināja tikai veikalmieku pelņu.

Holandiešu ārsts Dr. J. Peters izteicās, ka 1933. gadā kaktu ārstiem un pūšlotājiem sākušies ļēti zelta laiki. Arī hipnotizētāju un dabas ārstu metodes guva lielu piekrišanu.

Amerikā, lai izvairītos no gripas, daudzi ārsti ieteica ēst sviestu un sieru. Tomēr šādā veidā neviens no gripas nespēja izvairīties. Labus panākumus guva tikai tie, kas ārstējās ar chinīnu. Chinīnu ieteica lietot ne vairāk kā 0,2 gr., t. i. 3 graudus dienā.

Vatikāns — rekordu valsts.

Vatikāns ir mazākā valsts pasaulē. Bet tas nav Vatikāna vienīgais „rekords”. Neviens citā valstī uz iedzīvotāju nav tik daudz telefonu, automobiļu, radioaparātu, liftu un... ledus skapju kā Vatikānā. Pāvesta valstī dzīvo ap 700 cilvēku, bet telefona abonenta sarakstā 600 vārdu. Un jāņem vērā, ka grāmata nesatur visus pāvesta tālrunu numurus, var gluži mīrīgi sacīt, ka katram Vatikāna iedzīvotājam ir savs tālrunis. Ar ārējo pasauli, t. i. ar Itāliju, Vatikānu savieno 15 telefona līnijas, kas arī ir rekords, ņemot vērā iedzīvotāju skaitu.

Vatikānā ir vairāk kā 200 auto. Un ja atceramies, ka Amerikā uz katrēm 5 cilvēkiem ir pa vienam auto, tad arī šeit Vatikānam pieder rekords.

Vatikāns ir vienīgā valsts pasaulē, kur nav neviena zirga. Divas trešdaļas no Vatikāna iedzīvotājiem ir karavīru, bet šim karaspēkam nav neviena lielgabala, ložmetēja, tanka un lidmašīnas.

Kājām no Polijas uz Franciju.

Parīzes laikraksti ziņo, ka poliete Matilde Slučovska kājām atnākusi no Polijas Francijā, lai satiktu vīru, kurš jau vairākus gadus tur strādā. Tā kā sievietei trūcis naudas, viņa nevarējusi braukt. Parīzē viņa atrada savu vīru, bet atkalredzēšanās prieki bija īsi: sievieti izraidīja no Francijas, jo viņa trūka ceļošanas vizas.

„Muļķu klubs”.

Šis klubs nodibināts nevis Amerikā, kā varētu domāt, bet Anglijā, un jau pirms piecdesmit gadiem.

Nesen kluba biedri noturēja savu kārtējo sapulci vienā no Londonas vecākiem restorāniem. Par kluba biedri var kļūt katrs, kas savā mūžā izdarījis kaut vienu lielu dumjību, vai ļāvis sevi pamatīgi apkrāpt.

Šogad uzņēma divus jaunus biedrus. Viens no tiem ir Džons Džibsons, kurš septembrī, kad Anglijā sacēlās patriotisma vilnis, brīvprātīgi pieteicās dienestam kājniekos, flotē un aviācijā. Tā kā cilvēks tomēr nevar vienā laikā būt trīs vietās, starp iestādēm notika liela sarakstīšanās, kuras sekas Džibsons nav vēl šodien spējis likvidēt. Ar šo muļķību pietika, lai viņu uzņemtu klubā. Un vēl vairāk — viņam piešķīra „muļķa karaļa” titulu. Šādu godu piedzīvo tikai rets kluba biedrs.

Otrs jaunuzņemtais ir kāds kungs, kas nesen braucis no Londonas uz Skotiju. Sākdams jūsmot par dabas ainavām, kas atklājās viņa acīm pa vagona logu, viņš sauca:

— Ak, es dotu tik daudz, ja kaut stundas ceturksni varētu aprīnēt šīs ainavas!

Ne vārda neteikdams, kāds kaimiņš bija pavīl, cis nelaimīgu bremzi — vilciens apstājās. Lieta beidzās ar to, ka dabas aprīnotājs samaksāja pieci mārciņas lielu sodu.

Japānas jūras čūska.

Ne visai sen japāņu zvejnieki ziņoja iestādēm, ka piekrastes ūdeņos redzējuši lielu jūras čūska, no kuras tikko izglābušies. Sākumā domāja, ka „bailēm bijušas lielas acis”, bet kad nostāstī par nevēru atkārtotās, nevēra ķeršanai izsūtīja krastu apsardzības dienesta laivu. Un karavīri tiešām pamanija savādu zvēru. Tā kā tas nekustējās, viņi piebrauca pavisam tuvu, uzmeta zvēram cilpas un izvilka krastā. Tur izrādījās, ka „nevērs” darināts no gumijas un visa šī lieta ir tikai studentu joks. Pēdējos tagad sauc pie atbildības.

Sapņu tulks preču namā.

Kādā lielākā Parīzes universālveikalā nesen atvēra „sapņu tulkošanas nodaļu”. Katrs pircējs var ietēt birojā, kur viņam izsniedz sevišķu anketu. Tajā tas apraksta savu sapni un atbild uz dažiem jautājumiem, kas skar viņa privāto dzīvi un notikumus, kas viņu pēdējā laikā uztraukuši. Tā kā paraksti netiek prasīti, katrs var izteikties pilnīgi brīvi.

Pēc nedēļas klients saņem precīzu sapņa iztulkojumu, kas sastādīts, pamatojoties uz visām Freida teorijām, jo šim uzdevumam firma algojusi sevišķu lietpratēju.

Jaunkundze, kas ņem pretim anketas, stāsta, ka „sapņu tulku” izmantojot kā vīrieši, tā sievietes, un ka klientu esot diezgan daudz.

Pasaules godīgākais šofers.

Protams, tas dzīvo Amerikā, Džerzejas sītijā. Viņš ir pusmūža vīrs un viņa neparastais gadījums izpaužas šādi: ikreiz, kad viņš nejauši pārkāpis satiksmes noteikumus, tūlīt brīvprātīgi samaksā sodu. Piemēram, ja viņš pārmērīgi ātri braucis pa šoseju un neviens satiksmes policists to nav redzējis, viņš pietura pie tuvākā pasta kantora un no turienes nosūta soda naudu attiecīgai iestādei.

Jāpiebilst, ka viņš ne reizi nav sodīts tiesā, nedz administratīvā kārtā par satiksmes noteikumu neievērošanu.

Piemineklis putekļu sūcēja izgudrotājam.

Nesen Nujorkā atklāja pieminekli putekļu sūcēja izgudrotājam Džonam Spangleram.

Jaunības gados Spanglers strādāja kādā firmā kā telpu uzkopējs un ritos viņam vajadzēja noslaucīt putekļus no daudz galdiem, krēsliem un skapjiem.

Lai mazliet vienkāršotu savu darbu, viņš brīvā laikā konstruēja aparātu, kas kļuva modernā putekļu sūcēja vectētiņš. Ilgi šis aparāts pastāvēja tikai vienā eksemplārā, jo Spanglers bija labs mehāniķis, bet slikts veikalmieks un neapzinājās sava izgudrojuma nozīmi.

Spanglera aparātu nejauši redzēja ēdu fabrikants Huvers. Lieta viņu ieinteresēja, viņš ieteica Spangleram izņemt izgudrojuma patentu. Spanglers negribot izpildīja fabrikanta vēlēšanos un par nieka naudu pārdeva patentu Huveram, kurš tūlīt sāka ražot aparātus. Patlaban Huveram pieder liela fabrika, viņš ir miljonārs. Bet Džons Spanglers nomira lielā trūkumā.

Nāves spriedums.

Grāmatvedis Aldriāns, nule pārnācis no biroja, omulīgi atļaidās šūpulkrēslā, aizdedzināja cigaru un gribēja iedzilināties vakara avīzes ievadrakstā, kad piepeši sajuta kreisajā krūšu pusē dūrošas sāpes. Vienu mirkli viņam bija tāda sajūta, it kā sirds taisas apstāties. Tad lēkme pārgāja. Kas gan tas bija? — viņš domāja. — Vai sirds nebūtu kārtībā?

Istabā ienāca sieva, apsēdās uz dīvana. Aldriāns prātoja, vai sacīt sievai kaut ko, vai nesacīt. Istenībā viņam nebija nekādas vēlēšanās stāstīt. Asta, droši vien, nicinoši piezīmētu, ka tam nevar būt nekāda liela nozīme.

Visu, kas uz mani attiecas, viņa vienmēr uztver augstākā mērā vienaldzīgi un augstprātīgi, — sarūgtināts domāja Aldriāns. — Bet tā jau laikam gan dara visas.

„Tu esi tik nerunīgs,” Astas kundze sacīja. „Jā, ko tad lai es saku?” Aldriāns piespīstī smaidīja.

„Nu, tu, piemēram, varētu pastāstīt notikumus darbā.”

„Tam nebūtu nekādas nozīmes. Tu taču tā kā tā tikai sacītu, ka esmu pārāk lēns un paklausīgs.”

„Es vienmēr vēlu tev tikai labāko! Un ka man ir taisnība, to pierāda tas, ka Brūns tagad klūs par ekspedīcijas sekretaru. Bet viņš taču ir pieci gadus jaunāks kā tu. To man stāstīja jūsu biroja priekšnieka kundzes māsiņa. Bez tam, viņa sacīja ka tev atkal atstājot novārtā tāpēc, ka priekšniekam tu liekoties pārāk bailīgs, aturīgs, tā tad nepiemērots vadītāja vietai.”

Aldriāns noguris atļaidās krēslā. Visbēdīgākais šķita tas, ka sievai istenībā ir taisnība. Viņš smagi nopūtās. Tā bija nelaimīgā kautrība, kas tam piemita jau no pat bērnības. Ja skolotājs bija saraucis pieri, viņš vairs neuzdrošinājās atbildēt.

„Man šķiet, būs labāk, ja iešu gulēt,” viņš piedamies teica. „Šovakar nejutos īsti labi.”

Nākamās nedēļas laikā sāpes vairākas reizes atkārtojās.

„Būs jāiet pie ārsta,” viņš nodomāja. „Tas vairs nav izturams.”

„Es nevaru neko atrast,” pēc pirmās izmeklēšanas sacīja kāds profesors. „Bet ja jums vienmēr atkārtojas tādas lēkmes, kā man stāstījāt, tad drošības dēļ derētu rentgena uzņēmums, grāmatveža kungs.”

Nedaudz dienas vēlāk Aldriāns atkal ieradās pie specialista sirds slimībās.

„Jā, grāmatveža kungs, jūs esat pareizi novē-

Pērtiķi sardzē.

Brokfildas zooloģiskā dārza direktors izdarījis interesantus novērojumus. Vērojot pērtiķu dzīvi mazā saliņā, kas zooloģiskā dārzā nodota to rīcībā, direktors redzējis, ka mēness apgaismotās naktīs ne visi pērtiķi gul. Daži no tiem stāv sardzē un uzmanīgi klausas. Nekad nevienš pērtiķis nedežurē visu nakti, bet pēc zināma laika notiek sardzes maiņa.

Direktors domā, ka šo ieradumu pērtiķi ņēmuši līdzī no dzungļiem.

Neparastas profesijas.

Liekas, Londonā dzīvojošais Diksons Flintis ir vienīgais vīrietis pasaulē, kura nodarbošanās ir... auto katastrofu sarīkošana. Viņš, protams, nedara to ielās, kur norit dzīva kustība, bet apgabalā, kas pieder kādai Londonas filmu rūpniecībai. Visas pēdējā laikā angļu filmās redzētās auto katastrofas ir Flintas „darbs”. Un kaut gan viņš sadragājis daudz automobiļu, vēl nekad nav lauzis nevienam kaklu, bet skrumbājumi un zilumi viņa darbā nav retums. Saprotams, ka par saviem trikiem viņš saņem labu algu.

Daudz slīktāk tiek maksāts Indijas „čūsku odējiem” par viņu grūto un bīstamo darbu. „Čūsku odēji” ir vīri, kas ar ožas palīdzību atrod čūsku paslēptuves. Viņi strādā agrās rīta stundās, kad čūskas no aukstuma vēl stīvas, izvelk rāpuļus no paslēptuvēm un sabāž kurvjos, lai tad nogādātu pilsētā un tur par zemu maksu pārdotu starpniekiem. Tie čūskas pārdod zvēru dārzēm vai seruma laboratorijām.

Savāds tiesas spriedums.

Nesen Sidnejas tiesas priekšā stāvēja kāda pusmūža kundze, Mode Bute. Viņai bija jāatbild par zādību. Veikalā viņa bija paņēmusi ziepju gabalu, 50 santīmu vērtībā. Tiesa nolēma viņu sodīt, bet pavisam neparasti: aizliedza divi nākamās gados apmeklēt veikalus.

Tiesnešu spriedums stipri satricēja vainīgo. Viņa izteicās, ka drīzāk ietu cietumā, un lūdza pielietot kādu citu soda mēru, jo spriedums nostāda viņu grūtā stāvoklī. Viņas vīrs un vecākie bērni ejot darbā, jaunākie skolā — viņai neesot ko sūtīt iepriekties.

Bet tiesa viņas lūgumu neievēroja.

rojis,” vilcinādamies teica ārsts. „Man, par lietu pārsteigumu, rentgena uzņēmums rāda, ka jūsu sirds tiešām slima.”

„Vai lieta nopietna?” Aldriāns jautāja. „Katru sirdskaite ņemama nopietni. Sirds jau ir visas mašīnas dzinējs. Bet ja jūs esat uzmanīgs...”

„Es lūdzu sacīt patiesību, profesora kungs!” Aldriāns pētoši uzlūkoja ārstu. „Labāk gribu dzirdēt savu nāves spriedumu nekā dzīvot neziņā. To mani nervi nevarētu izturēt, bet mirt es nebaidos.”

Vienu mirkli profesors viņu uzmanīgi aplūkoja, tad teica:

„Tā kā jūs man tieši jautājat un, šķiet, ka jums ir ļoti svarīgi zināt patiesību, tad teikšu jums atklāti — jūsu slimība ir diezgan nopietna.” Ārsts iedzilinājās garos zinātniskos paskaidrojumos. „Atklāti sakot, zinātne šādos gadījumos vēl ir visai nespējīga. Mēs varam šo slimību mazināt, bet pilnīgi novērst vēl neprotam.”

„Un cik ilgi es vēl dzīvošu?” Aldriāns mierīgi jautāja.

„To grūti sacīt,” atbildēja ārsts. „Tas var ilgt vairākus gadus, bet var gadīties arī, ka pienāk ātras beigas. Dažreiz pacienta ķermeņa konstitūcija uzrāda brīnīgas pretestības spējas, uz to vienmēr var cerēt.”

Nedaudz minutes vēlāk Aldriāns atradās uz ielas.

Tā gan laikam ir ap dūšu noziedzniekam, kam nupat paziņots nāves spriedums. Un noziedznieka var vēl cerēt uz apžēlošanu, turpretim viņš nekādu žēlastību gaidīt nevar. Nāve gaida viņu noteikti un neželīgi. Visdīvainākais tomēr šķita tas, ka viņam nebija ne mazāko bailu. Jūtās dīvaini brīvs un atvieglots: balles no dzīves piepeši bija zudušas. Viņš pacēlās pār visām dzīves grūtībām, varēja uz visu noskatīties ar mierīgu, pašapziņīgu smaidu, jo viņš taču atradās ārpus visa tā!

Val stāstīt sievai, ko ārsts teicis? Ja viņš nomirs, Asta saņems pensiju, tā tad trūkumu necietīs. Un kolektīvi... Nē, viņš neteiks nevienam. Nevienam nav jāzina, ka viņš ir nāves kandidāts, citādi visi viņu tikai nožēlos.

„Es apsolīju krustmātei Tonijai, ka mēs šovakar aiziesim pie viņas ciemos,” sacīja Aldriāna kundze, kad viņš pārnāca.

„Nu, tad tev drīzi jāiet, savādāk tu aiziesi pārāk vēlu.”

„Tu taču nāksi līdzī?”

„Nenāk ne prātā! Es jau šodien pēcpusdienā pieteicos pie sava vecā drauga Holta.”

„Un to tu darīji, iepriekš neaprunājies ar mani? Nejaūtājies, vai neesmu apsolījusies iet kur citur?” Aldriāna kundze iesaucās.

„Kā redzi!”

„Bet ko tad tas nozīmē?” sieva dusmīgi kļiedza. „Es atrodu, ka tas no tevis ir ļoti neglīti! Norunāt apciemojumus, iepriekš neaprunājoties ar mani!”

„Nākotnē tas vienmēr tā būs,” Aldriāns mierīgi atbildēja. „Līdz šim tu vienmēr darīji kā tev patika, vazāji mani apkārt pie savām krustmātēm, māsiņām un draudzenēm, tagad es beidzot gribu būt pats savs kungs. Kas zina, cik ilgi mēs vispār vēl esam kopā!”

Viņš izgāja no istabas, spēcīgi aizsita durvis.

Sieva palika kā sasalusi. Ko gan nozīmē šī pēkšņā pretestība? Vai aiz visas šīs lietas slēptos sieviete? Patiesību sakot, viņš jau vēl nebūt nav vecs, izskatās itin labi.

Viņa piezvanīja krustmātei un atteica.

Un kamēr Aldriāns omulīgi tērzēja ar savu draugu, sieva mājās izcīnīja smagu cīņu pati ar sevi. Nolēma darīt visu, lai atgūtu atkal savu vīru.

Aldriāna brīvais, priecīgais garastāvoklis nemainījās. Viņa apzīmā vienmēr valdīja doma: visam taču vairs nav nekādas nozīmes! Kāpēc tad lai dusmojos?

„Jūs atkal esat rīkojies aplam!” kādā dienā viņam uzklēdza nervozais šefs

„Aplam gan laikam nebūs īsti pareizi sacīts,” grāmatvedis mierīgi iebilda. „Varbūt jūs būtu tik laipns man parādīt, kurā vietā esmu kļūdījies?”

Šefs ņemta roku uz aktīm:

„Lietai vajadzēja pieiet pavisam citādi, tā domā arī grāmatvedis Brūns.”

Aldriāns devās pie durvīm.

„Brūna kungs, vai jūs būtu tik laipns uz acīm mirkli ienākt?”

Brūns ienāca un Aldriāns mierīgi apsēdās.

„Nu, lūdzu, vai kungi būtu tik laipni man izskaidrot savus uzskatus?”

Šefs izskatījās drusku apjucis. Lieta istenībā bija visai maznozīmīga. Visi vienkārši bija pierādīši, ka, būdami slīktā omā, savas dusmas var izgāzt uz Aldriānu: viņa nervozā, kautrīgā daba, likās, tieši prasa pēc tādiem aizrādījumiem un uzbrukumiem.

„Jā, Brūna kungs arī atrada, ka lieta ir nepareizi apstrādāta,” šefs sacīja.

„Pilnīgi!” pakalpiģi piekrita Brūns.

„Vai es drīkstu kungiem aizrādīt, ka mēs jau agrāk esam līdzīgas lietas apstrādājuši tā, kā es to darīju ar šo lietu? Vai drīkstu atgādināt darījumu no 1937. gada 22. februāra, kas ir pilnīgi līdzīgs šai lietai?”

„Hm,” rūca šefs, „tad, protams, ir citādi! To jums istenībā vajadzēja zināt, Brūn. Nevar taču viena un tā pati iestāde divas līdzīgas lietas apstrādāt dažādi.”

„Es gribētu lūgt atļaut man ar jums drusku parunāt, priekšnieka kungs!” sacīja Aldriāns, kad Brūns bija izgājis.

Šefs nedroši viņu uzlūkoja.

Kas gan ar šo cilvēku piepeši noticis?

„Man, diemžēl, jāsūdzas, ka visi te pret mani izturas,” mierīgi, gandrīz draudzīgi turpināja Aldriāns. „Es vairs ilgāk nevaru izturēt un gribu griezties ar sūdzību pie departamenta direktora. Mana sieva stāstīja, ka jūs manas spējas esat noniecinājis arī privatā dzīvē, un tas man šķiet nevisal taisnīgi.”

„Bet, mīļais Aldriāna kungs, tās taču ir muļķības! Mans Dievs, jūs taču pazīstiet sievietes — pilnīgi saprotams, ka man nenāca ne prātā sacīt ko sliktu par tik spējīgu darbinieku, kāds esat jūs. Bet es nejutos vienmēr īsti vesels, un ja esmu slīktā omā, tad nereti izsaku kādu piezīmi, ko citi uztver daudz ļaunāk nekā tā domāta. Gluži otrādi, esmu pat nolēmis pēc iespējas pabalstīt jūsu iecelšanu biroja šefa postenī, kas drīzi atbūvosies.”

Viņš gribētu lūgt atļaut man ar jums drusku parunāt, priekšnieka kungs!” sacīja Aldriāns, kad Brūns bija izgājis.

Šefs nedroši viņu uzlūkoja.

Kas gan ar šo cilvēku piepeši noticis?

„Man, diemžēl, jāsūdzas, ka visi te pret mani izturas,” mierīgi, gandrīz draudzīgi turpināja Aldriāns. „Es vairs ilgāk nevaru izturēt un gribu griezties ar sūdzību pie departamenta direktora. Mana sieva stāstīja, ka jūs manas spējas esat noniecinājis arī privatā dzīvē, un tas man šķiet nevisal taisnīgi.”

„Bet, mīļais Aldriāna kungs, tās taču ir muļķības! Mans Dievs, jūs taču pazīstiet sievietes — pilnīgi saprotams, ka man nenāca ne prātā sacīt ko sliktu par tik spējīgu darbinieku, kāds esat jūs. Bet es nejutos vienmēr īsti vesels, un ja esmu slīktā omā, tad nereti izsaku kādu piezīmi, ko citi uztver daudz ļaunāk nekā tā domāta. Gluži otrādi, esmu pat nolēmis pēc iespējas pabalstīt jūsu iecelšanu biroja šefa postenī, kas drīzi atbūvosies.”

Viņš gribētu lūgt atļaut man ar jums drusku parunāt, priekšnieka kungs!” sacīja Aldriāns, kad Brūns bija izgājis.

Šefs nedroši viņu uzlūkoja.

Kas gan ar šo cilvēku piepeši noticis?

„Man, diemžēl, jāsūdzas, ka visi te pret mani izturas,” mierīgi, gandrīz draudzīgi turpināja Aldriāns. „Es vairs ilgāk nevaru izturēt un gribu griezties ar sūdzību pie departamenta direktora. Mana sieva stāstīja, ka jūs manas spējas esat noniecinājis arī privatā dzīvē, un tas man šķiet nevisal taisnīgi.”

„Bet, mīļais Aldriāna kungs, tās taču ir muļķības! Mans Dievs, jūs taču pazīstiet sievietes — pilnīgi saprotams, ka man nenāca ne prātā sacīt ko sliktu par tik spējīgu darbinieku, kāds esat jūs. Bet es nejutos vienmēr īsti vesels, un ja esmu slīktā omā, tad nereti izsaku kādu piezīmi, ko citi uztver daudz ļaunāk nekā tā domāta. Gluži otrādi, esmu pat nolēmis pēc iespējas pabalstīt jūsu iecelšanu biroja šefa postenī, kas drīzi atbūvosies.”

Viņš gribētu lūgt atļaut man ar jums drusku parunāt, priekšnieka kungs!” sacīja Aldriāns, kad Brūns bija izgājis.

Šefs nedroši viņu uzlūkoja.

Kas gan ar šo cilvēku piepeši noticis?

„Man, diemžēl, jāsūdzas, ka visi te pret mani izturas,” mierīgi, gandrīz draudzīgi turpināja Aldriāns. „Es vairs ilgāk nevaru izturēt un gribu griezties ar sūdzību pie departamenta direktora. Mana sieva stāstīja, ka jūs manas spējas esat noniecinājis arī privatā dzīvē, un tas man šķiet nevisal taisnīgi.”

„Bet, mīļais Aldriāna kungs, tās taču ir muļķības! Mans Dievs, jūs taču pazīstiet sievietes — pilnīgi saprotams, ka man nenāca ne prātā sacīt ko sliktu par tik spējīgu darbinieku, kāds esat jūs. Bet es nejutos vienmēr īsti vesels, un ja esmu slīktā omā, tad nereti izsaku kādu piezīmi, ko citi uztver daudz ļaunāk nekā tā domāta. Gluži otrādi, esmu pat nolēmis pēc iespējas pabalstīt jūsu iecelšanu biroja šefa postenī, kas drīzi atbūvosies.”

Viņš gribētu lūgt atļaut man ar jums drusku parunāt, priekšnieka kungs!” sacīja Aldriāns, kad Brūns bija izgājis.

Šefs nedroši viņu uzlūkoja.

Kas gan ar šo cilvēku piepeši noticis?

„Man, diemžēl, jāsūdzas, ka visi te pret mani izturas,” mierīgi, gandrīz draudzīgi turpināja Aldriāns. „Es vairs ilgāk nevaru izturēt un gribu griezties ar sūdzību pie departamenta direktora. Mana sieva stāstīja, ka jūs manas spējas esat noniecinājis arī privatā dzīvē, un tas man šķiet nevisal taisnīgi.”

„Bet, mīļais Aldriāna kungs, tās taču ir muļķības! Mans Dievs, jūs taču pazīstiet sievietes — pilnīgi saprotams, ka man nenāca ne prātā sacīt ko sliktu par tik spējīgu darbinieku, kāds esat jūs. Bet es nejutos vienmēr īsti vesels, un ja esmu slīktā omā, tad nereti izsaku kādu piezīmi, ko citi uztver daudz ļaunāk nekā tā domāta. Gluži otrādi, esmu pat nolēmis pēc iespējas pabalstīt jūsu iecelšanu biroja šefa postenī, kas drīzi atbūvosies.”

Viņš gribētu lūgt atļaut man ar jums drusku parunāt, priekšnieka kungs!” sacīja Aldriāns, kad Brūns bija izgājis.

Šefs nedroši viņu uzlūkoja.

Kas gan ar šo cilvēku piepeši noticis?

„Man, diemžēl, jāsūdzas, ka visi te pret mani izturas,” mierīgi, gandrīz draudzīgi turpināja Aldriāns. „Es vairs ilgāk nevaru izturēt un gribu griezties ar sūdzību pie departamenta direktora. Mana sieva stāstīja, ka jūs manas spējas esat noniecinājis arī privatā dzīvē, un tas man šķiet nevisal taisnīgi.”

„Bet, mīļais Aldriāna kungs, tās taču ir muļķības! Mans Dievs, jūs taču pazīstiet sievietes — pilnīgi saprotams, ka man nenāca ne prātā sacīt ko sliktu par tik spējīgu darbinieku, kāds esat jūs. Bet es nejutos vienmēr īsti vesels, un ja esmu slīktā omā, tad nereti izsaku kādu piezīmi, ko citi uztver daudz ļaunāk nekā tā domāta. Gluži otrādi, esmu pat nolēmis pēc iespējas pabalstīt jūsu iecelšanu biroja šefa postenī, kas drīzi atbūvosies.”

Viņš gribētu lūgt atļaut man ar jums drusku parunāt, priekšnieka kungs!” sacīja Aldriāns, kad Brūns bija izgājis.

Šefs nedroši viņu uzlūkoja.

Kas gan ar šo cilvēku piepeši noticis?

„Man, diemžēl, jāsūdzas, ka visi te pret mani izturas,” mierīgi, gandrīz draudzīgi turpināja Aldriāns. „Es vairs ilgāk nevaru izturēt un gribu griezties ar sūdzību pie departamenta direktora. Mana sieva stāstīja, ka jūs manas spējas esat noniecinājis arī privatā dzīvē, un tas man šķiet nevisal taisnīgi.”

„Bet, mīļais Aldriāna kungs, tās taču ir muļķības! Mans Dievs, jūs taču pazīstiet sievietes — pilnīgi saprotams, ka man nenāca ne prātā sacīt ko sliktu par tik spējīgu darbinieku, kāds esat jūs. Bet es nejutos vienmēr īsti vesels, un ja esmu slīktā omā, tad nereti izsaku kādu piezīmi, ko citi uztver daudz ļaunāk nekā tā domāta. Gluži otrādi, esmu pat nolēmis pēc iespējas pabalstīt jūsu iecelšanu biroja šefa postenī, kas drīzi atbūvosies.”

KO DARĪTU, JA VARĒTU, KO GRIBĒTU...

Bosfors ugunis.

LUIDŽIJA MOTTAS vēsturisks romans.

Tulko RĒNIS ĀBOLIŅŠ.

(6. turpinājums.)

— Tā tad apmaiņas kārtā?

— Jā gan, — Mahmeds svarīgi atcirta.

— Tu piedāvāsi Ģenujas senatam par katru viņu gūstā un cietumā smokošu musulmani desmit viņu karavīru, ko gūstā turam mēs. To starpā arī savus gūstekņus.

Selima piere savilkās grumbās.

— Kādus manus gūstekņus?

— Grafu Rudžero San Džuljano un viņa māsu Imperiju. Cik esmu dzirdējis, San Džuljano dzimta Ģenujā skaitas ļoti godājama. Tur mīt daži viņu attālāki radnieki un bagāti, iespaidīgi draugi. Šķiet, ka par „ģenujiešu tīgeru mazuli” gauri labprāt dos pretim simts manu karotāju, ja vien mēs prasīsim. Vai nē?

Selims atbildēja pusbrāļa pašapzinīgajam smaidam ar plecu raustīšanu.

— Drošības dēļ, — sultans atkal iesāka,

— tu vari ņemt līdzī Imperiju San Džuljano. Viņa ar savām asarām un lūgšanām, tāpat par kristīgo gūstekņu neapskaužamo likteni mūsu zemē labi un ātri ietekmēs Ģenujas senatorus drīzāk izšķirties par mūsu priekšlikumu.

Pēkšņa prieka mirdzums parādījās prinča Selima skaidrajās acīs.

— Vai tā tiešām tava nopietnība?

— Tu zini, es jokuju tikai ar sievietēm.

Selima kalsnējā seja dega uztraukumā, prāts drudzaini gaviļēja, drudzaini un bērnišķi, ka ceļā uz Italiju viņam blakām stāvēs kristīgo skaistule.

Mahmeds II. noklepojās, iztraucēdams pusbrāļa domas.

— Tā tad, vai piekriti?

Selims izslējās visā garumā, kā kareivis priekšnieka tuvumā.

— Tava vēlēšanās tiks izpildīta! — viņš iztrauca pat pārāk skaļi. — Gaidu tuvākus paskaidrojumus.

— Tie nebūs sevišķi gari. Centies pēc iespējas drīzāk beigt sarunas ar Ģenujas senatu un atgriezties Bosfora ūdeņos.

— Vai tas viss? — Selims apjuka.

— Ko tad vēl gribi?

— Un... un kristīgo meitene? Kas ar viņu notiks?

Ap sultana lūpām rotaļājās tikko jaušams smaidiņš. Brīdi padomājis, viņš sacīja:

— Ak, jā, pareizi, gandrīz piemirsu... Tā tad klausies vērīgi: tu ņemsi viņu līdzī uz Ģenuju ar vienu noteikumu, proti, lai viņa dod tev svētu zvērstu, ka gadījumā, ja senats atteiksies atbrīvot gūstekņus pret viņas brāļa brīvību, meitene labprātīgi atgriezīsies atpakaļ un daļies Rudžero liktenī.

Selims gribēja ko iebilst, bet Mahmeda asais skatiens viņu atturēja.

— Es pazīstu Imperiju diezgan labi, kaut esmu tikai reizi viņu redzējis. Kristīgo sievietes ir pavisam no citas miklas, nemaz nelīdzinas mūsu verdzenēm pārpildītajos haremos.

Princis iekoda apakšlūpā.

— Un ko tu, sultan, domā darīt ar gūstekņiem, ja Ģenujas senats atteiksies no tava priekšlikuma?

Selima ziņkārība radās no domām par varbūtēju šķiršanos no Imperijas uz visiem laikiem.

Mahmeds pārļaida plaukstu bārdai.

— Na, gan jau tad redzēsim. Un tagad — ej, gatavojies ceļam. Dāvānas senatoriem esmu jau licis apgādāt. Attiecīgus dokumentus saņemsi no mana lielvezira. Neaizmirsti ņemt līdzī arī Omaru. Tas ir diezgan gudrs, enerģisks cilvēks, palīdzēs tev vest sarunas.

Bija ļoti maz nozīmes apgrūtināt Mahmedu ar sīkākām jautājumiem: svarīgās lietās turku valdnieks lēma pilnīgi viens pats.

— Kad pavēlēsi doties ceļā? — Selims, uztraukumu apvaldījis, nogurušā balsī ievaicājās.

— Manis dēļ — brauc kaut rītausmā, ja vari sagatavoties.

— Labprāt. Bet vispirms es vēlētos nokārtot dažus sīkumus savā pili.

Mahmeds II. skatījās princī piemiegtām acīm.

— Līdz atbraukšanai tavs nams skaitīsies manā uzraudzībā. Un tādā gadījumā tev nevajaga uztraukties. Labu ceļa vēj!

Nākamā rītā, īsi pēc saullēkta, no Azomotonas ostaš izbrauca strauji peldoša galera — ceļā uz Italiju. Uz kuģa klāja atradās princis Selims, Omars, Imperija un Lancarotto. Pārlicinājies, ka līdz viņu atbraukšanai jaunajam grafam nedraud briesmas, vecais bruņnesis skaitīja par savu svētu pienākumu pavadīt tālajā ceļā jauno kundzi. Un, jāsaka, ka labāku miesas sargu jaunava vairs nevarētu vēlēties.

Selims bija aicinājis līdzī arī Agiras kundzi.

— Tev vajadzētu pēc iespējas attālināties no Bizantes krastiem, — viņš bija čukstējis mātei. — Ņem vērā, ka šeit, pie tam bez manas klātbūtnes, tevi var viegli atklāt un izdot Mahmedam.

Bet ekssultane-valida noteikti atsaeiās, aizbildinādāmās ar tālo, nogurdinošo ceļu un galvenā kārtā ar zināmu nepieciešamību palikt šeit.

— Gribot negribot man jāatrodas tuvāk notikumu centram, uzmanīgi jāizveido tuvas attiecības ar galma opozīciju, tiem ļaudīm, kas neieredz Mahmedu. Dodies droši ceļā, mans dēls, un nemaz nebsties par savu māti. Kas gan man šeit varētu notikt? Neesmu taču vairs bērns, kas savā naivumā sāk rotaļāties ar uguni. Pazīt mani samērā grūti — vecums un pārdzīvotās ciešanas stipri pārveidojušas manu izskatu. Reizēm, skatīdamās spogulī, pati tikko pazīstu sevi, kāda biju kādreiz. Bez tam, visi Mahmeda spiegi un uzticības vīri skaita mani jau sairušu pīšlos.

Selims piekrita mātei, bet ar tiešām

smagu, skumju apziņu. Viņš nevarēja ne kādējādi atraisīties no nojautas, ka Agiras kundzei, kaut uz viņu, cik varēja manīt, līdz šim vēl nebija kritušas ne mazākās aizdomas, tomēr drīzumā draud lielas briesmas.

Nojautas Selimu neviļa.

Tiklīdz galera izzuda pavadītāju skatiem, Azomotonas pili nekavējoties ieradās no galvas līdz kājām bruņojušies kurdu jātnieki. Tie bija vīri mežonīgām sejām un dvēselēm. Pamatojoties uz sultana personīgu pavēli, viņi ieņēma pils vietas ieejas un izejas, rupji sadzina lielajā zālē pils kalpotājus, atvilka no savas istabas arī kalsnējo sirmgalvi — Agiras kundzi.

Sākās zvērīga izrēķināšanās, kas šķita neaptverama skaidram cilvēka saprātam.

Ekssultanes - validas acu priekšā kurdi nožņaudza vai nodūra visus einukus un pils kalpus, kas vien bija krituši kārdinājumā, citiem vārdiem, lietojuši Lancarotto ieteikto dzīvinošo dzērienu. Viņu liķi tūdaļ tika no pils augstā vaļņa ieģrūsti jūrā.

Dažiem pils sargiem, kurus apvainoja neuzmanībā, sevišķi par nepietiekami modernu Rudžero apsargāšanu, līdz elkonim nocirta labo roku.

Šausmās drebošās sievietes tika cauri vieglāk, kaut sitieni uz viņu augumiem bija necilvēcīgi smagi.

Agiras kundze tika sodīta kā pēdējā. Visu laiku viņa bija vērojusi zvērīgo izrēķināšanos ļoti mierīgi. Tikai šad tad viņas plakstiņi sadrebēja, bālās lūpas sakustējās, bet pār tām nenāca ne lūgšanas, nedz lāsti.

Kad soda ekspedīciju komandējošais virsnieks deva zīmi, divi necilvēki satvēra sirmgalvi un rupji nogāza uz grīdas. Nākamā brīdī pār viņu jau bira pātagu sitieni...

Sirmgalves ķermenis sāpēs locījās, bet viņa neizdvesa ne skaņu. Lāgiem pat šķita, ka dzīvība jau pametusi vārgās miesas.

Beidzot virsnieks pacēla roku, pārtraukdams mocības. Tie paši sitēji pacēla nesamaņā guļošo Agiras kundzi un kā salmu kūli iemeta vienā no daudzajām pils celēm.

Otrā rītā, kad pils apkalpotāji, mazliet atjēgušies no vakardienas drausmām, atvēra celles durvis, šaurā, tumšā telpā izradījās tukša. Agiras kundze bija pazudusi.

Pili rūpīgi pārmeklēja no augšas līdz apakšai, bet bez jebkādiem panākumiem — sirmgalve šķita kā nozudusi no zemes virsas.

Teiciens, ka likteņa ceļi nav izdibināmi, laikam līdz pasaules galam paturēs savu svinīgo, nopietno nokrāsu. Un varenajam liktenim labpatika no visu mūsu varoņu skaita visvairāk rotaļāties ar Rudžero San Džuljano.

Pēc neveiksmīgās cīņas ar Mahmedu II. un samērā vieglajām gūstniecības dienām, liktenis pēkšņi iemeta viņu no nezinās un garlaicības tumsas austrumu pasaku valstī, kā viņš pats domāja. Apmēram tajā pat laikā, kad Selima komandētā galera bija stipri attālinājusies no Bosfora un kad Azomotonas pili sodītie ļaudis uzskatīja pirms dažām dienām pieredzēto soda ekspedīciju kā ļaunu murgu, kaut arī viņu rētas joprojām vēl cūlāja, Rudžero brīvi pastaigājās Svētā Prokopija klostera skaidrajā dārzā.

Savā uzbrukumā Konstantinopolei turki ieņēma minēto klosteri un, paklausot Mahmeda II. pavēlei, izdzina un nogalināja klostera līdzšinējos iemītniekus, lai pēc tam ātrumā pārkārtotu telpas un dārzu un novietotu tur sultana haremu.

Mahmeda II. harema valdniece skaitījās skaistule Roksana. Pēc vienu nostāstiem, viņa bija čerkeziete, pēc otru — turku nozagta bizantiešu dižciltīgas ģimenes locekle. Skaidri neviens nezina, un tas nemaz nav svarīgi. Galvenais, ka Roksana žilbināja ar savu skaistumu tāpat kā ar savu attīstīto prātu. Ne par velti vēsturnieki dēvē viņu vienu no tā laika intelīgentākām Turcijas sievietēm, proti, viņa mācēja grieķiski lasīt un rakstīt, cienīja un labi izprata muziku.

Harema dāmu vajadzībām netika tau-pīta nauda un pūles, pārvēršot Svētā Prokopija klosteri krašņā pilī. Tomēr, nelūkojoties uz visu austrumniecisko greznību un abu dzimumu neskaitāmiem kalpotājiem, Mahmeda II. favorite jutās bezgala vientuļa. To viņa atklāti stāstīja šad tad klosteri apciemojušam turku valdniekam.

Braukdams ciemā, sultans mēdza vest līdzī daudz skaistu, vērtīgu dāvanu un, baudot savas favorītes glāstus, izpildīt ikkatru viņas vēlēšanos.

Kādreiz skaistā Roksana bija izteikusies:

— Vai tu sultan, nevarētu atsūtīt šeit dažus kristīgos gūstekņus?

Pie Roksanas sāniem Mahmeds II. likās neatjautīgs kā nepiedzīvojis jauneklis.

— Ko tad gauri šeit darīs? — viņš naivi vaicāja.

— Esmu dzirdējusi, ka kristīgie labi protot dārzniecību. Kāpēc viņi nevarētu vēl daļiņā izveidot tava harema patreizējo rezidenci?

— Labi, — sultans pamāja, — tavs lūgums tiks izpildīts.

Bet ar to skaistulei vēl nepietika.

— Ak, tu zini, es tā garlaikojos, skumstu bez muzikas un dziesmām.

Un sultans nekavēdamies atbildēja:

— Es atsūtīšu tev vēl dažus aklu muziķus.

— Ak, man apnikušas viņu dziesmas!

— Ko tad tu vēlies?

— Esmu dzirdējusi, ka labākie dziedātāji un muziķi pasaulē esot gauri no romiešu zemes.

Sultans gardi smējās.

— Ā! Lūk, ko iekārojuši mana harema spožākā zvaigzne, Roksana! Nu, labi, labi, ja vēlies, atsūtīšu veselu pulku sagūstītu itaļu, kas spēs saldināt tavu dzirdi dziesmām un muziku.

— Kam man vesels pulks tavos cietumos nonīkušu un prātu zaudējušu ļaužu? — favorite raustīja plecus.

Sultans brīdi iegrīma pārdomās. Tad viņa skatiens noskaidrojās, un viņš sacīja:

— Es zinu, kas tev sagādās tiešām lielu prieku. Pacieties līdz rītdienai...

Un nākamā rītā, kad favorite pamodusies piegāja uz dārza pusi vedošam logam un atvēra to, viņu sveicināja daļi skanošas mandolīnas toni un samtaina vīrieša balss.

Nepazīstamais bija izvēlējis kādu neaploiešu tautas dziesmu. Tās piedziedājums skanēja šādi:

— „Zied roze brīnišķa dārzā manā.

— Vai varu tev ko lūgt?

— Man krūtīs milas un kaisles gana...

— Ļauj, dārgā, ziedu plūkt!”

Roksanas vaigi koši pietvīka, acis iemirdzējās. Viņa bija pilnīgi ticējusi sultana vakardienas solījumam, bet ka Mahmeds sagādās viņai tik lielu prieku, to viņa negaidīja.

Mandolīnas pavadijumā vīrieša balss pārspēja visu līdz šim dzirdēto.

Jautri sasīstus plaukstas, sultana favorite arī noskrēja pa kāpnēm dārzā. Mazliet uztraukta, tomēr uzņēmīga, steidzās nezināmā dziedātāja virzienā.

Balti sātiem ziedīņiem ziedošu krūmu paēnā — tie izsmarvoja reibinošu aromātu — uz sola sēdēja gara auguma sprogmatains jauniešs melna samta tērpā, mandolīnu klēpī.

Mirkli skaistule stāvēja kā sastingusi, tad viegli drebošā balsī vaicāja:

— Kas esi tu?

— Gūsteknis, — skanēja viņa bilde.

— Kā tevi sauc?

— Rudžero.

— Tu esi kristīgs?

— Jā, ja tev tas jāzina.

— Es kurienes?

— Esmu ģenujietis, grafs San Dzuljano.

Abu skatiņi krustojās kā gari, bet glāstoši šķēpi.

Pēkšņi kā no zemes tuvumā izauga turku virsnieks. Zemu palocijies Roksanas priekšā, kas šeit skaitījās nama māte un vienīgā pavēlniece, viņš padevīgā tonī teica:

— Mūsu valdnieks šorīt agri atsūtīja tev kā dāvanu šo lepno vergu. Viņš ir labs dziedonis un muziķis.

Roksanas acis atkal pārslidēja itaļu jauneklim skaidri redzamā vēlibā.

— Par to jau es pati nule pārliecinājos, — viņa iebilda.

— Verga liktenis ir tavās rokās, kadīnē, — virsnieks atkal jo zemu paklanījās.

— Bet ja gadījumā tavas dusmas grib skārt šo vergu, tad mūsu augstā valdnieka vārdā es lūdzu — nenogalinī viņu. Viņš vajadzīgs sultanam svarīgiem mērķiem, cik man zināms. Šķiet, viņš ir vērtīgs ķilnieks.

— Labi, ņemšu to vērā, — Roksana pamāja, likdama saprast, ka virsnieka klātbūtne viņai vairs nav vajadzīga.

Lūk, tā isumā, pašam pilnīgi negaidīti, Rudžero kļuva Mahmeda II. favorītes Roksanas kalps un bijušā Svētā Prokopija klostera iemītnieks.

Musulmaņu tikumi un likumi viņu apstākļos vienmēr ir bijuši samērā diezgan stingri un jau sirmā senatnē austrumu sievietē bijusi harema cietumniece. Bet Mahmeda II. galmā, vismaz līdz Konstantinopoles ieņemšanai, valdīja stipri saudzīgāki likumi. Savā dvēselē īsts tirans, Mahmeds atzina varenāku par visu tikai vienu vienīgu likumu — savu gribu. Gudri iedegdams musulmaņu miljoniem krūtīs fanatismu, lai vadītu islama pulkus visās pasaules iekarošanā, viņš pats sevī smējās par koranu un bieži pārkāpa savas reliģijas mācības. Vadīdams savas dienas traucsmainībā un briesmās, bieži ceļodams savā plašajā zemē, piedalīdamies kaujās, viņš bija iekārtojis savu mājas dzīvi daudz citādāk nekā to prasīja viņa senču senču pieņemtās tradīcijas. Visur viņš lika manīt savu personīgu gaumi.

— Likumi, — viņš mēdza lepni sacīt, — tas esmu es!

Ar to Mahmeds II. par gadu simteni aizsteidzās priekšā Francijas karalim, ko vēsture skaita šīs frazes radītāju.

Vezdams līdzī tālākos ceļojumos un kara gājienos savu haremu, viņš bieži dabūja dzirdēt savu spiegu ļaunvēlības par haremu, bet atstāja tos bez ievēribas, izteikdamies:

— Likumi rakstīti jums, mazajiem zemes jorpiņiem. Es dzīvoju tā, kā man patīk, jo esmu valdnieks. Un mani tuvākie ļaudis stāv daudz augstāk par pūli. Ko jūs, vienkāršie mirstīgie, nedrīkstiet sapņot, to es un man tuvi cilvēki pilnīgi droši var atļauties.

Kā labs piemērs šeit der Mahmeda fa-

vorītes Roksanas pozēšana gleznotājiem. Musulmaņu skaits aulekla grēku ļaut māksliniekiem radīt uz audekla cilvēka attēlu. Bet uz paša sultana rīkojumu, Roksanas dievišķo skaistumu atdarināja vairāk kā desmit gūstā saņemtu itaļu mākslinieku.

Otrs, tikpat krass piemērs. Musulmaņu sievietē, kā jau sacīts, tiek skaitīta harema gūstekne. Turpretim Roksana diezgan bieži parādījās blakām sultanam svarīgās valsts apspriedēs un dažkārt pat bija redzama aulekšojam valdniekam līdzās uz lieliska arabu zirga, kad Mahmeds II. izdarīja savu pulku apskati.

Trešais piemērs. Musulmaņu haremu sliksni nedrīkst pārkāpt sveši vīrieti. Harēms ir eimuku un sieviešu valsts. Bet Mahmeda II. plašais harems baudīja daudz lielāku brīvību. Sevišķi Konstantinopoles ieņemšanas laikā harema vienmēr bija redzami vīrieši, gan dziedātāji, muziķi, gleznotāji, dārznieki, smalku cepumu meistari un burvju mākslinieki. Visi šie vīrieši, protams, nāca no sagūstīto itaļu rindām, un sultans labprāt deva viņus savu dāudžu sievu rīcībā.

Ar to, bez šaubām, nav teikts, ka abu dzimumu priekšstāvjiem tika dotas it visas brīvības. Ak, nē! Tik tālu varenā turku valdnieka liberalismis vēl nebija gājis. Turklāt vēl jāpiezīmē, ka, izņemot savu favorīti, dēlu, māsu un vēl dažus tuvākus cilvēkus, visus pārējos mājiniekus sultans skaitīja līdzīgus mājas kustoņiem. Viņš uzskatīja, ka šiem kustoņiem ir ļoti maz kopēja ar pārējiem ļaudīm, ka tie der tikai viņa uzjautrināšanai un savām spējām atbilstošam darbam. Kad kāds kustoņis viņam apnika, vai arī sāka rādīt zobus, Mahmeds II. mierīgi pavēlēja vainīgo vai nu iebāzt maisā un nogremdēt jūrā, vai arī noindēt.

Vēsture mums stāsta, ka varenajam turku valdniekam bijusi arī māsa, vārdā Venulda. Un tajā laikā, kad risinās mūsu stāsts, viņa bija tikai 16 gadu veca.

Venulda, protams, uzauga harema, kas toreizējos karos un straujās dzīves laikos, kā to lieku reizi uzsvēsim, ne tuvu nebija tik sastindzis, kāds kļuva vēlāk. Venulda kustējās ļaudīs, redzēja pilsētu aplenkšanas un iznīcināšanas, daudz ceļoja. No verdzenēm bija iemācījusies vairākas valodas, to skaitā arī grieķu un itaļu. No verdzenju nostāstiem meitene arī uzzināja, ka pasaulē, bez musulmaņu valsts, ir arī citas valstis, citādu iekārtu un likumiem.

— Viņu garlaikvoja harema dzīve, kaut arī brālis daudz neko neliedza. Un sevišķi viņu nospieda apziņa par savu turpmāko likteni, proti — varbūt jau visā drīzumā sultans atdos viņu kādam no saviem emīriem, kas savukārt aizvedīs viņu Mazāzijas dziļumos, ieslēgs savā harema, kur to ielenks spiegi un einuki. Tādos apstākļos viņai nāksies dzīvot līdz savai pēdējai stundai, nāksies aizvadīt savu mūžu apzēlītā būrī, neredzot neko vairāk, kā šad tad mājās pārradušos vīru, aptaukojušos, gurdēnos einukus un pārējās harema iemītnieces, kas garlaicībā un greizsirdībā gatavas pārkost viena otram rīkli.

Venuldas dzīslās strāvoja karstas asinis, viņas jaunavīgi kvēlo dvēseli plosīja ilgas pēc citas, brīvākas un labākas dzīves.

Tajā dienā, kad viņa pirmo reizi ieraudzīja dārzā skaisti noaugušo itaļu, Venulda juta mostamies sevī varenu un aizrautīgu mīlestību, mīlestību no pirmā mirkļa.

Uz zemes valda vīrietis, bet vīrietis valda — sievietē.

Netaupīdama tūkstošiem tikai sievietei piemītošu viltību un gudrību, Venulda prata novērst no sevis Roksanas kalpu un

harema eīnuku uzmanību, prāta radīt apstākļus tikšanās brīžiem ar Rudžero klostera skaistajā parkā. Viņa saprata un vēl vairāk nojauta Roksanas jūtas pret Rudžero, tādēļ savu uzmanību divkārhoja.

Venuldas balss, neskatoties uz viņas jaunumu, bija pilnīgi nobriedusi un daiļi melodiska. Viņas acu mirdzums varēja sacensties ar zvaigžņu zaigu, ņeju daiļoja ne ar ko neatdarinamais jaunības sārtums, augums bija vingrs un skaists kā antīkai grieķu dievietes statujai.

Rudžero, kura dzīves sājpi un ilgas ņķita izgaisinātas visos vējos; Rudžero, kas jutās tik bezgala vientuļš, visu pamēsts, tomēr tikpat dedzīgi alka dzīves un mīlestības. Un tieši tikšanās ar Venuldu, meitenes balss, mirdzošās acis, viņas atlasa mīkstā vaiga un roku liegie pieskārieni aizdedzināja gūstekņa sirdī mīlas uguns-kuru.

Drīzi vien, piepalīdzot vasaras nakšu burvībai, ugunskurs uzliesmoja visā pilnībā: gūsteknis visā savā jauneklīgajā kvēlē iemīlējās turku princesē.

Jau trešo reizi tiekoties klostera dārza krāšņo, lielo mēro un krāšņā ēnā, abu jauniešu domas pilnīgi sagājās. Bez aplinkus vārdiem viņi atklāti atzinās savā vēlēšanās bēgt pēc iespējas tālāk no Bosfora.

Kurp?

Protams, uz Italiju. Tur viņi varētu pilnībā un drošībā nodoties savai mīlestībai, nebaidoties no sultana Mahmeda atriebības.

Dievs zina, kur abus jauniešus novestu viņu dedzīgās ilgas, ja nodomu ceļā negādītos ņķēršļi.

Mahmeda II, favoritu skaitā bija arabu emirs Ben-Azufs. Piedalīdamies sultana kara gājienos, arabs parādīja sevi kā ļoti drošsirdīgu karavīru, bet sliktu kara vadoni. Sastopoties ar ienaidnieku, viņš nerēķinājās ne ar ko citu, kā tikai savu ņķēpu un spēku. Kā neprātīgs metās cīņā, kur pareizāk vajadzētu ieturēt nogaidošu aukstasinību.

Bizants aplenkšanas sākumā emirs Ben-Azufs ar savu neapvaldīto straujumu bija divi reizes izjaucis sultana labi pārdomātos stratēģiskos planus.

Mahmeds sanīknojās un nolēma vainīgo sodīt. Bet no vienas puses viņš tomēr diezgan augstu vērtēja Ben-Azufa velnišķo pārdrošību, no otras puses baidījās no Ben-Azufa daudzo pavalstnieku dumpības. Tādēļ izvēlējās pēc iespējas mērenāku sodu: atcēla emīru no Konstantīnopolis aplencēju vadītāju pulka un nometināja Svētā Prokopija klosterī, uzticot trimdiniekam iekšējās apsardzības vadību.

Kā visu harema sargu priekšnieks, Ben-Azufs dīrkstēja kustēties harema visnoslēpumainākos stūros, dīrkstēja brīvi tikties ar Roksanu un sultana māsu Venuldu.

Jaunā araba sirdī un prātā drīzi vien pamodās vēlēšanās iegūt Venuldu kā savu sievieti. Bet nīcinādams sievietes, kā jau īsts arabs, viņš arī pret sultana māsu izturējās nevajadzīgi lepni, augstprātīgi. Ar to tad arī atstūma meitenes jūtas no sevis.

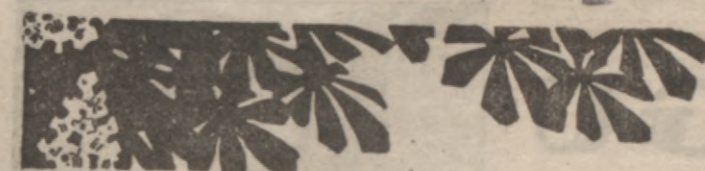
Sākumā viņš par to sevišķi neuztraucās. Bet drīzi pēc jaunā itāļa ierašanās novēroja, ka Venulda vēl vairāk cenšas izvairīties no viņa, negrib apmīt pat sveicienus un pieklājības vārdus.

Ben-Azufs sakoda zobus.

Meitenes sirds laīkaim atdāvināta eītam, — viņš, ļauni smaidīdams, prātoja. — Bet kam?

To viņš nezīnāja.

(Turpinājums sekos.)

Džerīja.

R. DŽEMSA romans. Tulk. ARKA.

(5. turpinājums.)

— Runāju par tevi. Vārds „Kazanova” tev piemērotāks kā Kolīnss. Tu esi mūžīgais vēja suns. — Tods piegāja Kolīnss gultai. — Vienīgā lieta, kas tevi vēl ņķir no liekiem zobiem — mana lieliskā pašsavaldīšanās. — Viņš savīlka rokas dūrēs. — Tu izskaties nevainīgs, Buster, bet gribu sacīt tev, ka esi nelietis!

Kolīnss acis iepletās.

— Klausies, ja esi piedzēries, tad labāk izgulies. Ja tāds neesi un arī turpmāk domā svaidīties tik spēcīgiem vārdiem, tad es aizbāzīšu tev muti.

— Mieru! — Tods rūca. — Lieta skar Džeriju Maršu. Jau mēnešiem esmu skrējis pakal ņšai jaunavai, bez ņšaubām, kā goda vīrs. Tad ierodies tu, aīcini viņu līdzī, vizīni sava tēva auto, sagrozi galvu un — pamet viņu. Par ko tu viņu īsti turi? Kādu sabiedrības lelli?

— Ak, tad tāpēc viss uztraukums! — Kolīnss garlaīcībā nožāvājās. — To jau es vakar vakarā dzirdēju pietiekošā mērā no blondā eņģeļa, kas ar viņu strādā kopā „Ambasaderā”. Tiešām nevarēju neko darīt. Ieradās vecais ar sabiedrību, man vajadzēja piedalīties. Nebija laīka pat piezvanīt. Bet es kļūdu atkal izlabošu, vari ticēt.

— Tu neko nelabosi! Ierados ņeit divu iemeslu dēļ, pirmkārt, lai pateīktu, ko domāju par tevi, otrkārt, lai pateīktu kā klājas jaunavai. Svētdien mēs... precēsīmies!

— Tu precies ar Džeriju? Tu? Klausies, laīkam esi dabūjis saules dūrienu? — Viņš pārmeta kājas gultas malai, sameklēja kurpes, piecēlās. — Es nesaprotu tevi, pavīsam nē!

— Man vajadzēs, liekas, tev ņo vārdu izburtot. Jā, mēs precēsīmies! Svētdien! Vai tagad saproti?

— Bet vēl vakar pēcpusdienā satīku viņu...

— Vakar pēcpusdienā viņa pati to nezīnāja, — Tods smējās. — Kad tu atstāji viņu vakar sēdot, es mierināju to. Un aizvedu uz mājām. Ceļā jautāju, vai viņa negrib precēties ar mani. Viņa teica jā. Svētdien būs kāzas.

Kolīnss atslīga gultā.

— Lai velns parauj! — viņš izdvesa. Tad sauca Ivatu. — Viskījs ar soda! Nē, labāk bez soda! — Juzdamies vainīgs, Kolīnss raudzījās Todā. — Gribu vēlreiz parunāties ar viņu, lūgt piedošanu.

— Ak, tā? Tev neizdosies. ņodien viņai brīvā diena, pēcpusdienu tā pavadīs kopā ar mani. Satīksīmies pulksten piecos vakarā, vedīšu viņu pie doktora Kirklanda viesībās. Tu esi jau radījis pietiekoši daudz nepatīkšanu. Nākotnē labāk palīec pie savām Parka avenījas lellēm un atstāj vērtīgākas jaunavas tiem, kas prot tās pareizāk novērtēt. — Tods steīdzās uz durvju pusi. — Servus! — viņš sacīja. — Domāju tikai, ka tas tevi varbūt interesēs.

Pie ārdurvīm viņš ņšaubīdamies apstājās, tad steīdzās atpakaļ uz Kolīnss guļamistabu.

— Aizmīrsu ko svarīgu. Tev noteīkti jāīet pie sava tēva un jāsaaka viņam, kā Marķojs piezvanīja un lūdza pateīkt: ņovakar

viņš nevar ierasties uz kāršu partīju norīnātā vietā — viņam vajaga steīdzīgi aizceīlot. Es to labprāt pats paziņotu vecajam kungam, bet man ņodien nav patīka atbīdēt jautājumiem. Skaidrs?

Kolīnss saīdzis pamāja.

Tieši pulksten pus piecos Tods ieradās pie kino „Paramounts”. Džerīja atnāca tikai piecos.

— Piedod, — viņa elsoja, — bet tieši tad, kad gribēju izīet, piezvanīja priekšniecība. Tonijs — tu taču zīni — man ar viņu bija gara izskaidrošanās. Jau baidījos, ka vispār nevarēšu ierasties.

— Un es baidījos, ka esi pārdomājusi un nolēmusi man atteīkt.

— Kāpēc, Tod? Ak, zīni, pašlaīk esmu, kā sacīt, tintē. — Viņa izstāstīja savus piedzīvojumus ar Toniju, par lamatām, kur pēdējais bija ievīlcis viņu pirms pāris dienām.

— Nezīnāju, ko darīt, saproti? Domāju, ka viss notīek likumīgi. Nevarēju nogīst, ka kriminalīsts nav īsts, un tā apsolīju Tonijam, ka darīšu visu, ko viņš vēlēšies, pārdošu alkoholīskus dzērienus. ņodien pēcpusdienā Mīks ieradās „Ambasaderā” un atpūdas precī vēl iesaiņotu, kā to bija atnesis. Tagad Tonijs liek man īet uz kantori.

— Kad?

— Tūlī. Man tiešām labāk patīktos, ja nebūtu jāīet.

— Tods ies tev līdzī!

— Tiešām?

— Ar lielāko prieku! — viņš sacēla mēteļa apkakli, uzspīeda platmali ciešāk galvā, satvēra Džerījas elkoni. — Es ņo Cachīni pazīnu jau agrāk, kad viņš strādāja Sullīja ielā. Viņš ir gan viltīgs, bet nepietiekoš viltīgs. Pie cigaru veikala 48. ielā viņš apstājās.

— Acumīrkli. Lai skaidri zīnātu — tu taču neesi domājusi sākt tīrgoties?

— Nē. No brīva prāta nē.

— Un piespīesti tas tev nav jādara. Tā tad iesīm.

Kopā viņi iegāja cigaru veikalā un tālāk augšā pa kāpnēm līdz Tonīja biroja durvīm. Sākumā Mīks redzēja tikai Džeriju un ar roku norādīja uz kabineta durvīm.

— Lūdzu! — viņš nomurmināja. Tad ievēroja arī Toniju. — Acumīrkli. Varbūt viņš pašlaīk aizņemts. — Viņš iegāja kabinetā. Iznācis pamāja Džerījai. — Tagad varīet īet!

— Labi, — Tods teica, iedams jaunavai līdzī.

— Nē, nē, jums tur nav nekādas darīšanas, palīeciet ņeit.

— Labi, — Tods atbīdēja, iebīdīja Džeriju pa durvīm, tad arī pats sekoja, raidīdams pārsteīgtajam Mīkam gaisa skūpstu. Tonijs bija pārsteīgts.

— Ko tas nozīmē?

— Tikai kāds vecs draugs, kas ieradies apcīemot jūs, — Tods smaidīja. — Kā svīežas, Tonij?

— Labi, ļoti labi, — Tonijs sarauca pieri, Tods norādīja uz Džeriju.

— Gribējāt aprunāties ar manu mazo draudzeni, a?

Tonijs asi lūkojās Džerījā.

(Pārnesums 20. lappusē.)

RĒGU

A. Stevensonas stāsts

(1. turpinājums.)

Jūs nevarat ne iedomāties, Džeralda kungs, kā es un Melanija priecājas. Ar jūsu ierašanos liekas tā, it kā no kapa būtu piecēlies mans dārgais maizes tēvs, Vatsona kungs. Jūs uzkrītoši līdzināties viņam kā izskatā, tā augumā.

— Nem, patur lampu!... — Melanija Čestere savukārt gribēja dabūt gandarijumu un novirzīt sarunu uz citu pusi. — Lūdzu, Džeralda kungs, — viņa piebīdīja silti kurinātai krāsnij mīkstu atzveltni. — Jūs, droši vien, esat noguris. Atpūšaties un mazliet pagaidiet, es tūdaļ steigšos virtuvē un uzsildīšu vakariņas. Tu, Džon, — viņa pagriezās pret vīru, — pa to laiku neliec Džeralda kungam garlaikoties. Ak, kas to būtu domājis, — viņas acis glāstīja jauneklja augumu, — ka jūs no maza zēna izaugsiet tāds milzenis!

Sekodams nama tēva priekšzīmei, Džeralds ērti iegrīma atzveltnē un izstiepa nosalušās rokas krāsniņas virzienā. Draudzīgu skatienu viņš pavadīja Melanijas Česteres iziešanu.

— Savādi, visi dēvē mani milzeni.

Un gribot negribot viņam vajadzēja atcerēties Parīzē palikušo modisti Lulū — mazu, slaidu gaišmati, uzkrītoši lielu muti, apaļām rokām.

Viņa dzīvē Lulū bija mazs prieka stariņš, kuram viņš pats nelāva spīdēt savās četrī sienās biežāk. Kādēļ? Bija pārāk samīlējis, ja tā var izteikties, savā vientulībā. Lulū ne ar ko nenogurdinamais, dzīvotpriecīgais skaļums riezēm plēsa viņam ausis. Arī viņa mēdza sacīt:

— Tu, saīgušais, jaunais cilvēks, esi tik liels kā Gulivers. Dažreiz tavās rokās jūtos kā skaidiņa mutulojošā straumē. Bet tas sagādā arī lielu baudu. Jā, jā, mans sapņainais abat, mazām sievietēm patīk milzeni.

Šajā brīdī Džeralds juta pret mazo modisti kaut kā siltāku kā jebkad viņu pazišanās laikā, varbūt pa daļai tādēļ, ka viņš bija aizbraucis neatvadījies, vispār — neteicis par savu braucienu ne vārda.

Bet viņa taču nebūs tik mulķe, — viņš, izvilkdams cigarešu etviju, prātoja, — ka skraidīs mani meklēdama pa visu Parīzi.

— Jūs taču smēķējat, Čestera kungs?

— O, pateicos. Cigaretas gan nē. Man, — viņš izcēla gaisā īsu, apdegušu kalkīti, — šis daikts liekas daudz sūrāks un līdz ar to nopietnāks nekā cigaretes. Melanija gan pukojas, — viņš drusku ievilka galvu plecos un paskatījās uz durvju pusi, — ja vēsos novakaros, kad siltuma taupīšanas dēļ logs neatver tik bieži, es radot mūsu pajumtē neiecīsamu atmosferu. Bet, hehē... vai tad nu īsts vīrietis var iztikt bez kāda dūma?

Liela ēstgribā Džeralds baudīja Melanijas Česteres virtuves mākslas produktus. Viesmīlīgā nama māte, lepodamās ar viesu izteikto uzslavu, netaupīja skubinošus vārdus.

— Dieva dēļ, jūs taču ēdat kā zvirbulis, Džeralda kungs! Tādam milzenim kā jums vajadzētu ēst trīs reiz vairāk! Uzlikšu jums vēl dažus kartupeļus un mērci. Baidos, vai tikai ēdiens jums tiešām garšo tā, kā izsakāties. Sildītas vakariņas vairs nedod nule vārīta ēdiena baudu.

— Pateicos, Čestera kundze, esmu paēdis līdz ausim.

Cik bezgala labi viņš jutās šo vienkāršo jaužu vidū, kas nebaidījās savu kuņģi apgrūtināt vakaros ar spēcīgu barību, Pirmo

reizi mūžā viņš neskaidri sāka izprast draudzīgu cilvēku tuvības vērtību un siltumu. Tā šķita krietna daļa dzīves skaistuma, bez kā mūžs liekas tik tukšs un nevajadzīgs.

Pēc maltītes, kad Čestere bija novākusi traukus un cēlusi viesim priekšā smaršīgu glāzi tējas, sarunas risinājās vēl dzīvāk un intīmāk. Džeralds nespēja vien atbildēt abu jautājumiem. Džons ar savu Melaniju taisni sacentās ziņkārībā.

Bet neviens no visiem trim nepieskārs Džeroma Vatsona liktenim, laikam saprotot, ka ar nelaiķa vārda bilšanu radīsies cita nōskana.

Īsi pirms deviņiem Džeralds ieminējās:

NAMS.

Tulko Rēnis Āboliņš.

— Čestera kungs, vai tagad jūs būtu tik laipns nakti man līdzī tēvoča namā?

Pārvaldnieka skatiens kļuva uzkrītoši plats.

— Tik vēlā, tumšā vakarā jūs gribat traucēt neapdzīvota nama klusumu? To taču mēs varēsim apskatīt rītā, dienas gaismā.

— Un namā, tāpat kā mums, nav strāvas, — Melanija Čestere piebalsoja. — Ak, jā, — viņa nopūtās, — kopš mūsu mīļā Džeroma nāves šeit viss, liekas, iet uz postu. Mūsu līdzekļi vairs neatļauj patērēt elektrību. Un mēs paši varam pilnīgi iztikt ar petrolejas lampu.

— Nekas, tas mani šonakt netraucēs. Bez tam, jau rītā parūpēšos, lai tēvoča istabās atkal mirdzētu elektriskās spuldzes. Jūs taču nāksiet, Čestera kungs? — viņš piecēlās. — Domāju, ka telpās nebūs vēl par aukstu pavādīt nakti. Viesnīcā es vairs neatgriezīšos, tādēļ kaut kur taču man jāpārgul.

Melanijas Česteres seja ieviesās nelaimīgi vaibstī. Pie labākās gribas viņa nevarēja piedāvāt naktsguļai savu pajumti, ja pati negribēja iet meklēt to citur.

— Kā vēlaties, Džeralda kungs, — pārvaldnieks uzvilka svārkus un noņēma uz valdza pakārto slēdzenī saišķi. — Tu, Melanij, iztiek ar virtuves lampu, lai Džeralda kungam pirmie mirkli drūmajā namā būtu gaišāki. Un gan jau līdz naktsguļas sakārtošanai mēs vēl atgriezīsimies.

Vējš raustīja lampas liesmu, kaut gan sirmgalvis to uzmanīgi sargāja ar plaukstu. Pie nama lielajām ieejas durvīm viņš lūdza Džeraldam lampu paturēt, pats meklēja slēdzenī saišķi vajadzīgo slēdzeni.

Džeralda ēna uz durvīm izskatījās kā liels, baismīgs rēgs.

Viegli iečīkstēdamās, durvis beidzot atvērās un abiem vīriešiem pretim dvašoja samērā silta, mazliet ipatna, rūgtena smarša, ar ko raksturīgas visas ilgāku laiku neapdzīvotas telpas.

Garajā un šaurajā gaitenī viņu soļi skaļi atbalsojās.

Iegājuši ēdamistabā, abi apstājās sliekšņa tuvumā. Džeralda acis ziņkāri vērās visapkārt.

Istabas vidū stāvēja liels, garš galds, pārklāts tīru galdautu. Pie sienas augsti ozola krēsli, ādas atzveltnēm. Caur trauku skapja stikla durvīm blāvi zaigoja trauki un sidrablietas.

Neviens nebilda ne vārda. Džons Česters, kas tūkstošiem reižu bija skatījis visu šeit atrodošos, nemanīja neko sevišķu, bet jauneklja jūtās apkārtnes stingums radija zināmu satraukumu. Bez šaubām, arī viņš neskaidri atcerējās telpas no šeit pavadītiem zēna gadiem, tomēr iespāids no bērības, palīdzinot ar tagadējo, šķita kā grāmatas lapusē savītis plāvu ziedīņš.

Klusēdami viņi iegāja salonā, kur mīkstās mēbeles klāja balti pārvalki un uz divana gulēja vairāki biezi ģimenes albumi, ādas vākos. No sienām abos ienācējos lūkojās Vatsonu dzimtas senči, vīrieši — dienvidu armijas virsnieku formās, ordeņiem greznotām krūtīm, sievietes — cieši iežņaugtiem vidukļiem, augstu saceltām krūtīm un tā laika milzīgajām frizurām.

Guļamistabā vecmodīgajā gultā varēja redzēt spilvenu torni. Uz naktsgaldiņa stāvēja ūdens karafe, glāze un ne reizi neaizdegta svece sidraba svečturī.

Tālāk, tālāk! Un ātri! — kāds it kā skubināja Džeraldu. Un viņš savādi sadrebēja, iedomājoties, ka izteicies naktī pavadīt šeit.

Plašajā bibliotēkā jauneklā skatiens nemiernīgi pārslidēja augstajiem grāmatu plauktiem un pie grāmatu skapja sakratai jau nodzeltējušu laikrakstu un žurnālu kaudzēi.

Džeroma Vatsona darbistabā uz rakstamgaldā gulēja papiru žūkšņi, dažas grāmatas, pīpe un citas lietas. Vidū izcēlās liela marmora tintnīca, tās priekšā spalvaskāts. Izskatījās, it kā vēl nesen kāds būtu šeit sēdējis.

Kabineta labajā pusē pie sienas karājās vairāki medību ieroči, briežu ragi un patronu soma.

— Kas tās par durvīm? — Džeralds pēkšņi vaicāja, norādīdams uz istabas kreisajā pusē redzamiem tumši zaļajiem priekškarīem. Aiz tiem varēja saskatīt durvju svari.

Džons Česters pievirzījās viņam tuvāk kā spočīga ēna.

— Es nezinu, Džeralda kungs, kas īsti tur glabājās jūsu tēvocim pēdējā gadā. Tā ir neliela istaba, kurā viņš nelaida nevienu. Varbūt ka tur atrodas dažas Valērijas Brisones jaunākās mantas. Droši vien, notars Jurks jums jau stāstījis par šo jaunavu.

Džeraldam nepatika šobrīd pieskarties dīvainās sirdies būtībai.

— Jā, jā, — viņš atmeta ar roku, — šo to esmu dzirdējis. Lūdzu, Čestera kungs, nolieciet lampu uz galda.

Pārvaldnieks salicis steidzās izpildīt rīkojumu.

Neziņā, ko darīt tālāk, Džeralds apsēdās rakstamgaldā sēdekli un aizsmēķēja cigareti. Tālais ceļš un nule gutie iespaidi bija viņu stipri nogurdinājuši.

— Pateicos, Čestera kungs, jūs man esat vaicājis vajadzīgs. Varbūt tikai, ja es drīkstētu lūgt, atnesiet man mēteli un dažas segas. Un neaizmirstiet novēlēt savai kundzei labu nakti.

— Pateicos, Džeralda kungs.

— Klausieties, tomēr nē! — sirmgalvi apturēja uz sliedzīna jauneklā sauciens. — Galu galā es taču varu izlietot naktsgulai tēvoča guļtu un segas. Cik redzēju, vatētā sega neļaus man just vēsumu. Tā tad ar labu nakti.

Džons Česters apmulsis pamīnājās, tad sacīja:

— Bet... jūs taču nāksiet aizslēgt durvis. Lūk... — viņš steidzīgi atrisēja no saišķa ārdurvju slēdzeni un sniedza jauneklī.

— Jā, jā, to var, — Džeralds iesmējās. — Katram gadījumam, lai mani neizzog no šim telpām.

Kad durvis aiz sirmgalvja bija aizvērušās, Džeralds aizsēdās roka, kas turēja lampu, viegli sadrebēja.

No kā es būstos? — viņš mēģināja sevi drošināt. — Verdones ugunis es droši skatījos acīs visām briesmām, bet šeit, tēvoča namā, no kā bērnības atmiņās palikušas tik daudzas saulainas dienas, būstos, it kā man draudētu nezin kādas briesmas.

Platiem soļiem viņš iegāja atpakaļ darbistabā, nolika lampu un apsēdās. Brīdi vilcinājās, tad pieskārs papiru kaudzei, pacēla dažas grāmatas, vērodams rokas instinktīvo nedrošību.

Drošinādams sevi nebēdīgām domām par nākamību, jauneklī atvilka galda vidējo atvilktni, kas nebija aizslēgta.

Viņa skatiens ieraudzīja zīmuļu galus, pīpes iemutes, dažus citus sīkumus, vairākus sainīšus vēstulei, pārsietus vienkāršu aukliņu, pogas, tukšas patronas, vecus naudas gabalus un slēdzenī saišķi. No visām šīm mantām likās skatāmies viņā tēvoča labsirdīgās, gudrās acis savādā izteiksmē. Neva-

rēja saprast, vai labvēlīgi, vai pārmetoši par viņa ziņkārību.

Slēdzenī nebija daudz: četras rakstamgaldā pārējo atvilktni, viena, pēc lieluma sprīdēt, kādu durvju.

Priekškarīem aizklātās un slēgtās durvis! — Priekškarīem iedzīdās, reizē apbrīnodams Čestera godprātību, protams, ja sirmgalvis vispār pēc sava kunga nāves ielūkojies rakstamgaldā.

Uztraukts viņš piecēlās, piegāja noslēpumainajām durvīm, jau turēdams gatavībā attiecīgo slēdzeni.

Tiešām — tā derēja. Un jau pēc brīža, uzspiedis plauktu durvju rokturim, Džeralds ielūkojās istabas tumsā. Pēc tam atgriezās pie galda paņemt lampu.

Steigā uzgrūdās krēslam un... lampa skānēdama nokrita uz grīdas, gaismu nomija bieža tumsa.

Labu laiku Džeralds neuzdrošinājās elpot. Labi, ka petroleja neaizdegās! — viņš drošināja sevi, uzvilka sērkokociņu un steidzās uz tēvoča guļamistabu, aizdedza sveci.

Uz naktsgaldīņa stāvošās karafes saturs viegli sakustējās, it kā ļaunodamies par svešnieka traucējumu.

Nostājies uz noslēpumainās istabas sliedzīna, jauneklī redzēja nelielu, gaiši zilām tapetēm klātu istabu. Pie bieziem aizkarīem segtā loga ieraudzīja mikstu sēdekli, istabas vidū apaļu galdu, pa labi uz grīdas, istabas skapi, tam līdzās dzelzs guļtu. Un tieši pretim — lielu, apaļu spoguļi zeltītā rāmī.

Viņš jutās pārsteigts, ka šeit nav nekā sevišķa. Bija cerējis atrast daudz interesan-

tu lietu, greznu mēbeļu vai ieroču. Bet īpatnākais istabā šķita vienīgi tās aromats: it kā ziedoši jasmīni, drusku sajaukti tabakas dūmi un sievietes smaržu.

Nav divu domu, — viņš prātoja, — šeit uzturējusies Valērija Brisone.

Arī skapī neatrada nevienu. Vīlies, piegāja galdam, noraustīja galdautu un, pats nesaprazdams kādēļ, apsēdās. Apaļais spoguļis zelta rāmī atradās tieši pretim.

Valērija Brisone... Dievs zina, kādu lomu viņa spēlējusi Džeroma Vatsona dzīvē! Bet, liekas, viņas iespaids nav bijis mazais. Varbūt vēstules iemocha rakstamgaldā atvilktnē, ļaus mazliet tēmoča skatienu abu attiecībās.

Sveces liesmiņu uz galda viegli plīvoja caurvējš, jo durvis aizmugurē bija palikušas vaļā.

Vēlreiz pārlaidis skatienu istabai, Džeralds mazliet pacēla galvu, ielūkojās spoguļi un... sadrebēja visā augumā.

Es... es esmu prātu zaudējis!... — viņš juta sevi it kā kļiedzienu.

Gribēja piecelties, steigties laukā, vien alga, karp, bet savāds nespēks nelāva pakustināt locekļus.

Tas ir murgs! Ļauns murgs!... — viņš sev stāstīja, stingu skatienu joprojām vērdamies spoguļi, redzēdams tur pilnīgi citu istabu un sievieti, kas sēdēja pie tualetes, kārtodama matus. Viņas naktsģērbs bija viegli noslīdējis no pleca, miesas svaigums it kā lūdzās glāstu.

Tā ir Valērija Brisone! — kāds it kā čukstēja Džeraldam.

(Turpinājums sekos.)

Karaliene Patiesība.

V. Doroševica austrumu pasaka.

Aiz augstiem kalniem, biežā mežā dzīvoja karaliene Patiesība. Neviens nedabūja redzēt viņu, bet visi to mīlēja. Par viņu runāja priesteri un sajšūmināja pavatnes sirdis, dziedot dziedāja, kokļēs skapu jaudā.

Reizēm viņu slavēja kā maigu, zeltsprogainu jaunavu, reizēm kā kaisles pārpilnu skaistuli, melnsprogainu meduzas galvu.

Karsti pukstošu sirdi, jaunais vīrsaitis Hafirs klausījās nostāstos. Dzirdot, ka Patiesība uzsmaidot tikai izredzētiem, viņu sāka vilināt alka uzmeklēt Patiesību, raudzīties viņai sejā. Cik daudz laimes un labumu tad viņš nesai savai tautai! Un kāda slava būs viņa vārdam uz visiem laikiem!

Jauneklis nedomāja par grūtībām, kas varētu rasties ceļā. Viņš nolīdzināja, ka kalns kļūs zemāks, mežs retāks, lai pat cerētu, ka paņems saviem draugiem.

Priecīga pārgalvība spārnoja viņa nodomu. Viņš tērpās kā svinībām — raibās zīdā drēbēs un apjōzās ar dārgākajiem senču ieročiem. Tad uzlēca baltā zirgā un, atstājot sēdus ierociem, sauca saviem draugiem:

— Vēlat man laimes ceļā! Dodos uzmeklēt karaliene Patiesību, lai dziļi ielūkos viņas skaistumu un greznību.

Priecīgi pamādams, viņš iespieda piešus zirgam sānos un aizjōoja.

Ceļš veda pāri kalniem un aizām. Pie tumsā meža bija krūmi, kur smaržoja ziedi un bites sūca ziedu saldumu.

Šeit, mazā būdā, dzīvoja gudrie, ko sauca par „Patiesības pirmajiem sargiem”. Viņi bija atsaciņšies no pasaulīgā, darbojās tikai ar debesu lietām. Tikko viņi dzirdēja pakavus, iznāca no būdas un apveica droširdīgo jātnieku.

— Esi svētīts, ka nāci pie gudrajiem! — sacīja vecākais no viņiem.

— Godbijībā es noliecos tavas sirmās galvas un gudrības priekšā, — viesis atbildēja.

— Debesis ir vadījušas tavus soļus. Ja tu esi sasniedzis mūs, jādams caur biežokni, cauri dzeloņiem un pāri aizām, tad engēli ir sargājuši tevi un tavu zirgu. Kāda vēlēšanās tevi vada šurp?

— Meklēju Patiesību, par kuru dzied un runā visa pasaule.

— Tā ir pareizi, dēls, un tu nemaz nevarēji citādi rīkoties, kā nākt pie mums. Atstāj zirgu zālītē, ienāc mūsu būdā un tu dabūsi zināt visu, kas par karalieni Patiesību zinams.

— Tā tad tu esi redzējis Patiesību savām acīm? — jauneklī vaicāja ar sasprindzinātību un skaudību.

Smaidīdams vecis paraustīja plecus un atbildēja:

— Mēs dzīvojam meža malā, bet Patiesība mīt aiz šā biežokņa. Ceļš turp ir grūts un būstams. Kāpēc mums, gudrajiem, jāpūlas redzēt viņu? Mēs jau zinām, kāda viņa izskatas. Nāc, tev jādzird viss par karalieni.

Hafirs dziļi palocījās un sacīja:

— Pateicos, gudrais vīrs, bet es gribu skatīt Patiesību savām acīm.

Viņš sēdās atkal zirgā. Saniknots sirmgalvis sauca viņam nopakājus:

— Kā tu, jauneklī, drīkstī šaubīties mūsu Patiesībā!

— Laujiet man iet — Hafirs sacīja, — citādi būšu spiests apvainot tevi.

— Kas apvaino gudro, tas apvaino visu pasauli. Pagaidi, debesis sodīs bezkautību!

Aulekšos jātnieks traucās tālāk. Viņa ceļš noveda pie skaistas mošejas, kādu retam mirstīgam bijusi izdevība redzēt. Tur dzīvoja divi dervīši, ko tauta sauca par „uzticamajiem Allah”.

— Divkārt svētīts ir tas, kas Allah templi ierodas savā jaunībā! — viens no tiem sacīja.

Un citi mierīgi atkātoja šos apsveikšanas vārdus.

Apvaicājušies, karp viņš jā un kādā nolūkā, tie domāja:

— Pats Dievs sūtījis tevi pie mums! Ko gudrie zināja tev droši par Patiesību? Varbūt tikai to, ko viņi izgudrojuši ar savu prātu. Bet mēs no debesīm dabūjam zināt, kāda ir Patiesība. No mums un no mūsu svētajiem rakstiem tu dabūsi visas vajadzīgās ziņas par Patiesību.

Hafirs palocījās un sacīja:

— Pateicos, godājamais tēv, bet nevis tāpēc, lai klausītos svešu nostāstus vai lasītu grāmatas esmu uzācis savu bīstamo ceļojumu.

Mulla sarauca pieri.

— Apmierinies. Pazinu tevi jau kā mazu bērnu. Pazinu arī tavu tēvu un vectēvu. Viņi abi meklēja patiesību un bieži atvēra koranu. Tu tomēr brīnīies, kad mēs tev sludināsim visu, ko zinām.

Džerija.

(Pārnesums no 17. lappuses.)

— Kas ar jums isti noticis?
— Kā jūs to domājat?
— Nu, domāju, ka mums vajadzēja būt veikalnieciskai norunai. — Viņš negaidīja atbildi. — Kāpēc jūs nepārdodiet?

Ārēji Tonijs centās palikt mierīgs. Toda negaidītā ierašanās bija pārvilkusi stripu viņa nodomiem, viņš jutās neērti. Ar žurnalistiem nevarēja jokoties, to viņš zināja ļoti labi.

— Jūs pats zināt, kāpēc... kāpēc es apsoliļos to darīt, — Džerija iesāka. — Šis solījums nav saistošs. Apcietināšana bija inscenēta, krāpšana, jūs to ļoti labi zināt.

— Traka! — Tonijs piecēlās. — Pilnīgi traka! — Pārsteigts lūkojās Todā. — Viņai zem galda ir alkoholiski dzērieni, ierodas policija un notver viņu! Gadījuma dēļ ierados tur, kad kriminalists izveda viņu no lokala. Tad teicu sev: viņa ir tava ierēdne, tu taču nevari ļaut viņu aizvest. Iedevu kriminalistam divdesmitnieku, lai tas piemiedz aci. — Viņš raudzījās apvainots apkārt. — Un viņa saka krāpšana! Eh!

— Tas gan skan savādi, — Tods piezīmēja. — Tonijs uztrauktā plātīšanās rokām un mākslīgi radītā apvainošanās viņu uzjautrināja. — Pilnīgi traka! Bet iedomājieties, to pašu man stāstīja arī Bens Manahans! — Aukstasinīgi Tods aizdedzināja cigaretēti, zinādams, ka pēdējais teikums smagi skāris Toniju. Ievilkta kuplu dēmu un izpūta lielisku apli.

Tonijs vai pārsprāga dusmās.

— Tā? To jums stāstīja Manahans?

— Jā. Un tad iedomājos, ka būtu labi iet mazajai līdzī. Atcerējos, ka esam veci paziņas un ka arī jūs es visai labi pazīstu. — Jauneklis pamirkšķināja Džerijai. — Sacīju jaunkundzei, ka jūs neesat tas vīrs, kas piespiedis pārdot alkoholiskus dzērienus vai darīt ko citu, kas tai nepatīk. Jūs esat saprātīgs cilvēks, un es apsoliļos nākt viņai līdzī, lai to pierādītu. — Viņš uzrunāja Džeriju. — Tagad tu arī pati to redzi. Vai ne-teicu tūlī? Nekā tamlīdzīga mans draugs Tonijs nedarīs.

Tonijs, kas bija diezgan apķērīgs, saprata: kamēr Tods draudzēsies ar Džeriju, nebūs prātīgi pieteikt formālu karu. Tāpēc viņš pagodināja Džeriju ar salkanu smaidu, atvēra atvilktni, izņēma kārbu ar cigariem un piedāvāja Todam.

— Kā viņam kaisa ausis! — Tods vēlāk

— Ar kādām tiesībām tu aizsprosto man ceļu? — jātnieks prasīja.

— Esmu varenā šeicha kareivis un man dota pavēle sargāt karalieni Patiesību.

Kad jātnieks minēja savu mērķi, kareivis, ar labpatiku vērodams Hafira grezno tērpu, draudzīgi sacīja:

— Nokāp no zirga. Mūsu lielā valdnieka likumos, ko gribu tev lasīt priekšā, tu atradīsi visu, ko vēlies zināt.

— Esmu ar pateikšanos spiests no tā atsāties, — Hafirs sacīja.

— Mēs, kareivji, nerunājam tik daudz kā priesteri. Bez pretošanās kāp nost no zirga! — un viņš jau tvēra ieroci!

Bet jaunais jātnieks bija jau projām.

Viņš nokļuva tādā biežoknī, kur pat dienvidū bija grūti sameklēt kādu ceļu. Dzeloni un koku asās skuļas mocīja nogurušo zirgu, kamēr kādā dienā tas saļima. Tagad Hafiram kājām vajadzēja lauzt sev ceļu, nezinot, vai diena vai nakts. Viņš dzirdēja tīģeru, šakaļu un hienu kaučienus. Bieži bija tuvu izmisumam.

Te negaidīti ieleju, kur viņš atradās, apgaismoja spoža saule. Priekšā atradās zaļš maurs. Nogurušā ceļiniekā radās jauni spēki. Viņš nonāca uz maura un ozolu birzes paēnī redzēja pili, kas likās celta no debess zilguma. Pakāpieni, kas bija balti kā sniegs, veda uz templi, ko rotāja dievišķi teiceni no korana.

— Te jābūt Patiesības svētnīcai! — Hafirs ie-

sacīja Džerijai. — Un tā nav visai laba pazīme pie šāda nelieša.

Neskatoties uz to, — viņš paņēma cigaru un, Tonija pierunāts, iebāza divus kabatā rezervei.

— Tā, bērni, ja jums vēl kas jāpārrunā, es netraucēšu jūs.

— Vai jūs ko vēlējāties no manis, Cachini kungs? — Džerija nevainīgi jautāja.

— Ak, gribēju jums tikai pateikt, ka Džesija rītā atstās darbu agrāk. Mani draugi rīko man vakariņas un vēlas, lai arī Džesija piedalās. Jūs paliksiet darbā viena, jā?

— Labi. Cerams, rītā neieradīsies Manahans, — Džerija šķelmīgi piezīmēja.

— O, kas te domā par alkoholiskiem dzērieniem! — Tonijs atbildēja, raustīdams plecus. — Viņš uzrunāja Todu: — Varbūt jūs rakstīsiet laikrakstā ko patīkamu? — viņš nobeidza smaidīdams.

— Ar lielāko prieku! Ko jūs tieši vēlaties? Na, bērniņ, tagad varam mierīgi iet. Džerija pamāja un aizpogāja mēteli.

— Liels paldies jums, Cechini kungs! Bet Tonijs vairs nedzirdēja. Nikns viņš šūpojās krēslā un rūca caur zobiem:

— Nolādētais nelietis! Mūžīgais bandīts! Uz ielas Džerija uzrunāja Todu:

— Visu cienību, Tod, — tev daudz drosmes!

Tods glaimots smaidīja.

— Kas tur ko būties?

— Kas notiks, ja viņš runās ar Manahanu?

— Nekas. Jo viņš ar to nerunās. Vai tu domā, viņš ticēja man? Ak, nē! Tikai izlikās. Jā, bērniņ, ne velti mums ir pus miljonu liels tiražs. Vai saproti, ko nozīmē pus miljons?

— Jā gan. Tas ir pieci simts tūkstoš eksemplaru, — Džerija smējās.

— Domāju, ka tu nezini to, — Tods piezīmēja.

Jaunava atkal kļuva nopietna.

— Vai tu esi pārliecināts, ka viņš mani liks mierā un neatlaidīs?

— Bez šaubām. Ticu, ka viņš tev pat paaugstinās algu. Starp citu, rītvakar ieradīšos „Amabasaderā” diezgan vēlu. Man tur jāaprunājas ar kādu cilvēku svarīgās lietās. Ja šis Manahans tiešām ierastos, tad saki, ka es viņu jau sen meklēju. Saproti? — Viņš raudzījās pulkstenī pie kino. — Tieši seši. Kurp iesim? Ēst, jā?

saucās. Un lai gan viņš ar kaunu aplūkoja savas skrandās saplēstās drēbes, droši gāja pie vārtiem un sacīja:

— Tu zini, augstā karaliene, kādas bailes un briesmas esmu pārdzīvojis, lai tevi redzētu vaigā, tevi, kas esi bijusi manas dvēseles sapnis! Apzēlojies par mani un nāc laukā!

Pilns noslēpumainu trīsu, jauneklis dzirdēja tuvojošos soļus klusus čaukstus. Kad viņš uzdrošinājās pacelt skatienu, viņam likās, ka redz maldū ainu: Viņa priekšā stāvēja veca kaila sieviete, krunkotu ādu, asarojošām acīm un gariem, sirmiemi matiem, salikusies, balstīdamās uz spieķa.

— Esmu Patiesība, — viņa asi sacīja. Un kad jauneklis pagriezās viņai muguru, piebilda: — Tu ticēji atrast skaistuli. Tāda es kādreiz arī biju. Pasaules radīšanas dienās maats stāvs jūsmīnāja pat Allah acīs. Bet kopš tā laika pagājuši gadu simti, un cik veca ir pasaule, tik vecas ir manas ciešanas. Šīs ciešanas padarīja mani vecu un drūmu.

Hafirs bija tuvu ārprātam un savas sāpes viņš izteica žēlabās:

— Ko lai es saku, kad man jautās par Patiesības daudzīnāto pavasarsvaigo skaistumu?

Patiesība nolaidās viņa priekšā ceļos un lūdzoši pacēla rokas:

— Melo! Citādi mani neviens vairs nemeklēs. Un visa pasaule pagriezīs muguru vecajai, sirmajai Patiesībai!

Tuk, Arka.

— Jā, kāda sviestmaize nekaitētu.

— Un skābs gurķis, ko? 48. ielā ieiesim pie Bila un Hifa. Vai esi jau bijusi tur? Labi ēdieni un arī pats Bils nav zemē metams.

Tods iebīdīja Džeriju pa „Tavernas” virpuldurvīm. Bils un Hifs, popularākās personas Brodvejā, redzēdami Todu, draudzīgi pasmaidīja. Tods iepazīstināja Džeriju, un viņi gāja pie galdiņa kaktā.

Pa laikam Tods pārstāja ēst, rādīdams Džerijai kādu ievērojamu personu.

— Teds Hušings, radiofona direktors, — viņš čukstēja, kad garām gāja kāds jauneklis. — Un tur ir Harijs Heršfilds. Tu taču pazīsti viņu? Vīrs, kas izgrezno mūsu izdevumu.

Džerijas garastāvoklis bija lielisks. Tiešām jauki šeit ēst pusdienas, kur visi pazīst Todu. Tāpat viņai patika novērot slavenības, par ko līdz šim bija tikai šo to dzirdējusi.

— Tā tad ir Nansija Karofe? — viņa sacīja, iepletusi acis. — Ārkārtīgi skaists radījums!

Tods norādīja citur.

— Un par Primo tu arī būsi šo to dzirdējusi — Primo Karneru?

— Bokseru? — Džerija vaicāja, raudzīdamās apkārt.

— Nu, par tādu viņš sevi tura, — Tods atbildēja.

— Ak debess, tu pazīsti visus!

— Divpadsmit gadi žurnalistikā — tie krusto ceļus ar daudz un dažādiem cilvēkiem. Vai vēlies vēl kādu saldo ēdienu?

— Nē, esmu jau pietiekami resna!

Tods aizdedzināja cigaretēti. Tad piepeši atcerējās labās manieres.

— Esmu tik ļoti radis būt viens, tāpēc aizmirsu tev piedāvāt pirmai! — Viņš sniedza Džerijai cigaretes un uguni. — Starp citu, šodien sastapos ar Kolinsu.

Džerija pacēla uzacis.

— Un kārtīgi viņam sadevu.

— To tev nevajadzēja darīt.

— Kāpēc nē?

Jaunava paraustīja plecus.

— Ak, labāk nerunāsim par to. Te ir tik jauki! Un tu proti manu viesošanos padarīt tik interesantu...

— Šovakar iesim viesībās pie doktora Klrklanda — tur tev noteikti patīks vēl labāk. Par šo vīru tu jau būsi dzirdējusi: atkal jauneklis ar kaudzi naudas, kas grib no tās tikt ātri vaļā. Tur būs, jādodomā, sapulcējusies augstākā sabiedrība.

— Bet es neesmu atbilstoši gērbusies!

— Neviens cilvēks, iedams tur, negērbjas grezni. Jau pēc pus stundas visi ir tik piedzērušies, ka nemaz nesaprot, kas apģērbies, kas nē.

— Nu, labi. Ja jau tu tā domā...

Tods lūdza rēķinu.

Kad viņš piecēlās, Džerija satvēra jauneklja elkoni.

— Vai tu, Tod, noteikti domā, ka ar Toniju viss kārtībā? Vai nedomā, ka viņš kaut ko iesāks, ļaunosies uz tevi, vai tamlīdzīgi?

— Kad tu tā iedomāies?

— Kad šķirāmieš. Miks stāvēja augšā pie loga un raudzījās mums pakaļ.

Viņi atsveicinājās no Bila un Hifa, izgāja uz ielas.

— Vai esi kādreiz bijusi „Vanitejā”?

Džerija papurināja galvu. Viņas acis iemirdzējās sajūsmā.

— Nu, tad tev jānācas to pazīt.

Viņi pārgāja ielai, steidzās uz priekšu pa Septīto aveniju.

Kases telpā Tods apstājās, meklējās pa kabatām. Tač izvilka veselu kaudzi vecu aplokšņu un citus papirus, ko uztraukts pāršķirstīja. Beidzot atrada meklēto.

Salamonska cirka februara programā

— Man karte, — viņš smaidīja pie kases.

Uz kartiņas atzīmēja divas vietas. Viņi iegāja greznākajā Ņujorkas varietē teatrī.

— Ak debess! — Džerija čukstēja, raudzīdamās apkārt.

— Tas pārspēj visu, — Tods smaidīja apmierināts un vadīja savu dāmu uz priekšu.

Kad pēc izrādes atstāja teatru, gāja lietus kā no spainiem. Teatra priekšā mudžēja cilvēki ar lietussargiem.

— Hm, — Tods rūca. — Izredzes lieliskas.

Pus stundu viņi nostāvēja pūli iespīlēti, tad soli pa solim tika uz priekšu. Bet izredzes dabūt taksometru vēl bija niecīgas.

Tods piepeši manīja, ka kāds parausta viņu pie rokas. Pagriezās un ieraudzīja mazu zēnu, varas raibumiem sejā.

— Vai kungi vēlas takso?

— Vai tu domā, ka gaidam šeit smago mašīnu?

— Man tur, uz stūra, ir auto, — zens gāja pa priekšu.

— Nāc, maz, — Tods satvēra Džerijas roku. — Es nezīnu, kāpēc viņš izvēlējās tieši mani. Bet, liekas, mums laimējies.

Viņš spīdās caur pūli, Džerija sekoja. 50. ielas stūrī mazais iebāza pirkstus mutē un uzsvilpa. Kāds auto, kas atradās rindā pie kino „Rox”, sāka kustēties, pārslīdēja ielai un elegantā lokā piestājās pie viņiem.

— Šeit, jaunekli, tev pus dolara, — Tods sacīja, sniedzams zēnam naudu. Tad palīdzēja Džerijai iekāpt.

Zēns saņēma naudu, pielika pirkstus cepurei un pazuda drūzmā.

Kāds cits auto aiz viņiem arī sāka braukt. Bet to neievēroja ne Tods, nedz Džerija. Ja viņi to arī redzētu, kaut ko sevišķu tie neiedomātos.

Viņu auto nogriezās uz Astotās avenijas un auto aiz viņiem pazuda.

— Kurp jūs, pie velna, brauciet! — Tods iesaucās.

— Uz Brodveju taču nedrīkstu nogriezties, tāpēc apbraucu laukumam.

— Plāpas, — Tods norūca un atbalstījās sēdekli.

Pēc vairākkārtīgas apstāšanās viņi beidzot sasniedza Parka aveniju, kur auto uz mitrā asfalta piepeši sāka slīdēt.

— Dieva dēļ! — Tods noliecās un negaidīti iesaucās: — Uzmanību!

Vecs, notriepīts auto, dzeltenā krāsā, iznira no blakus ielas un, stikliem šķindot, uzbrauca viņu auto. Pēdējais likās mirkli karājamies gaisā, tad novēlās uz sāniem. Tods un Džerija sasitās viens ar otru.

Tods, kas pirmais attapās un piecēlās kājās, krātija galvu, lai atgūtu domāšanas spējas.

— Vai tevi ievainoja, dārgā? — viņš tautstijās tumsā.

Džerija sakustējās, atvēra acis.

— Jādomā, nē, — viņa izbijusies sacīja.

— Es varētu to pateikt noteiktāki, ja spētu piecelties.

Jauneklis piecēla viņu, palīdzēja izkāpt.

— Vai visi kauli veseli, bērniņ?

Jaunava bija bāla, izbijusies, bet neievainota.

— Paldies Dievam! — Tods priecējās.

Tad piegāja policistam, kas stāvēja lauzu vidū pie auto vadītāja. Pēdējais gulēja uz ielas un atdēja; policists, nolaidies ceļos, ko piezīmēja.

— Tāds nelietis! — šoferis šņāca caur zobiem. — Tā nebija nekāda nelaime — viņš

starp daudz citiem jaunām un interesantiem numuriem, var redzēt „Meksikanu rapsodiju 1939”.

uzdrāzās mums virsū ar nodomu! Kur viņš pats ir? To vedīsim uz cietumu!

Kāds žēlsirdīgs samarietis no tautas vidus slaucīja šoferam asinis no sejas. Bija ieradies arī kāds cits policists. Pēdējais vēroja dzelteno auto un raustīja plecus:

— Šis vecās kastes vadītājs nav saskatams. — Tad uzrunāja Todu. — Vai jūs sēdējāt šajā auto?

— Nē, tajā, tur, — Tods norādīja uz sadragāto mašīnu. — Ar šo jauno dāmu, — viņš piebilda, piededams Džerijai.

Jaunava atbalstījās pret viņu un vēroja savu kleitu.

— Spakaties, Tod, pilnīgi pagalam — cauri slapjai un saplēsta. — Viņa tikko neraudāja.

— Ko nu raudi kleitas dēļ, bērns, — Tods mierināja. — Ja tikai pati esi palikusi dzīva!

— Jūsu vārds, lūdzu? — policists jautāja, turēdams rokā zīmuli.

Tods izņēma žurnalista kartiņu, parādīja to. Policists atzīmēja vārdu un adresi.

— Labi. Un kas ir dāma?

Tods pamirkšķināja Džerijai:

— Helena Vilse, Riverseidrivā septiņi simti.

Ieradās ārsts, kas apskatīja ievainoto šoferu. Tods turējās tuvu klāt.

— Smagi ievainots? — viņš līdzjūtīgi jautāja.

Bet viņam vajadzēja parādīt žurnalista kartiņu, tikai tad ārsts atrada par vajadzīgu atbildēt.

— Vārigas rētas un varbūt arī viegls smadzeņu satricinājums. Noteiktāk pašlaik nav iespējams pateikt.

Tods atgriezās pie sadragātās mašīnas, uzvilka sērkočiņu un apgaismoja šofera sēdekli, lai apskatītu auto numuru un šofera vārdu. To atzīmējis, viņš devās pie Džerijas.

— Vai ar tevi tiešām viss kārtībā, mazā?

Džerija pamāja:

— Tikai mazs satricinājums. Bet mana nabaga kleita! Tāda taču nevaru iet viesībās!

— Uz šīm viesībām vari iet droši, — Tods smaidīja. Tad kļuva nopietns. — Man liekas, šo putru mums vārijis tavš draugs itālis. Ja es varētu pierādīt...

— Tu domā Tonijs?

Tods pamāja.

— Kāpēc zēns pirmīt pienāca tieši mums? Kāpēc viņš nepiedāvāja taksometru kādam citam? Visi taču gaidīja. Esmu ēzēlis, tiešām! Kā gan nesapratu, nenogīdu? Bez tam, vīrietis, kas vadīja otru auto, aizbēga. Un policists sacīja, ka auto neesot

numura, nedz šofera vārda. Tagad es varētu gandrīz saderēt, ka viss iepriekš sagatavots. Nāc, pameklēsim sevi citu auto. Neskatoties uz visu, iesim pie Kirklanda.

Auto apstājās Parka avenijā divi simti sešdesmit seši. Lietus lija bez apstājas, Džerija un Tods skriešus devās uz durvīm, kur viņus gaidīja portjē, lepnā livrejā.

Priekštelpā Džerija izbrīnījies, raudzījās apkārt.

— Gandrīz tikpat grezni kā „Paramountā”, — viņa piebilda.

Tods nokāra galvu un pacietīgi gaidīja, kamēr ūdens nopilēs no piemirkušās platmales. Bez šaubām, portjē par to nepriecējās. Kad ūdens kaut cik bija jau notecējis, jauneklis satvēra Džerijas roku un pieveda braucamam krēslam. Džerija noskumusi vēroja savu saplēsto kleitu.

— Tur, augšā, katrai dāmai laikam ir briljantu rota ap kaklu, bet es ierodos viņu vidū kā čiganiete!

Tods ievilka jaunavu liftā.

— Pēc auto katastrofas tu vēl izskaties daudz labāka nekā dažāda laba no šim luksusa lēlēm, ko iznes no Rolroisa. Sešpadsmitais stāvs! — viņš uzsauca lifta zēnam.

Kirklanda dzīvokļa durvis bija vajā, viņi iegāja.

— Labvakar! — Tods sauca, kad priekšnamā ieradās Kirklands. — Tagad lai sprāgst pudelēm korki — man gribas dzirdēt šo muziku! Džerij, vai drīkstu iepazīstināt tevi ar nama tēvu? Doktors Kirklands.

Pēdējais smaidīja un sniedza roku. Džerija saņēma to un savieba seju:

— Ak, mums jau pārdzīvojumi aiz muguras.

— Ej tur un padari sevi vēl skaistāku, kamēr es izstāstīšu notikušo, — Tods norādīja uz mazu garderobi.

— Labi, — Džerija pasmaidīja. — Lūdzu, tikai neko neaizmirsti.

— Pievilcīga jaunavā, — Kirklands uzslavēja. — Kur tu to izzvejojī?

— Cilvēkam dažreiz laimējas, — Tods priecējās. — Tā ir mazā Džerija Marša. Drīzi precēsīmies. Tā tad rokas nost, vai saproti? Bet kāpēc tu nelūdz noņemt cepuri un novilkt mēteli?

Kirklands palīdzēja un tikai tagad ievēroja, ka draugs pamatīgi izmircis.

— Klausies, tu taču neesi šovakar jau spējis izgulēt rensteles?

— Tikai garāmejojot, — Tods piebilda un sāka stāstīt par auto katastrofu.

(Turpinājums sekos.)

K. SVENS.

Pulkveža Vedža piedzīvojums.

Pulkvedis Vedžs bija dzīvespriecīgs vecpuišs. Kalpoja vienā no nelielajiem garnizoniem Anglijas dienvidu piekrastē. Dzīve bija diezgan vienkārīga, var teikt — gandrīz garlaicīga. Tādēļ ikgadus pulkvedis Vedžs savu kārtējo atvaļinājumu mīlēja pavadīt kaut kur Spānijā, Francijā vai Itālijā.

Šoreiz viņš atbrauca Parīzē un nolēma tur palikt vismaz nedēļu, lai tuvāk iepazītos ar Francijas metropoles muzejiem un mākslas krātuvēm. Reizē ar to gribējās izklaidēties — bez kādas iepriekš uzstādītas programmas.

Ieturējis krietnas pusdienas, iebaudījis dažas glāzes istā Bordo vīna, pulkvedis Vedžs sajūtas lieliskā garastāvoklī. Sakrustojis rokas uz muguras, svīpodams vieglu militaru maršu, — ar labpatiku lēnā gaitā soļoja pa ļaužu pārpildītām ielām un bulvariem.

Laiku pa laikam apstājās, pētīja skatlogus, uzsmaidīja pretimnākošajām graciozajām parīzietēm. Nekāda ista mērķa viņam nebija. No sirds baudīja brīvību un vaļību pēc stingrā dienesta.

Kādā šaurā šķērsielīnā Vedža uzmanību saistīja ārkārtīgi spilgta afiša. Lieliem burtiem, krāsainiem zīmējumiem tur reklamēja kādu kino programmu. Pulkvedis piegāja tuvāk, apstājās.

Milzīgais plakats rādīja diezgan šausminošu ainavu. Kāds pusmūža vīrs, bailēs izkļēmotu seju, helu nūju rokā, atgānājās no vairākām čūskām, kas gatavojās viņam uzbrukt. Pēc izskata tās bija klabarčūskas, kuru kodieni mēdz būt tikpat nāvīgi, kā no visindīgākām odzēm.

— Hm, brīnišķīgi! — rūca pie sevis pulkvedis. — Cik dabīgi attēlots cilvēka bailes... Jādomā, tādām aktierim labi samaksā.

Vedžs gribēja doties tālāk. Bet plakata drausmīgā kompozīcija viņu gandrīz hipnotizēja. Uznāca vēlēšanās pašam redzēt uz ekrana un pārliecināties, vai tiešām istenībā kāds cilvēks uzņemties risku ielaisties cīņā ar veselu mūdzū bāru, kaut arī tiem būtu izlauzti indes zobi. Likās neiespējami, ka uz afišas liktu citu ainu, bet kinematografā izrādītu kaut ko pretēju.

Pulkvedis bez liekas vilcināšanās devās pie biļešu kases. Kinematografs bija iespiedies starp diviem diezgan netīrīgiem un neizskatīgiem vīna pagrabīņiem. Tā tad, te nebija nekādi pirmās šķiras uzņēmumi.

Nopircis biļeti, Vedžs pārlaida skatienu pustukšajai ieliņai. Likās brīnišķīgi, ka šādā klusumā var eksistēt kino. Pat no vīna pagrabīņiem nāca ārā nāves klusums.

— Varbūt vakarā šī apkārtnē atdzīvojas, — sprieda pulkvedis pie sevis.

Spoži spīdēja pēcpusdienas saule, kad Vedžs iegāja kinematografa priekštelpā. Arī tur sienas bija izraibinātas uzkrītošiem plakatiem.

Negribot apstājās pie viena no tiem. Tur bija redzams pirmā plataka ainas turpinājums. Cilvēks, nometis nūju, abām rokām žņaudz vienu čūsku, bet citas slaištās viņam ap kājām, vijas gar augumu uz augšu...

Vedžs negribot nodrebēja.

— Velns būtu parāvis! Traki izteiksmīga aina! — ienāca prātā.

Beidzot pulkvedis nolēma doties tālāk, lai iekļūtu izrāžu zālē. Pie tumši aizklātām durvīm stāvēja nenoteicama vecuma

cilvēks, mādams ar roku. Tas laikam bija vietu ierādītājs.

Vedžs sekoja. Tikko aizvērās smagie priekšdari, no visām pusēm apņēma absolūta tumsa. Pēc gaišās saulainās ielas, pārmaiņa atstāja ne visai patīkamu iespaidu.

Pavadonis satvēra pulkvedi pie rokas un veda uz priekšu. Tumsa nemazinājās. Kaut kur pa kreisi skanēja raksturīgā kino aparata tikšķošā rūkoņa. Tūlīt viņiem vajadzēja ierasties izrāžu telpā.

Bet neredzamā roka virzīja Vedžu arvien tālāk. Likās, ka viņi pagriežas uz labo pusi, tad atkal — uz kreiso, paceļas dažus kāpienus uz augšu, tad atkal soļo taisnā virzienā.

Pulkvedis neprata franču valodu, tādēļ nevarēja apjautāties, vai vēl tālu līdz kino zālei. Gribot negribot vajadzēja padoties nezinamai vadībai. Varbūt viņi jau atradās izrāžu telpā, bet tad kaut kur vajadzēja kļūt redzamam ekranam?

Neraugoties uz visām pūlēm saskatīt kaut niecīgāko gaismas svītriņu, tumsa joprojām bija tik bieža, ka likās gandrīz rokām taustama. Pamazām nepatīkama sajūta apņēma angļu virsnieku.

Pēkšņi vadošā roka atļaidās. Vedžs apstājās. Viņu pārņēma dusmas:

— Sakiet, kādā peklē jūs mani te esiet ievēduši?! — viņš iesaucās.

Neviens neatbildēja. Apkārt valdīja klusums. Nedzirdēja vairs pat kino griežņa troksni. Likās, pavadonis pazudis.

Uztraukts, pulkvedis izplēta rokas, bet sātaustīja tikai tukšumu. Uz labu laimi spēra soli uz priekšu, bet kāja atrada neaizklātu dziļumu, zaudēja līdzsvaru un krita...

Skaļi iekliegdami, bezspēcīgi tverdami tumsu, — iegāzās kādā dziļumā. Kritiens patiesībā nebija sevišķi liels, bet Vedžam likās, kā vesela mūžība un dziļuma bezgalība.

Zem sevis sajūta kaut ko mīkstu, it kā spilvenu kaudzi, tādēļ nesadauzījās. Jau gribēja traukties kājās, kad viņu sagrāba vairākas spēcīgas rokas, dabūja trulu triecienu pakausi. Vēl pēdējā mirklī sajūta asu nepatīkamu smaku, tad zaudēja samaņu.

Ātjēdzies, ieraudzīja sevi gulšo uz netīra matrača, nelielas kailas istabas kaktā. Pie sienas blāvoja nespodra spuldze, kādas mēdz būt gaitenīs un noliktavās.

Pulkvedis mēģināja pakustēties. Atrada, ka rokas un kājas saistītas stiprām auklām. Aiz sevis dzirdēja paklusas sarunas. Ar pūlēm galvu pagriezījis, ieraudzīja pie neapklāta galda vairākus vīriešus.

Viņi sarunājās steidzīgā, diezgan neskaidrā franču valodā, tādēļ angļu virsnieks neko nesaprata.

Bija pavisam seši vīri. Pieci izskatījās kā strādnieki: zilās blūzēs, spilgtiem, mezglā sasiētiem kaklautiem. Sestais atgādināja vidēju tirgotāju vai brīvas profesijas darbinieku. Viņa seja bija drūma, ļauna, vairākām rētām izvagota.

Vedžu pārsteidza svešā vīra asā, pavēlošā balss, nervozais runāšanas veids. Katram vārdam sekoja sparīgs žests. Ik pēc maza starpbrīža nodārdēja dūre uz galda. Citi atbildēja mierīgāk un izturējās ne tik teatrali. Ļoti bieži dzirdēja vārdu: „Dans”... „Dans”...

Acīmredzot, tā sauca sesto vīru, kam pārējie pieci likās pakļauti. Runātāji bieži

rādīja rokām uz gulošo pulkvedi un raustīja plecus.

Pēc brīža visi izgāja. Istaba palika tukša. Vedžs nogaidīja kamēr apklust aizējošie soļi, pacēlās sēdus. Pūlējās uzslēties kājās, bet bez panākumiem. Saītes neatļāva.

Pagrozīdams galvu, varēja puslīdz labi apskatīt sava cietuma telpu. Istabai nebija neviena loga. Kā likās, te bija pagraba telpa. Vienā kaktā rēgojās plats brūnpeleks mitruma traips. Akmeņa plāksņu grīda izdvesa mitrumu, nepatīkamu vēsumu.

Vedžs atkal atļaidās savā guļas vietā, Pūlējās sakārtot izārdītās domas.

Ar vislabāko gribu nespēja izprast, ko viss tas nozīmē, ko svešie cilvēki grib ar viņu iesākt. Kliegt pagaidām nebija nekādas nozīmes. Kā likās, cietuma telpa bija labi izolēta, jo ielas troksnis tikpat kā nebija dzirdams. Tikai lielā tūlumā atskanēja dobja dunoņa.

Ja te būtu tikai aplaupīšanas gadījums, tad kādēļ viņš ieslodzīts šajā riebīgajā pagrabā. Varbūt kāds politisks atentāts? Pulkvedis velti laužīja galvu, gudrāks netika. Mocija pašpārmētumi par savu zīpkārību un vieglprātību. Kādēļ vajadzēja list tādā aizdomīgā lokalā?

Likās pagājusi vesela mūžība, kad aiz durvīm atkal atskanēja soļu trokšņi. Drūmi klusēdams, anglis gaidīja savus mocītājus. Tik viegli viņš negribēja padoties, bet savu dzīvību pārdot pēc iespējas dārgāk.

Iečīkstējās sarūsējušās vērtenes. Nācēji bija šoreiz divi. Viens nesa šķīvi ar kādu ēdamo un maizes trauciņu, otrs — pudeli vīna un prāvu netīru glāzi. Jādomā, viņi gribēja, lai Vedžs ēd un dzer.

Tas nebija slikti. Radās klusas cerības uz glābšanos.

Ēdiens izrādījās galīgi negaršīgs. Pulkvedis to tūlīt atstāja. Toties viņu izdzēra ar patiku, jo jutās noslāpis. Pamazām sāka atgriezties pašsavaldīšanās, iedzimtā angļu aukstasinība.

Palicis atkal viens, Vedžs pūlējās aizmigt. Nedrīkstēja zaudēt spēkus. Nodzīsa elektrība. Apkārt atkal sabiezēja nekauskatama tumsa.

Satraukums tomēr bija tik liels, nervi tā saspīlēti, ka par gulēšanu nebija ko domāt. Nejaukas domas bāzās virsū. Mocija riebīgi rēgi. Drošsirdīgais pulkvedis, kas cīņas laukos ne vienreiz vien bija skatījis bezbailīgi nāvei acīs, tagad saprata, cik vienkārši cilvēks var zaudēt prātu...

Bija pagājusi stunda, varbūt divas vai trīs. Atkal uzliesmoja spuldze. Ienāca seši vīri trokšņainā barā. Divi no viņiem atraisīja Vedža roku un kāju saiķus, palīdzēja piecelties, izstaipt notirpušos locekļus. Jāsaka, apgājās diezgan laipni.

Tikai Danss joprojām bija bargs un draudošs. Viņa ļaunā seja izdvesa alkohola garu un spītīgu cietsirdību.

— Ko jūs no manis gribiet? — prasīja pulkvedis droši, lepni nostādāmie savas gūstītāja priekšā.

Tas šķībi pavīpsnāja:

— Ahā! Jūs esat anglis?

— Jā gan! Es lepojos ar to!

— Franciski nerunāji? — vīrs pārgāja uz angļu valodu.

— Nē, — atbildēja Vedžs, neslēpdams savu izbrīnu. Danss runāja skaidrā angļu valodā ar manamu amerikāņu akcentu.

— Labi. Iztiksim tāpat. — Vīrs uzmanīgi pētīja pulkveža seju, it kā fotografēt gribēdams. Resnajā, sarkanajā rādītāja

pirkstā mīrguļoja blēzs gredzens, prāva kristalskaidru akmeni.

— Kādēļ jūs mani šē esat ieslodzījuši?! — atbalsdamās tukšajā pagraba telpā.

— Tūlīt to dabūsi zināt, — pirdzīgi smaidīja Danss.

Joprojām abi vīri uzlūkoja viens otru, kā divi kopā salaisti vērši, kas gatavi viens otru sabadīt līdz nāvei. Pārējie pieci vīri skatījās no malas ar manamu ziņkāri.

— Lielbritānijas vārdā es prasu — tūlīt atbrīvojiet mani! — Vedzs bija gatavs nožņaupt savu pretinieku.

— Jūs esat angļu virsnieks?

— Un ja nu es tas būtu?

— Tad — pavisam lieliski! Apsolu, ka jūs vēl visā drīzumā dabūsi pierādīt savas karavīra spējas.

Vedzs paspēra soli uz priekšu:

— Ko jūs īsti no manis gribat?!

— Paciešieties. Drīz to uzzināsi bez manas teikšanas.

— Jūs vēlaties mani nonāvēt?

Danss paraustīja plecus. Neatbildēja. Sejā viņam bija nepacietības pazīmes. Likās, kaut ko gadija.

— Jums vajadzīga mana nauda? — pulkvedis turpināja.

— Nē. Mēs to iegūsim arī bez jūsu grībēšanas vai negribēšanas.

— Atsvābiniet mani. Es apsolu samaksāt labu izpirkšanas naudu.

— Tas nav iespējams.

— Kādēļ?

— Gluži vienkārši tādēļ, ka jūs tūlīt griezīsieties pie policijas un aizmirsisiet savu soļījumu.

— Dodu virsnieka goda vārdu, ka tūlīt aizbraukšu no Parīzes.

— Nē. Tas nav iespējams.

— Kādēļ? Dodiet man varbūt citādas noteikumus? — Vedzs saprata, ka šīnī momentā nav nekādas nozīmes pārliecīgai bravūrai un bezbailības izrādīšanai. Labāka šķita izlikšanās, pazemība, lūgšanās. Angļi vienmēr vairāk panākuši ar diplomātiju kā karošanu.

— Tādēļ, ka jums paredzēts cits uzdevums. Un vispār — mēs tikai kavējam dārgo laiku ar veltīgu plāpāšanu.

Šīnī brīdī kāda roka pavēra durvis un dobjā balss ziņoja:

— Dansa kungs, viss gatavs.

— Iesim! — sekoja cieša pavēle. Kāds pagrūda pulkvedi, piespiezdams iet uz izejas pusi. Visi vīri ielēna gūstekni. Danss gāja pirmā, smagi celdams kājas, ikbrīdī atskatīdamies.

Grupa iegāja caur pazemu tukšu gaiteni, nokāpa lejup vairāk kā cilvēka auguma tiesu un apstājās pie šaurām dzelz durvīm. Kāds piesteldzās ar slēdzeni. Nodārdēja vārstules.

Priekšā atradās pilnīgi tumša telpa. Danss pacēla elektrisko kabatas spuldzīti. Tur mazko varēja saredzēt.

— Dodiet viņam nūju! — niknais vīrs pavēlēja.

Vedzs sajuta saujā iespīezam pārsnu koka nūju ar ielīkanu, smailu galu. Tūlīt atmodās gadiem ilgi ieaudzinātā karavīra atpāiba. Likās pienācis īstais brīdis, tikt galā ar šiem neliešiem.

Tūlīt pieci vīri gribēja ieņemt virsnieku priekšā esošajā pustumsajā telpā, Vedzs momentāli apsviedās un laidā ar nūju vistuvākajam pa galvu. Vīrs iebļāvās un sagrītojās. Bet iekams karavīrs dabūja sagatavoties otram triecienam, viņu sagrāba kā spēlēs, vairākas reizes ar dūrēm iegāza pa galvu un tādējādi apdullinātu ieņēru tukšumā.

Dārdēdamas durvis atkal aizvērās. Noskrāpēja atslēga. Vedzs sajūtās galīgi iesprostots dzelžiem kaltā apaļā telpā. Apkārt

faustīdamies, strepuļodams, apdauzīja rokām ādu, noskrāpēja seju.

Apsēdies uz grīdas, pulkvedis bija tuvu izmisumam. Pēkšņi no augšas izšāvās vairāki ārkārtīgi spilgti gaismas kūļi, kas apzibināja acis, pirmajā mirklī cilvēku padarīja gandrīz aklū.

Ar pūlēm Vedzs sāka orientēties. Telpa bija diezgan prāva, gluži apaļa. Sienas gludas. Grīda izklāta lielām apaļām plāksnēm, kas apkaisītas zāģu skaidām plānā kārtīnā. Pie griestiem dega sešas „Jupitera” loka spuldzes ar starumetēju reflektoriem. Visi spilgtās gaismas kūļi bija vērsti uz telpas dībenu, kamēr augšmala palika puskrēslā.

Tuvāk ieskatoties, Vedzs tomēr saskatīja apmēram trīs metru augstumā metala margas ar divām platformām, virs kurām kā melnas, jautājošas acis vērās lejup — pāris aparāti ar daudzām vārstulītiem līmeņrādītājiem. Lādīgi noslēpumainiem lozmetējiem, aparāti stāvēja mēmā stingumā. Tie likās it kā redzēti, kā pazīstami. Bet pulkvedis uztraukumā uzreiz nespēja attapties, kas tie tādi par rīkiem.

Pulkvedis paguris novērsās. Gals tik un tā bija tuvu. Šīnī brīdī pamanīja otrā sienā mazākas durvis. Varbūt tur bija izeja?

Steidzās, mēģināja. Bija aizslēgtas. Aiz muguras kaut kas noklaudzēja. No augšas bija nokritis tā pati nūja, kuru aiz durvīm Vedzam iedeva un atkal atņēma, kad viņš sāka kauties.

Katrs ierocis karavīram dod jaunu sparū, jaunas cerības. Pulkvedis uztvēra nūju, gatavs atkal cīnīties. Augšā, virs abām platformām atskanēja sačukstēšanās. Tur stāvēja Danss ar saviem pieciem vīriem.

Viņi regulēja gaismas noplūšanu, skrūvēja, grozīja noslēpumainos aparātus. Un nu pēkšņi Vedzs atcerējās, saprata: tie taču bija kino aparāti filmū uzņemšanai! Spuldzes deva pietiekošu gaismu, tāpat kā kino ateljē salonos. Šī bedre nebija nekā cits kā kino skatuve...

Un tomēr kaut kas palika vēl neskaids, neizprotams. Kādā sakarībā bija šē ieslodzīts mierīgs karavīrs, kas atbraucis Parīzē pavadīt savu atvaļinājumu? Roka cieši žņaudza smago nūju. Tas nebija sliktis ierocis lietpratēja rokā. Vedzs šiem neliešiem vēl sevi parādīs!

Drusku nomierinājies, pulkvedis sāka pārlikt, ko nu iesākt. Apaļās telpas sienas likās tā kā pazīstamas. Tūlīt viņš arī atcerējās ielas malā redzēto reklamas plakatu, kur vīrs ar šādu pašu nūju rokā cīnījās pret kluburēšu baru. Nu viņš pats atradās tādā situācijā, tikai čūskas vēl nerādījās. Tad lūk kur radās spilgti reālās, šausminošās filmas, ar kurām kairināja notrulušos cilvēku instinktus!

Augšā, pie aparātiem, turpinājās klusi sagatavošanās darbi. Danss reizēm izgrūda aprautus lāstu vārdus, kad kāds viņam neizdārija pa priētam. Mirklī vērojās, Vedzs strauji pagriezās pret mazākajām durvīm, pa kurām vajadzēja ierasties tām briesmām, kuras vīri no augšas gatavojās filmēt.

— Vai atkal čūskas? — domās sev jautāja pulkvedis, ciešāk rokā žņaudzams nūju ar smailo galu, kas drusku atgādināja zobenu.

Vīri turpināja grozīt aparātus, nostiprināt statņus. Izrāde drīzi tā tad vajadzēja sākties. Mēmā stingumā Vedzs nenolaida skatus noslēpumainajām durvīm, pa kurām vajadzēja parādīties tām briesmām, kuru atgāināšanai bija iedota šī nūja. Nē, nē — Vedzs tik viegli nepadosies, lai nāk kaut pats sirmāis velns no elles dziļumiem!

Rokas kabatas sabāzīs, cigareti nevīzīgi zobos iespraudīs, Danss pārliecās dzelz margas malai. Viņa balss skanēja ironiski, gandrīz piecīgi. Seja drīzāk bija laipna, kā draudoša:

— Nu, liekas, jūs beidzot esat sapratīs, kādēļ mēs jūs šē ievēdam?

— Diemžēl, jā... — atbildēja pulkvedis. Viņš tikko valdījās, lai roka pati no sevi nesviestu nūju nelietim pa galvu.

— Ceru, ka šoreiz iznāks sevišķi laba filma! — priedējās Danss. — Jūs izskatāties kā īsts zvērs kāvējis Centralafrikā.

Pusbalsi iesmiedamies, citi vīri izteica piekrišanu sava šefa asprātībai. Tā bija īsta Parīzes padibeņu banda, kas ne no kā nekauņas, ne no kā nebaidās un kam nekas nav svēts.

Uzreiz visi aplūsa. Divi puīši steidzās pie aparātiem. Danss nostājās pašā vidū, ar visu krūtī uzguldamiem platformas margai. Spožās, žilbinošās loka lampas sāka spēcīgāki šņākt un sīkt kā kafijas katli. Visā telpā kļuva neizturami gaišs kā saulainā dienvidū.

— Gatavs? — atskanēja jautājums.

— Gatavs! — vairākas balsis atbildēja vienā reizē.

Vedzs sasprindzinātā uzmanībā vēroja draudošās durvis, aiz kurām skanēja važu žvādzēšana, it kā vesera dūziņi.

Gludenajā sienā sāka vērties melns, baltmīgs caurums. Centimetru pēc centimetra tas kļuva plašāks. Durvis vērās bez kāda trokšņa. Virtnes, acīmredzot, bija labi ieelļotas.

Beidzot lūka bija gluži vajā. Bet nekā nerādījās.

Pagāja vēl dažas sekundes. Gaidīšana kļuva neciešama. Kaut jel viss ātrāk beigtos! Likās, cilvēka nervi satrūks kā dzijas pavedieni.

Vedzs paspēra pāris soļus. Ja briesmas nenāca, viņš bija gatavs pats tās uzmeklēt, šīnī brīdī pustumsā aiz durvīm parādījās kāda ēna. Paldies Dievam, tās nebija čūskas, kas vienmēr bija pulkvedim iedvesu bailes un riebumu. Neviens cits dzīvies radījums nevarēja būt nejaukāks par indīgo, žņaudzošo rāpuli!

Nākošā mirklī pa durvīm viegli iznāca pārs zvērs, iedzeltenā krāsā, liela kaķa sejā, mīkstām, apaļām ķētnām, smailiem nagiem.

— Tīģeris! — iešāvās pulkvedim prātā.

Nē, tas tomēr nebija tīģeris, ne lauva, bet bīstamais mežu lodātājs, varbūt lūša senču pusbrālis. Jā, tā bija — puma!

(Turpmāk beigas.)

STASTI UN ROMANI

Ilustrēts nedēļas žurnāls.

Iznāk sestdienās.

Redakcija un kantoris:

RĪGĀ, AUDEJU IELĀ NR. 8.

Tārunis: 3 0034.

Tekošs rēķins pasta: 578.

Pasta adrese: Rīgā, p. k. 827.

Abonēšanas maksa:

3 mēn. — Ls 3,50.

6 mēn. — Ls 6,50.

Gadā — Ls 12,—.

Atsevišķs numurs Ls 0,30.

Uz ārzemēm 100% dārgāki.

Redakcija un kantoris atvērti:

ceturtdienās no plkst. 13—17;

sestdienās no plkst. 14—15.

Redaktora runas stundas:

ceturtdienās no plkst. 16—17;

sestdienās no plkst. 14—15

Atbildīgais redaktors:

R. Aboliņš.

Izdevējs:

A. Māsings.

KARNEVALĀ.

— Jā, te nu mēs skaidri varam redzēt, cik greizsirdīgs ir Teodors Plūmite. Lūk, viņš izdomājis tādu karnevala tērpu, lai viņa jaunā sieva nevarētu pakāpt sānus nevienam solīti!

SMALKS MĀJIENS.

— Ingā, es mīlu, dievinu jūs! Man trūkst fantāzijas, izdomāt jums kaut cik piemērotu mīlinamu vārdu!...
— Vai jūsu vārds man nederētu?

VIŅAS SAPRAŠANA.

— Gribētu nopirkt savam vīram labu cigaru.
— Stiprāku vai vieglāku, cienītā kundze? — pārdevējs jautāja.
— Es lūgtu stiprāku, jo pēdējais, ko viņam nopirku, bija kabatā salūzis.

VIŅŠ NĒ.

— Vai jūs vakar pārnācāt ļoti vēlu?
— Vai traucēju jūsu miegu?
— Jūs pats nē, bet jūsu sieva.

Pie ārsta ieradās nobijies pacients:
— Ārsta kungs, — viņš lūdza, — palīdziet man! Apmēram pirms piecpadsmit gadiem es norīju zelta gabalu!...
— Ak debess! — ārsts iesaucās, — Kādēļ jūs gaidījāt tik ilgi? Kādēļ tūlīt negriezāties pie ārsta?
— Toreiz man naudas netrūka.

VISS PA VECAM.

Atgriezies no ceļojuma, vīrs jautā sievai:
— Nu, vai pie mums mājās viss ir kā pirms aizbraukšanas?
— Jā, vīriņ. Pat spuldze, ko tu vannas istabā aizmirsi nodzēst, vēl deg.
— Kādēļ Anna atteicās no savas labās vietas pilsētā?
— Tāda nekaunība! Darba devējs teica, it kā viņa esot nozagusi zelta gredzenu!
— Un ko nu darīsiet?
— Brauksim uz pilsētu pārbaudīt, vai gredzens vispār ir zelta.

Tiesnesis: — Es noteikti zinu, ka jūs izdarījāt zādzību tā, kā nupat aprakstīju.
Garnadzis: — Par nožēlošanu, nē, iesnieša kungs. Bet nākamā reizē jūs idejas gan izlietošu.

VIŅŠ ZINĀJA.
Sabiedrībā runāja par to, ka dažī cilvēki nojauzot savu nāves stundīņu.

— Arī mans brālis iepriekš zināja, kur, kā un kad viņš mirs, — kāds kungs lepojās.
— Kā viņš to uzzināja?
— Kad tiesnesis lasīja spriedumu.
— Viesmīl, jūs esat rēķinā ieskaļtījis arī datumu!
— Jā, kungs, laiks ir nauda.

— Ārsts: — Man jums jāizliedz dzert un smēķēt, Karpa kungs.
Karps: — Vai pie jums jau bijj mana sieva?

LIDZI PROGRESAM.

Vīrs pie stūres: — Redzi nu, kaimiņ, vēl vakar tu lielījies, ka mūsu pilsētīnā tev vienīgam esot automobīli radio aparats, ar ko lieliski varot uzvert jautru muziku!

— Andrej! Kādēļ tu atstāji vajā virtuves durvis? Caurvējš aizšķīra pavāra grāmatu un tagad man nav ne jausmas, ko šodien sāku vārit!

Kārtībnieks: — Jūs jau piekto reizi tiekāt piekauts šai apkārtnē. Vai jums te tik daudz ienaidnieku?
Kīplokis: — Nē. Bet man šeit gadas sastapt savu kreditoru ar izpildrakstu.

— Kā tev liekas, vai mans kažoks ir drošs pret lietu?
— Protams, jo zaķi tak iztieks bez lietussarga.

Pieci gadi vecā Lauma dabūjusi pērienu no tēva. Kad tēvs pēc darba nāk mājās, mazā uzpūlīgi sauc:
— Māt, nupat pārnāca tavs vīrs!

MIERINĀJUMS.

Slimnicā gulēja pacients, kas katru dienu sūdzējās par kādu jaunu kaiti. Kādā rītā, kad ārsti apstaigāja palatu, viņš atkal sacīja:
— Ārsta kungs, man ir šausmīgas vēdergriazes! Nez, no kā tās varētu celties?
— Nebēdāties par to, — ārsts mierīgi atbildēja, — gan jau pie sekcijas noskaidrosim.
Nākamā rītā slimnieks klusēja.

Blāķis, kurš pēc izveseļošanās iznācis no trako mājas, krogū sastrīdas ar citiem viesiem, un viens no tiem sāka:

— Ko nu jūs, trakais!...
— Ak, trakais? — Blāķis saskaišas.
— Es esmu vienīgais no jums, kam oficiāla apliecība par garīgi pilnīgu veselumu!

— Es pazīstu mākslinieku, kurš glezno tik labi, tik dabīgi, ka reiz kalpone veselu stundu pūlējās noslaucīt no sienas zirnekļa tīklu, ko mākslinieks tur joka dēļ bija uzizmējis.
— Tam es neticu.
— Kādēļ nē? Vai tu domā, ka tādu mākslinieku vispār nav?

— Mākslinieku varbūt ir, bet nav kalpones, kas veselu stundu pūlēt noslaucīt zirnekļa tīklu.

— Vai tev neliekas, ka šī cepure padara mani desmit gadu jaunāku?
— Cik tev ir gadu?
— Trīsdesmit.
— Ar cepuri?

Sieviete var paciest daudz lielākas sāpes nekā vīrieši.
— Vai to jums sacīja ārsts?
— Nē, kurpnieks.

Vectēvs (mazdēlam): — Tā tad tu mīli mūsu pilsētas teātra primadonnu?
— Jā, vectēv. Tev tak nav iebildumu, ka gribu viņu precēt?
— Nē, nav. Kad biju tavos gados, es arī gribēju viņu precēt.

KINO TEĀTRI.

— Piedodiet, kundze, bet šo vietu es biju rezervējis sev.

VAINIGĀ.

— Manam dēlam atkal sliktā liecība, skolotāj. Kas tur vainojams?
— Viņa galva.

— Ārsta kungs, es vakar noklausījos priekšlasījumu par nieru slimībām un nu esmu pārliecināts, ka man slimas nieres.
— Ārsts: — Muļķības! Šo slimību nemaz neej.

Pacients (nobijies): — Tieši tā tas ir!

SIEVIETES LOĢIKA.
Jaunava raksta iemīļotam jaunēklim:

„Negribu vairs Tevi redzēt, mūsu mājas durvis priekš Tevis ir slēgtas, līmeslus paziņošu, kad tiksīmies parastā vietā un laikā.

— Kā? Jūs lāpat savas zeķes? Vai tad jūsu sieva...
— Tās nav vis manas, bet sievas zeķes.

— Nu, es jums saku! Iedomājieties, kāds vīrs ir mūsu paziņa Nagliņš! mēnesis tikai sākas, bet viņam nav vairs ne santīma!
— Kā jūs to zināt?
— Gribēju no viņa aizņemties dažus latus.

GODĪGS VEIKALS.

Kādā Londonas veikala logā reiz bija redzams plakats: „Neejiet citur, lai jūs apkrāptu. Pāpriekšu ienāciet pie manis!”

— Ko tu darītu, ja es tev sacītu, ka esi ēzelis?
— Es sadusmotos un iesūdzētu tev tiesā.
— Bet ja es to tikai domāju?
— Pret to es nekā nevaru darīt.
— Labi, tad es to tikai domāju.

— Pulkstenis, ko jūs man pārdevāt, neder ne velnam! Viņš apstājās jau pēc divi nedēļām, kaut gan sacījāt, ka tas man kalpos visu mūžu!
— Toreiz jūs izskatījāties ļoti slīmīgs.

Zelma stāv pie dīķa.
— Ja tu mani pametīsi vai kļūsi neuzticīgs, es ieleķšu dīķī!
Uz to Mārtiņš atbild:
— Nav vērts — tur jau pietiek zosu.

— Rokas augšā!
— Ak, mūžs, ko tad jūs no manis nemsiet? Vai šo pusgātavē portreju? Man nav ne santīma.

— Nu, tad pasakiet vismaz, kur dzīvo šī dārgakmeņu greznojušā dāma.